کار واجتماع

۱۴۰۴هـ ش کال، دوه دېرشمه ګڼه

د کار او ټولنیزو چارو وزارت درې میاشتنۍ مجله

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمدلله رب العالمين، والعاقبة للمتقين والصلوة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين محمد و على آله و صحبه أجمعين.

فصل‌نامهٔ کار و اجتماع

۱۴۰۴ هـ ش کال، دوه دېرشمه ګڼه

د امتیاز خاوند: د کار او ټولنیزو چارو وزارت

د مطبوعاتو ریاست

لــــــړلیک/ فهـــــــرست

سرمقاله.. ۱
فرمان شماره (۴۸۹) عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالی.................. ۲
حقوق ایتام از دیدگاه قرآن و سنت.. ۳
د بدو خاطرو د هېرولو ۱۲ علمي لارې ۹
اسراف، تبذیر و پیامدهای منفی آن.. ۱۱
لغمان، ننګرهار او کونړ ولایتونو ته د کار چارو معین رسمي سفر............ ۱۳
د افغانستان اسلامي امارت په ادارو کې له دندو څخه د کارکوونکو د رضایت څېړنه.. ۱۵
د کار او ټولنیزو چارو وزیر پیغام ۲۲
عمده‌ترین فعالیت‌ها و دست آوردهای وزارت................................. ۲۳
فعالیت‌های عمدهٔ ریاست عمومی حمایت از حقوق اناث................... ۲۶
د هلمند ولایت د کار او ټولنیزو چارو ریاست عمده فعالیتونه.................. ۲۸
په ټولنه کې د خلکو لپاره د کاري زمینو رامنځته کول ۲۹
نقش صـادرات در توسعه‌ای اقتصـادی افغانسـتان.............................. ۳۳
آغاز روند ملی تثبیت قابلیت‌ها از سوی وزارت کار و امور اجتماعی............ ۳۵
خبرونه.. ۳۶

مسوول مدیر
سمیع الله ابراهیمي

ډیزاین
ابوبکر آرین

کتنپلاوی
میثم نظري
حمایت الله شېرزاد
محمد محفوظ تائب
احمدزی هېواد دوست
محمدطارق ابراهیم خېل
مطیع الله صاحب زاده

خبریال:
موسی خان احمدزی

برېښنالیک
publication@molsa.gov.af

وېب‌سایټ
WWW.MOLSA.GOV.AF

پته:
د کار او ټولنیزو چارو وزارت
لومړی مکروریانو مارکېټ ته مخامخ
کابل- افغانستان

مسئولیت مضامین و مطالب چاپ شده در مجله، به نویسندهٔ آن بر می‌گردد.
استفاده از مطالب و تصاویر مجله با ذکر منبع و مأخذ مجاز است.

د ماشوم روزنه؛ د کورنۍ او نظام ګډ امانت

د اسلام مبارک دین د مسلمانانو د ژوندانه په ټولو برخو کې واضحې تګلارې او لارښودونه لري، هغه که د اخلاقو برخه ده، که د اړیکو برخه ده، که د تعلیم او تربیې موضوع ده او یا هم د ماشومانو د ساتنې، پالنې او د دوی د فکري او جسمي ودې موارد دي. د دغو سپېڅلو لارښوونو په عملي کولو سره هر مسلمان کولای شي خپل ژوند منظم او هم خپل ماشومان داسې وروزي، چې له شرعي نظره یې مکلفیتونه او مسوولیتونه روښانه وي او په راتلونکي کې د یوه سالم، بااحساسه او مسوول شخص په توګه د خپل دین، ټولنې او وطن مدافع او خادم واوسي. که د ماشومتوب له مرحلې څخه ورته لازمه پاملرنه موجوده نه وي؛ نو پایله به یې نامطلوبه وي او په راتلونکي کې به د بېلابېلو ستونزو او ناخوالو لامل شي.

زموږ په ټولنه کې د ماشوم لپاره تر ټولو مهم چاپېریال د هغه کورنۍ ده. په دې برخه کې کورنیو ته ستر مسوولیت متوجه دی، ځکه له همدې ځایه ماشوم د ژوند لومړي ګامونه اخلي او د تربیې او معنویاتو پړاو یې پیلېږي. په دې حساسه مرحله کې ماشوم ته لازمه پاملرنه، په حقیقت کې د هغوی پر راتلونکي پانګونه ده. د کورنۍ سالم چاپېریال ماشوم ته د شفقت، سالمو اړیکو، درناوي، اطاعت او مثبتو اخلاقو زده‌کړه ورکوي او د ټولنیز ژوند لپاره یې چمتو کوي.

له کورنۍ وروسته د زده‌کړو پړاو راځي، چې دا په ځانګړې توګه د حکومتونو او په اسلامي نظام کې د مسوولو ارګانونو ستر مسوولیت بلل کېږي. په همدې مرحله کې باید د ماشوم پر فکري ودې، سالمې مفکورې او معیاري تربیې کار وشي، مناسب او له اسلامي ارزښتونو سره سم نصاب ورته برابر شي او په خوندي او سالم چاپېریال کې وروزل شي، ترڅو په راتلونکي کې د هغو معیارونو مطابق چمتو شي، چې د اسلام سپېڅلی دین یې سپارښتنه کوي. که یادې دواړه مرحلې ــ یعنې کورنۍ او تعلیمي بنسټونه ــ په همغږۍ، درک او مسوولیت ترسره شي؛ نو ټولنه به له تاوتریخوالي، فکري انحراف او ګڼو ټولنیزو ستونزو څخه خوندي پاتې شي.

د افغانستان اسلامي امارت په راتګ سره دې برخو ته زیاته پاملرنه شوې ده، خو لا هم اړتیا شته چې په دې برخو کې ډېر کار او پانګونه وشي، ترڅو د افغانستان راتلونکی نسل په عقیدوي، معنوي او ظاهري لحاظ داسې وروزل شي، چې د اعتماد وړ، بااخلاقه او د اسلامي ارزښتونو ریښتینې استازې وي.

په پایله کې ویلی شو، چې د ماشوم سالمه روزنه یوازې د یوې کورنۍ مسوولیت نه، بلکې د ټولنې د ټولو بنسټونو ګډ امانت دی. که موږ وغواړو یوه باامنه، بااخلاقه او پرمختللې اسلامي ټولنه ولرو؛ نو باید له لومړۍ مرحلې څخه د ماشوم پر سالمې روزنې او معیاري تعلیم جدي او دوامداره پاملرنه وکړو، ځکه د نن ماشوم د سبا ورځې د ټولنې معمار دی.

بسم الله الرحمن الرحیم

فرمان

عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی

در مورد انفاذ قانون جمع‌آوری گداها و جلوگیری از گدایی

شماره (۴۸۹)

تاریخ: ۱۴۴۵/۸/۲۸ هـ.ق

براساس فرمان شماره (۸۴۹) عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی، قانون جمع‌آوری گداها و جلوگیری از گدایی در (۱) مقدمه، (۳) فصل و (۲۷) ماده نافذ شده است.

مطابق مادهٔ دوم این قانون اهداف آن عبارت اند از:

۱- تنظیم امور جمع‌آوری گداها؛

۲- فراهم نمودن زمینهٔ تشخیص و ثبت گداهای بی بضاعت، حرفوی وتنظیم شده؛

۳- مساعدت مالی با گداهای بی بضاعت تا حد امکان؛

۴- فراهم نمودن زمینهٔ آموزش‌های تعلیمی و حرفوی برای گداهای جمع‌آوری شده.

براساس فقرهٔ اول مادهٔ پنجم این قانون، مرجع تطبیق کننده آن وزارت محترم امور داخله و بر اساس فقره دوم ماده مذکور، سایر وزارت‌ها و ادارات مندرج مادهٔ ششم این قانون، مکلف به همکاری در امور مربوط به گداها با ادارهٔ تطبیق کننده است.

براساس این قانون، وزارت کار و امور اجتماعی به حیث یکی از وزارت‌های همکار و عضو کمیسیون جلوگیری از گدایی مکلف گردیده است تا در زمینه‌های پذیرش، ثبت، تربیت گداهای زیر سن؛ فراهم نمودن زمینهٔ آموزش‌های فنی و حرفوی در صورت امکان و معرفی گداهای مستعد به محلات کار، جهت اجرای کار و وظیفه همکاری نماید.

با توجه به این مهم، وزارت کار و امور اجتماعی، جهت دست‌یابی به اهداف قانون مذکور و انجام مکلفیت‌های محولهٔ خویش، ده ها تن گدا را که از سوی کمیسیون جلوگیری از گدایی به این وزارت معرفی شده است، جهت فراگیری تعلیم و تربیت شامل روزنتون‌ها نموده و هم‌چنان واجدین شرایط آن‌را به منظور یادگیری حرفه به مراکز آموزش‌های فنی و حرفوی این وزارت شامل ساخته است.

این در حالیست که براساس آمار ارائه شده از سوی کمیسیون جلوگیری از گدایی در نشست نوبتی این کمیسیون به رهبری مقام محترم معاون اقتصادی ریاست الوزراء امارت اسلامی افغانستان، ملا عبدالغنی برادر آخوند، از آغاز روند جمع‌آوری گداها در شهر کابل الی اکنون ۷۴۹۶۸ تن گدا جمع‌آوری شده است که بعد از بررسی و ارزیابی دقیق، ۳۷ هزار و ۹۴۷ تن گدای مستحق و ۳۷ هزار و ۲۱ تن گدای حرفوی تثبیت گردیده است. و بعد از تثبیت، گداهای مستحق به اداره هلال احمر افغانی معرفی شده اند که به‌صورت ماهوار برای آنان از طریق حساب‌های بانکی پول پرداخت می‌گردد. یک تعداد از گداهای مستحق به منظور تداوی به وزارت صحت‌عامه معرفی گردیده و هم‌چنان بعضی از آن‌ها به منظور کاریابی به ریاست شاروالی کابل معرفی شده اند.

حقوق ایتام از دیدگاه قرآن و سنت

مولوی محمد اصغر صفدری مشاور معینیت امور اجتماعی

مقدمه

الْحَمْدُلله رَبِّ العَالَمِينَ وَالصَّلاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الأنبياءِ وَالْمُرْسَلِينَ سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِيْنَ.

دین مبین اسلام، دین رحمت، عدالت، شفقت و مهربانی است که در آن حقوق ایتام و اقشار آسیب پذیر جامعه از جایگاه ویژه برخوردار اند. به گونه‌ای که همواره در قرآن‌کریم و احادیث پیامبر صلی الله علیه وسلم مورد توصیه و تأکید فراوان قرار گرفته است. رسیده‌گی به امور یتیم نه تنها یک کار انسانی بلکه تکلیف شرعی و وظیفه‌ای اجتماعی هر فرد مسلمان محسوب می‌شود.

اهمیت و جایگاه یتیم در اسلام

۱.احسان و نیکویی به ایتام

احسان و نیکویی از جمله اخلاق والای اسلامی است که اسلام عزیز نه‌تنها ما را به رعایت‌آن سفارش بلکه آن را از بهترین و افضل‌ترین اعمال قرار داده است. چنانچه الله متعال می‌فرماید: لَّيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَئِكَةِ وَالْكِتَبِ وَالنَّبِيِّن وَءَاتَي الْمالَ عَلَى حُبِهِ ذَوِى الْقُرْبَى وَالْيَتَمَى وَالْمَسَكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائلينَ وَفِى الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَوَةَ وَءَاتَى الزَّكَوةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَهَدُوا وَالصَّبِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ.(سورة البقره: آیه ۱۷۷)

ترجمه: نیکی آن نیست که روی خود را به مشرق و مغرب بگردانید بلکه نیکوکار کسی است که به خدا، روز قیامت، فرشتگان، کتاب‌ها و پیامبران ایمان داشته باشد و با وجود دوست داشتن مال، آن را به خویشاوندان، یتیمان، بی‌نوایان، در راه‌ماندگان و گدایان ببخشد و در آزاد کردن برده‌گان خرچ نماید و نماز برپا دارد و زکات بدهد و نیکوکاران کسانی هستند که چون عهد بندند به آن وفا کنند و هنگام سختی‌ها، تنگدستی‌ها و جنگ صبور باشند آنان همانا راست‌گویان و پرهیزگاران اند.

در آیت فوق کلمه (والیتمی) بیانگر رحمت بی‌کران الله متعال نسبت به بنده‌گانش می‌باشد و اینکه او نسبت به آنها از پدر به فرزندش مهربان تر است الله متعال بر علاوه از توصیف بنده‌گانش بر آنها لازم گردانیده

است تا از یتیمان و بی‌نوایان سرپرستی نمایند.

۲.توظیف خدمت به ایتام

چنانچه الله متعال دو پیامبر اولوالعزم را مأمور به خدمت ایتام کرده است قال الله تعالی : وَ أَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَ كَانَ تَحْتَهُ كَنزٌ لَّهُمَا وَ كَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَن يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنزَهُمَا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ وَ مَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي (سورة الکهف آیه ۸۲).

ترجمه: و اما دیوار از آن دو نوجوان یتیم ساکن در شهر بود که تحت آن برایشان گنجی وجود داشت و پدرشان شخص نیکوکار بود. و پروردگارت خواست که آن دو کودک به نهایت رشد شان برسند و گنج خود را به رحمت پروردگارت از آنجا بیرون آورند و این کار را (برخواسته) از فکر و اندیشه خویش نکرده ام بلکه امر الهی بود.

این آیه پرده از راز یکی از سه مأموریتی بر می‌دارد که موسیعلیه السلام به همراه خضرعلیه السلام و به رهبری او انجام دادند. آنها در این مأموریت دیوار در حال تخریبی را بازسازی کردند و وقتی موسیعلیه السلام در مورد این کار سوال کرد، خضرعلیه السلام پاسخ داد گنجی در تحت این دیوار وجود دارد که متعلق به دو بچه یتیم می‌باشد. الله متعال اراده فرمود تا زمانی که این پسران بزرگ می‌شوند و آن را استخراج می کنند، گنج‌شان محفوظ بماند چون پدر آنها مرد صالحی بود ما مأمور شدیم دیوار را بازسازی کنیم تا مبادا گنج ظاهر شود و اموال این یتیم‌ها به خطر افتد.

۳.نوازش و کفالت یتم

چنانچه پیامبر معظم اسلام فرموده است: عن سهل ابن سعد عن النبی صلی الله علیه وسلم قال: «أنا وكافل اليتيم كهاتين في الجنه وقرن بين اصبعيه الوسطى ولتى تلى الابهام». رواه البخاری

ترجمه: حضرت سهل بن سعد رضی الله عنه از رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت می کند که ایشان فرمودند: من و پرورش دهنده‌یی یتیم در جنت مانند دو انگشت یک دست پهلو به پهلوی هم می‌باشیم. راوی می‌گوید دو انگشت خود یعنی وسطی و سبابه اش را به هم نزدیک کرد. حکمت حدیث در هر جامعه آن طور که افراد ثروتمند و دارا زنده‌گی می‌کنند فقرا، بی‌نوایان، ایتام و درمانده‌گان هم هستند. دین مقدس اسلام ما را فراخوانده است تا آن‌ها را تحت سرپرستی و کفالت خود بگیریم و نگذاریم که احساس کمبود و تنهایی کنند اگر کمبودی‌های شان پرنشود تجربه نشان داده است که اینها اغلب افراد ناسالم و در بسیاری از موارد سنگدل عقده‌یی، جانی و خطرناک بار می‌آیند و دشمنان دین و جامعه هم آنان را برای عملی ساختن اغراض شوم‌شان استخدام نموده دست به ویرانگری‌ها می‌زنند وفضای زنده‌گی را تنگ و تلخ می سازند.

همچنان انس بن مالک می‌فرماید روزی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم از راه مدینه می‌گذشت یتیمی را دید که کودکان بر وی جمع آمده بودند و او را اذیت می‌کردند و هر یک بر وی تکبر نموده و او را به نحوی آزار می‌دهند آن یکی می‌گفت پدرم از پدر تو بهتر است دیگری می‌گفت مادرم از مادر تو بالاتر است سومی می‌گفت اقوام و طایفه ما از اقوام و طایفه تو بالاترند و آن یتیم می‌گریست و در خاک می‌غلتید، رسول خدا چون آن کودک را به آن حال دید بر وی رحمت آورد و نزدش ایستاد و فرمود: پسر بچه‌ای کیستی؟ و چرا چنین درمانده هستی؟ گفت من فرزند رفاعه انصاری هستم پدرم روز جنگ احد شهید شد، خواهری داشتم از دنیا رفت و مادرم شوهر کرد و مرا از خود راند اکنون منم و درمانده‌گی و بی‌سرپرستی و بی‌کسی و از این سخت تر بر من سرزنش این کودکان است. پیامبر صلی الله علیه وسلم از سخن او بسیار ناراحت شد تا جایی که گریست سپس فرمود: اندوه مخور و آرام باش اگر پدرت را کشتند من که محمدم پدر تو ام و فاطمه خواهر تو و عایشه مادرت، کودک شاد شد و برخاست و آواز برآورد که ای کودکان اکنون مرا سرزنش نکنید و جوابتان را بشنوید :

پدرم از پدرانتان و مادرم از مادرانتان و خواهرم از خواهرانتان بهتر است. آنگاه پیامبر صلی الله علیه وسلم دست کودک یتیم را گرفت و به خانه حضرت فاطمه برد و فرمود: ای فاطمه این فرزند من و برادر توست فاطمه برخاست و او را نوازش کرد و خرما نزد وی نهاد و روغن در سر وی مالید و لباس بهتر را بر تن او کرد.

۴.عقوبت و برحذر داشتن از خوردن مال یتیم

الف: برحذر داشتن از خوردن مال یتیم: قال الله تعالى: إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا(سورة النساء). ترجمه: به راستی کسانی که اموال یتیمان را به ستم می‌خورد در حقیقت آتش (جهنم) را در شکم‌های شان فرو می‌برند و زود است که در آتش فروزان جهنم افگنده شوند.

در حدیث شریف آمده است که رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند: در روز قیامت گروهی از مردم در حالی از قبرها برانگیخته می‌شوند که شعله‌های آتش از دهن‌هایشان زبانه می کشد و سوال شد یا رسول الله آنان کیستند؟ فرمودند: آیا نمی بینید که خداوند متعال فرموده است: إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا.

ب: برحذر داشتن از نزدیک شدن به مال یتیم چنانچه که الله متعال می‌فرماید: وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ الأَبِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسؤلًا.(سورة اسراء: آیت ۳۴)

ترجمه: و به مال یتیم نزدیک نه‌شوید مگر به شیوه‌ای نیکوتر تا اینکه به حد بلوغ برسند و به عهد خود وفا نماید به تحقیق که در مورد عهد از

شما پرسان کرده خواهد شد.
تشریح آیه: و به مال یتیم جزء به شیوه‌ای که نیکوتر است نزدیک نه‌شوید. نهی از نزدیک شدن به مال یتیم از باب مبالغه است و هدف از آن اینست که به شیوه‌ای نیکو آنرا بکار بگیرید و توسط آن سرمایه‌گذاری نمایید تا سودآور گردد و کار کنید که منفعت یتیم در آن نهفته باشد و انفاق نماید بر یتیم بدون اسراف (تا آنگاه به رشد برسد) پس چون یتیم به رشد و بلوغ عقلی خود دست یافت یعنی عقلش به کمال رسید و قوه‌ای حسی و حرکی وی کامل شد به طور که به امور مال خویش می توانست رسیده‌گی کند در این حالت است که شما باید مالش را به وی بسپارید و یا در آن با اجازه او تصرف کنید.
یتیم قبل از اسلام هیچ نوع حق در اموال باقی مانده از پدرش نداشت، اسلام آمد و به اکرام، احسان و نیکویی در تمام امور با یتیم امر نمود چنانچه قرآن‌کریم در آیات معتدد به احسان و نیکویی با یتیمان و عدم تجاوز به اموال آنها تأکید نموده است.
۵. برحذر داشتن از یکجا نمودن مال یتیم و تجاوز به آن
وَاٰتُواالْيَتٰمَى أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كبيراً. (سورة النساء: آیت ۲)
ترجمه: به یتمیان اموال‌شان را بدهید و اموال ناپاک (حرام) را جاگزین اموال پاک (حلال) نکنید و اموال آنها را افزوده به اموال خود نه‌خورید به راستی که آن گناهی برزگ است.
در بیان سبب نزول آیۀ کریمه آمده است که آیه در باره مرد که در قبیله عطفان بوده نازل شده چون از یتیم برادرش اموال بسیار نزد وی بود. پس وقتیکه یتیم به سن بلوغ رسید اموال خویش را از عمویش طلب کرد اما او از دادن اموال وی سرباز زد و بعد از آن آیه متبرکه شرف نزول یافت که در نتیجه مرد اموال برادر زاده اش را به وی باز داد.
۶. برحذر داشتن از اذیت، اهانت، تحقیر و ستم بر ایتام
الله متعال در قرآن‌کریم از اذیت، اهانت و تحقیر یتیم ما را بر حذر داشته است. قال الله تعالی: فَأَمَّا اَلّيَتِيمَ فَلاَ تَقّهَر(سورة الضحی: آیت ۹)
ترجمه: پس به یتیم هرگز ستم نکن، بدرفتاری نکن، بر ناتوانی اش رحمت نما، دل شکسته اش را به دست آور، اشکش را از چهره پاک کن، غم‌اش را کم کن و در عوض والدین اش تو پدر مهربانی برای او باش زیرا توهم یتیم بودی و باید آن را به یاد داشته باشی.
تفسیر: و اما یتیم را نیازار، یعنی ای پیامبر تو نیز به پاس این همه نعمت‌ها، به سبب ضعف و ناتوانی یتیم برمال و حقش مسلط مشو بلکه حقش را به او بده ویتیم بودن خودت را به یاد آور. شایان ذکر است که رسول خدا صلی الله علیه وسلم با یتیمان به نیکی و شفقت بسیار رفتار کرده و در حق آنان به نیکی سفارش می‌کردند. چنانکه در حدیث شریف گذشت پس مراد از دستور به ایشان دستور به امت‌شان است.
کفالت و سرپرستی ایتام از نگاه دین مقدس اسلام
۱.حق کفالت (سرپرستی): کفالت یتیم عبارت از رسیده‌گی و قیام به امور یتیم و سعی به بهتر بودن تمام حالت‌های وی است. از طعام و پوشاک گرفته تا سعی در رشد و افزایش اموال یتیم، اگر یتیم دارای مال باشد. اگر دارای مال نباشد بالای سرپرست یتیم لازم است که برای رضایت الله متعال و خوشنودی او تعالی بالای یتیم انفاق نماید.
شریعت اسلامی به آنانی که به حقوق یتیم تجاوز می‌نمایند یا در حق آنها مرتکب ظلم و اذیت می‌گردند مجازات تعیین نموده است.
الّله متعالی در قرآن‌کریم به جنبه‌های مختلف حیات یتیم و کفالت و سرپرستی آن توجه و اهتمام نموده است تا یتیم در فضای مملو از لطف، محبت و شفقت بزرگ شده و تلخی بی پدری و یتیم بودن را احساس نه‌نماید.
چنانچه الله متعال می‌فرماید: أَلَمّ يَجِدّكَ يَتِيمًا فَآوَى وَوَجَدَكَ ضَالًا فَهَدَى وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ وَأَمَا السائِل فَلَا تَنْهَر. (سورة الضحی: آیات ۱۰-۶)
ترجمه: آیا یتیم نیافت تو را پس جای داد؟ و یافت تو را راه گم و سرگردان یعنی شریعت را نمی‌دانستی و تو را رهنمایی کرد و یافت تو را تنگ‌دست پس توان‌گر ساخت تو را پس بر یتیم ستم مکن و سؤال‌کننده را مران و با او خشونت مکن.
آیات فوق مشتمل بر ابعاد سه گانه است
۱. مسکن که از آن به قول (ألم يجدك يتيما فاوى) ترجمه: آیا یتیم نیافت تو را و جای داد؟
تفسیر: مگر تو را یتیم نیافت پس جای داد؟ یعنی پروردگارت تو را یتیم و بی پدر نیافت آنگاه برایت ماوایی قرار داد تا زنده‌گی خود را سروسامان بدهی، آن ماوای در حقیقت خانه جدت عبدالمطلب و عمویت ابوطالب بود زیرا رسول خدا صلی الله علیه وسلم هنگامی که در شکم مادر شان بودند پدر خود را از دست دادند و سپس مادر شان آمنه دختر وهب نیز در شش سالگی ایشان، وفات یافت و ایشان تا هشت سالگی تحت سرپرستی جد خود عبدالمطلب قرار داشتند و بعد از آن که او درگذشت ابو طالب عمویشان سرپرستی ایشان را بر عهده گرفت و تا چند سال بعد از بعثت شان به پیامبری، ابوطالب نیز درگذشت او پیوسته حامی و پشتیبان قوی برای حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بود.
حکمت که الله متعال آنحضرت صلی الله علیه وسلم را یتیم برگزید این بود تا ایشان قدر یتیمان را بشناسد و به حق آنان و سروسامان دادن به اوضاع شان بپردازد چنانکه وقتی رسول خدا صلی الله علیه وسلم با وصف یتیمی به نبوت و رسالت انتخاب شد و این خود نشانه‌ای عظیم از نشانه‌های صدق و صحت رسالت ایشان گردید و در حدیث

شریف آمده است که چون مردی نزد رسول خدا صلی الله علیه وسلم از قسوت قلبش شکایت کرد آن‌حضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند: اگر می‌خواهی دلت نرم شود بر سر یتیم دست عطوفت بکش و مسکین را غذا بده.

۲. محیط مناسب، تربیه و پرورش سالم (و وجدك ضالا فهدی) ترجمه: و یافت تو را سرگردان و گمراه پس تو را رهنمایی نمود.

تفسیر: و تو را سرگشته و حیران درمیان شرک بت پرستان و یهودیان و مسحیان، کفر کافران، فسق و فجور فاسقان، زور قلدران، قتل و قتال قبائل به فرمان جاهلان و خرافه پرستی اینان و آنان نیافت؟ همانا الله متعال ذات است که تو را در پرتو وحی آسمانی به یکتاپرستی هدایت نمود.

«ضالا» گمراه و سرگشت، پیغمبر قبل از نبوت در امواج دریای کفر و شرک، ظلم و فسق، جهل و خرافات محیط خود را می‌دید و غرق شده‌گان در آن را نظاره می‌کرد اما راه به جایی نمی‌برد و نمی دانست چگونه خالق جهان را بپرستد و به او نزدیک شود و از بارگاه یزدان نجات مردمان را بطلبد ناچار به فکر کردن و اندیشیدن پناه می‌برد و شب‌ها با خود خلوت می‌کرد و سرگشته در تفکرات و حیرت زده از مشاهده اوضاع به دنبال نجات می‌گشت تا در دل غار حراء نور الهی در قلب او پرتو افگند.

۳. فراهم نمودن مال که اساس زنده‌گی است چنانچه الله متعال می‌فرماید: (وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى) ترجمه: و تو را تنگ‌دست یافت و توان‌گر ساخت.

تفسیر: و تو را تنگ‌دست یافت پس توان‌گر گردانید یعنی ای پیامبر! حق تعالی تو را فقیر، بی مال و منال یافت پس تو را بی‌نیاز کرد. الله متعال تو را قبل از رسالت نخست با تجارت در مال خدیجه دختر خویلد اولین همسرت توان‌گر ساخت سپس با همکاری ابوبکر رضی الله عنه تو را مورد حمایت خویش قرار داد و بعد با مال انصار و با بدست آوردن غنیمت‌ها بعد از رسالت و هجرت تو را توان‌گر ساخت و هم‌چنان تو را به روزی اندک قانع نمود چنان که در حدیث شریف آمده است(لیس الغنی عن كثرة العرض ولكن الغنی غنی النفس) ترجمه: توانگری از بسیاری مال و ثروت نیست بلکه توانگری استغنای نفس است.

۲. توجه و اهتمام به حالت روانی یتیم

توجه و اهتمام به حالت روانی یتیم تاثیر بزرگی بر شخصیت، سلوک و پختگی یتیم دارد. بر مربی یا وصی یتیم است که به تربیت روانی یتیم توجه نماید و لازم است این تربیت توأم با محبت، مهربانی، معامله و تعامل نیکو صورت بگیرد نه اینکه با ظلم و خشونت همراه باشد.

چنانچه الله متعال می‌فرماید: وأما السائِل فلا تنهر. ترجمه: و سوال کننده (گدا) را با فریاد زدن از خود مران.

تفسیر: و اما بر سائل بانگ نزن یعنی چون کسی از تو چیزی به رسم کمک درخواست کرد بر او آواز خود را بلند مکن و او را از خود مران زیرا تو خود نیز فقیر بوده‌یی پس یا به او غذا و خوراکی بده و یاهم او را به نرمی و ملایمت برگردان. احمد ابن حنبل در مسند خود حدیث را ذکر کرده است که: (ردوا السائل ببذل يسير أو رد جميل فانه يأتيكم من ليس من الإنس ولا من الجن ينظر كيف صنيعكم فيما خولكم الله)

ترجمه: سائل را با بخششی هر چند اندک یا با برخوردی نرم و نیکو برگردانید زیرا برای شما کسی در هیأت سائل می‌آید که نه از انس است و نه اجن پس می‌نگرد که عملتان در آنچه که خدای عزوجل به شما از نعمت‌ها بخشیده است، چگونه است. الله متعال از معامله خشن و از راندن یتیم با قهر و خشونت منع نموده است: أرأيت الذي يُكَذِّب بالدِّينِ فَذَلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ المسكين. ترجمه: آیا ندیده‌ای به کسی که جزای اعمال را دروغ انگاشت؟ آن شخص همان کسی است که یتیم را با اهانت از خود میراند. و بر طعام دادن بینوا ترغیب نمی‌کرد.

۳. حسن کفالت و سرپرستی

این عمل عظیم بر ثواب و پاداش بزرگ مشتمل است که آن مرافقت و همراهی رسول الله در بهشت می‌باشد. که قبلاً حدیث در این مورد تذکر یافته است.

۴.همکاری یتیم با محبت و عطوفت

از کفالت و سرپرستی بر یتیم این است که باید محبت و عطوفت از دست داده پدرش جبران گردد و این عمل خیلی تاثیر گذار بر یتیم می‌باشد باید هر فرد مان پدر مهربان به یتیم باشیم. چشمان یتیم همیشه بر همسالان اش دوخته است به پوشاک و طعام آنها می‌نگرد پس لازم است به این عرصه حیات یتیم توجه صورت گیرد تا احساس کمي و فقر نه‌نماید. الله متعال می‌فرماید: يسألونك مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلْوالدينِ والأقربين واليتامى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ (سورة البقره: آیت ۲۰۵).

ترجمه: از تو می‌پرسند چه چیزی را انفاق کنند و به چه کسی بدهند؟ بگو مالی را که انفاق می‌کنید برای پدر و مادر و خویشاوندان و یتیمان و بی‌نوایان و در راه مانده‌گان است و هر گونه نیکی که انجام دهید خداوند به آن داناست.

تفسیر: از تو می‌پرسند چه چیزی را انفاق کنند و به چه کسی بدهند؟ بگو مالی را که انفاق می‌کنید برای پدر، مادر، خویشاوندان، یتیمان، بی‌نوایان و در راه مانده‌گان است و هر گونه نیکی که انجام دهید الله متعال به آن داناست، در رابطه با انفاق از تو سوال می‌کنند و این شامل پرسیدن از نوع انفاق است و کسانی که انفاق به آنها تعلق می‌گیرد خداوند در پاسخ فرمود:(قُلْ مَا أَنفَقْتُمْ مِّنْ خَيْرٍ) بگو: مال کم یا زیادی

را که انفاق می‌کنید قبل از هر کس باید به کسانی داده شود که حق بیشتری به گردن شما دارند و آنها پدر و مادر شما هستند که نیکی کردن با آنها واجب و نافرمانی آنها حرام می‌باشد و برزگترین نیکی با آنان نفقه دادن به آنها و برزگترین نافرمانی انفاق نکردن به آنها است بنابر این نفقه دادن به پدر و مادر بالای فرزندی که توان‌گر است واجب است.

بعد از پدر و مادر در میان خویشاوندان آنان که نزدیک‌ترند بر حسب نزدیکی و نیازمندی‌شان باید مورد تفقد قرار گیرند. پس انفاق برخویشاوند صدقه وصله رحم است.

(وَالْيَتَامَى) و آنها کودکانی هستند که کسی را ندارند برای آنها کار کند پس آنها نیازمند و محتاج اند چون خودشان نمی‌توانند کارهای شان را انجام دهند بناءً این خداوند بنده‌گانش را سفارش نمود تا به آنها رسیده‌گی نمایید چون خداوند نسبت به یتیمان لطیف و مهربان است. (وَالْمَسَاكِين) و آنها نیازمندان هستند کسانی که نیازمندی آنها را خانه‌نشین و زمین‌گیر نموده است پس باید بر آنها انفاق شود تا نیازشان برطرف گردد و (وابنِ السَبِيل) و مسافران که در شهر دیگری گیر کرده و به مال، منال و دارایی خود دسترسی ندارند پس باید به آنان کمک شود تا به مقصد خود برسند.

بعد از آنکه خداوند این گروه‌ها را به دلیل شدت نیازشان ذکر نمود و سفارش کرد که باید آنها را مورد تفقد قرار داد به طور عموم فرمود: (وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ) هر کار خیری از قبیل صدقه دادن به اینها و به دیگران و یا هر طاعت و عباداتی که انجام دهید.

(فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيم) همانا خداوند به آن داناست و شما را بر آن پاداش می‌دهد و آن را برایتان نگاه می‌دارد و هر یک را برحسب نیت و اخلاص خود و بر اساس زیاد و کمی نفقه و شدت نیاز و بزرگی فایده آن پاداش می‌دهد.

حقوق ایتام از نگاه دین اسلام

۱.حق یتیم در اموال غنائم

شریعت اسلامی برای ایتام در غنائم و اموال (فَی) حقوقی تعیین نموده است چنانچه الله متعال می‌فرماید: وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِير(سورة الانفال: آیت ۴۱).

ترجمه: وبدانید هرغنیمتی که بدست می‌آورید یک پنجم آن از خدا و پیامبر و خویشاوندان و یتیمان و مستمندان و در راه مانده‌گان است اگر به خدا و آنچه بر بنده خود در روز جدایی حق از باطل نازل کردیم ایمان دارید روزی که آن دو گروه به هم رسیدند. و خداوند بر هر چیز تواناست.

تفسیر: و بدانید که هر چیزی را اندک یا بسیار از کافران به غنیمت گرفتید چگونگی تقسیم آن این است که: یک پنجم آن برای خدا و برای پیامبر و خویشاوندان او و یتیمان و بی‌نوایان و درمانده‌گان است.

غنیمت آن بخش از اموال کفار است که مسلمانان به شیوه‌ای قهر و غلبه بر آن دست یابند و غنائم شامل هر چیز اعم از زمین کالا، پول و .... است که مسلمانان از کفار به غنیمت می‌گیرند و باید امام زمامدار آنها را بر اساس سهام مقرر در این آیه تقسیم کند ولی احناف در مورد زمین چنین نظر دارند که امام در تقسیم یا ابقای آن به دست مالکان اصلی آن و در عوض مقرر کردن خراج بر آن مخیر است و در صورت تعیین خراج زمین کما فی السابق ملک مالکان خود می‌گردد.

امام شافعی رحمه الله می‌گوید: خمس یک پنجم غنائم به پنج قسمت تقسیم می‌شود زیرا سهم خداوند متعال و رسول وی صلی الله علیه وسلم یکی است که در مصالح مؤمنان به مصرف می‌رسد و متباقی بر چهار صنفی تعلق می‌گیرد که در آیه ذکر شده است ولی امام ابو حنیفه رحمه الله می گوید: خمس غنائم فقط بر سه صنف تقسیم می‌شود یتیمان، مساکین و در راه مانده‌گان (مسافران) زیرا حکم سهم رسول خدا صلی الله علیه وسلم و اقاربشان با وفات ایشان از بین رفته است و اگر سهمی هم به اقربای پیامبر صلی الله علیه وسلم برسد فقط از باب فقر و مسکنت شان است. چنانچه فقیر باشند نه از باب قرابت شان مراد از (ولذی القربی) اقارب پیامبرصلی الله علیه وسلم یعنی بنی هاشم و بنی مطلب اند.

۲.حق ایتام در اموال (فَئ) (اموالی که مسلمانان بدون جنگ بدست می‌آورند) نیز الله متعال برای یتیمان حق تعیین نموده است. مَا أَفَاءَ اللهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بينَ الأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (سورة الحشر: آیت ۷)

ترجمه: آنچه خداوند از (اموال) اهالی این آبادی‌ها به پیامبرش ارزانی داشت متعلق به خدا و پیامبر و خویشاوندان (پیامبر) و یتیمان و بی‌نوایان و در راه مانده‌گان است تا تنها در میان ثروتمندان شما دست به دست نگردد و آنچه که پیامبر به شما بدهد آن را بگیرید و از آنچه که شما را از آن باز می‌دارد باز آیید و از خداوند بترسید بی‌گمان خداوند سخت کیفر دهنده است.

۳. حق یتیم در صدقه

از جمله حقوق یتیم در اسلام حق وی در صدقه می‌باشد الله متعال می فرماید: لَيْس الْبِر أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِالله وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى والمساكِين وابن السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وفي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي البأساءِ والضراءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ. (سورة البقره: آیت ۱۷۷)

ترجمه: نیکی این نیست که روی خود را به سوی مشرق و مغرب کنید بلکه نیکی و نیکوکار کسی است که به الله و روز قیامت و فرشتگان و کتاب (آسمانی) و پیامبران ایمان آورده باشد و مال خود را با وجود دوست داشتنش به خویشاوندان و یتیمان و مسکینان و وامانده‌گان در راه و گدایان و در راه آزادی برده‌گان بدهد و نماز را بر پا دارد و زکات را بدهد و وفا کننده‌گان به پیمانشان چون پیمان بندند و کسانی که در فقر و سختی و زیان و بیماری و به هنگام نبرد، شکیبا اند اینها کسانی هستند که راست گفتند و آنها پرهیزگارانند.

تفسیر: آنچه الله متعال به صورت (فَی) بر پیامبر خود از اموال اهل آبادی‌ها عاید گردانیده پس «آن اموال» از آن خداوند است و در آنها هر گونه که خواهد حکم می‌کند «واز آن پیامبر است». شایان ذکر است که سهم پیامبر صلی الله علیه وسلم در حیات شان ملک ایشان می‌باشد و بعد از رحلت شان صرف مصالح مسلمانان می‌شود «و متعلق به خویشاوندان است» یعنی به نزدیکان پیامبرصلی الله علیه وسلم تعلق دارد و آنها بنی هاشم و بنی مطلب اند زیرا از گرفتن زکات منع شدند پس در عوض برایشان در اموال (فَی) حقی قرار داده شد و «متعلق به یتیمان» است آنان کودکانی اند که قبل از رسیدن به مرحله بلوغ پدرشان را از دست داده اند «و متعلق به مساکین» و فقراء است « و متعلق به ابن السبیل است » یعنی به مسافران که در راه مانده اند و توشه راه شان تمام شده است.

این آیه بیانگر وجوه مصارف اموال (فَی) بعد از بیان این امر است که اموال (فَی) مخصوص رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می‌باشد و خاطر نشان می‌شود که این حکم عام است بر هر آبادی که رسوال اکرام صلی الله علیه وسلم و بعد از ایشان مسلمانان تا روز قیامت آن را نه از راه جنگ بلکه به صلح فتح کرده و اسپان و چهارپایان را برای فتح آن به تاخت نمی‌آورند همچون اموال بنی قریظه بنی نضیر فدک و خیبر در مدینه و ماحوال آن و به قولی: غنائم از شش حصه تقسیم می‌شود و سهم الله متعال صرف آبادانی کعبه و سایر مساجد می‌گردد به قولی دیگر اساس تقسیم در غنائم خمس یک پنجم است و ذکر الله متعال فقط برای تعظیم و تبرک می‌باشد بنابر این اموال (فَی) به پنج قسمت تقسیم می‌شود سهم الله متعال و سهم پیامبر صلی الله علیه وسلم که در حیات شان به خود شان اختصاص دارد و بعد از وفات شان صرف مصالح مسلمانان می‌شود بعد از سهم رسول خدا صلی الله علیه وسلم سهم نزدیکان شان است و بعد از آن به ترتیب سهم یتیمان مساکین و در راه مانده‌گان ابن السبیل و چهار قسمت باقی مانده صرف در مصالح عمومی مسلمانان می‌شود اما نزد امام ابو حنیفه رحمه الله سهم رسول خدا صلی الله علیه وسلم بعد از وفات شان ساقط شده است.

۴. حق تعلیم و تربیه یتیم

از حقوق شرعی یتیم حق تعلیم و تربیه نیک و سالم می‌باشد زیرا ایشان شامل آیت ذیل میشوند: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ الله ما أمرهم ويَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ(سورة التحريم: آیت ٦) ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده‌اید خودتان و خانواده تان را از آتشی حفظ کنید که آتش افروزش مردم و سنگ‌ها خواهند بود. فرشتگانی بر آن گماشته شده اند که خشن و سخت‌گیر و زورمند و توانا هستند از خدا در آنچه به آنان فرمان داده است نافرمانی نمی‌کنند و آنچه را که فرمان می یابند انجام می‌دهند.

۵. حق دختر یتیم در مهرالمثل هنگام ازدواج

اسلام در هنگام ازدواج دختر یتیم برای او حق مهرالمثل را داده است: وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَأَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامَى بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا.(سورة النساء: آیت ١٢٧) ترجمه: از تو ای پیامبر درباره زنان فتوا می‌خواهند بگو الله درباره آنان به شما فتوا می‌دهد و هم‌چنین آنچه در کتاب (قرآن‌کریم) بر شما خوانده می‌شود درباره زنان یتیمی است آنچه را که برای آنان از مهر و میراث و حقوق به آنها مقرر شده نمی‌دهید و می‌خواهید که با آنها ازدواج کنید و نیز به شما توصیه می‌کند و فتوا می‌دهد در مورد کودکان صغیر، ناتوان و اینکه با یتیمان به عدالت رفتار کنید و آنچه از نیکی‌ها انجام می‌دهید الله متعال به آن آگاه است.

امام ابن کثیر در این رابطه می‌نویسد مقصد آیت اینست اگر در سرپرستی شخصی دختر یتیم قرار داشته باشد آیا جائز است وی را به نکاح خود در آورد؟ بعضا رغبت دارد وی را به نکاح در آورد پس الله متعال سرپرست یتیم را امر می‌نماید تا به وی مهرالمثل تعیین نماید و بعضا رغبت به ازدواج آوردن وی ندارد پس در این صورت حق ندارد وی را از ازدواج با دیگران باز دارد از ترس اینکه در مالی که میان آنها است ضایع خواهد شد.

منابع و مأخذ:

۱- انوار القرآن

۲- تفسیر ابن کثیر

۳- صحیح البخاری

د بدو خاطرو د هېرولو ۱۲ علمي لارې

لیکوال: محب الله آرمل

هر څوک بدې خاطرې لري، هر څوک ستونزې لري. ژوند لکه یو طرفه سړک مخکې پرې تللی شو خو پرې را ګرځېدای نشو. پر همدې بنسټ نه توانېږو هغه خاطرې چې منفي او بدې دي، له سره اصلاح کړو، خو کولای شو هغه هېرې کړو.

بدې خاطرې ستاسې خوشحالی له منځه وړي، انګېزه مو وژني او په نفس مو باور کمزوری کوي. څومره چې په بدو خاطرو فکر کوئ هغومره مو په ذهن کې پخېږي او ستاسې دځوربدو لامل کېږي. اړینه ده چې بدې خاطرې هېرې او له شره یې ځان خلاص کړئ. په لاندې لارو چارو سره کولای شئ چې بدې خاطرې له خپلې حافظې څخه وشړئ.

۱ ـ هغه ځایونه او خلک چې په لیدو یې بدې خاطرې در یادېږي مه وینئ:

هغه کسان چې ستاسې د ځوروني لامل شوي او هغه ځایونه چې تاسې پکې بدې پېښې لیدلې دي، له لیدلو او کتلو یې ډډه وکړئ. دغسې ځایونو ته چې کله ورځئ یا یې وینې هماغه پخوانۍ، زړې او بدې خاطرې مو په ذهن کې تداعي کېږي او پربشانه کوي مو. له دغسې ځایونو او خلکو څخه لرې ګرځئ.

۲ ـ کله چې بده خاطره مو یاد ته درځي مه یې شړئ:

د دې لپاره چې وکولای شی چې بدې خاطرې هېرې کړئ چې کله مو ذهن ته راځي حساسیت مه ورسره ښایاست، د شړلو او یو دم هېرولو هڅه یې مه کوئ، بلکې اجازه ورکړئ چې په زړه او ذهن کې مو وګرځي، څومره چې د هغوی پر وړاندې غبرګون څرګندوی په هماغه اندازه بدې خاطرې هم فعالېږي او ستاسې په روان د غلبې کولو کوښښ کوي، که ځان عادي و ښایاست ورو ورو مو له ځوروني لاس اخلي.

۳ ـ د خاطرې د بدلون هڅه وکړئ:

فرض کړئ چې اوبو کې لوېدلي یاست، په دغسې وخت کې څه کوئ؟ آیا دا غوره ګڼئ چې ډوب شئ او له ژوند بېل شئ او که بر عکس په یوه داسې لارې فکر کوئ چې له اوبو څخه ځان پرې وباسئ. په دغسې شبېه کې ستاسې ژوند ممکن ستاسې د فکر په بڼه پورې اړه ولري. که ځان تسلیم کړئ او وواياست چې مړ کېږم خبره خلاصه ده او که لا هم هیله لرئ، هڅه وکړئ، لاس او پښې وخوځوئ د ژغورل کېدو امکان خامخا په لاس درځي.

بدې خاطرې هم کولای شئ تغیر کړئ، عادي یې وګڼئ او په ټولو جزییاتو یې سر مه خوږوئ. که د بد وضعیت په وخت کې خپل

احساسات په ښو ټکو را غونډ کړئ بده خاطره مو ورو ورو بدلېږي او له ځورونې مو لاس اخلي.

۴ ـ په ښو خاطرو تمرکز وکړئ:

ځینې وخت فکر په داسې مسایلو بوخت شي چې خوب مو وتښتوي، خوشحالي به مو ختمه کړي او د غم په غبار کې مو پټ کړي. په داسې وضعیت کې په ښو خاطرو فکر وکړئ، د فکر کولو موضوع بدله کړئ، د بدو پر ځای ښه انتخاب کړئ.

۵ ـ په حال شېبه کې ژوند وکړئ:

په حال شېبه کې ژوند کولو ته (باخبره ذهن) وایي. آګاه ذهن له ژوند څخه د خوند اخیستو او د خپګان د کنټرول یوه ګټوره لاره ده. په هغه مواردو فکر کول چې تېر شوي او نه شئ کولای هغه بدل کړئ یوازې ځان خپه کوئ او اندېښنو ته اجازه ورکوئ چې خوشحالی مو له منځه یوسي. واقعیتونه ومنئ مثلا دا ربښتیا ومنئ چې تېر وخت نه شئ بدلولای، په حال شېبه کې ژوند وکړئ، هغه شېبه چې ژوند پکې کوئ د تېر وخت قرباني مه کوئ.

٦ ـ پر هغو پېښو چې زده کړه مو ترې کړې فکر وکړئ:

بدې پېښې دا توان لري چې موږ ته سبق را کړي، معلومات راکړي او ګټه راته وکړي. که د بدې خاطرې په هغه اړخ چې تاسې زده کړه ترې کړې، په ژوند کې درته د یوې ثابتې تجربې په توګه معلومه شوې … فکر وکړئ ورو ورو به خپل اغېز وبایلي.

دا ومنئ چې بدې پېښې د ژوند یوه برخه ده. بدې پېښې او خاطرې موږ لا پیاوړي کوي او مرسته راسره کوي چې د خوشحالی ارزښت و پېژنو او خپلو تېروتنو ته متوجه شو، که لسګونه بد احساسات په خپل فکر کې ځای کړو د خوشحالی له شته فرصتونو هم خوند نه شو اخیستی.

۷ ـ نوې او ښې خاطرې جوړې کړئ:

د وخت په تېرېدو سره بدې خاطرې خپله کم رنګه کېږي او ورو ورو خپل اغېز له لاسه ورکوي. د دې لپاره چې ذهن مو بوخت وساتئ او دې ته یې پرېنږدئ چې په بدو خاطرو مشغول شي، نوې خاطرې جوړې کړئ.

هغه ملګري چې ښه احساس درکوي، په چکر ورسره لاړ شئ، مېله وکړئ، د بریا جشن جوړ کړئ، د ملګرو په خوښیو کې برخه واخلئ … او پدې ډول نوې خوږې او تلپاتې خاطرې د خپل ذهن په ارشیف کې ثبت کړئ.

۸ ـ ځان مه بېکاره کوئ:

حضرت عمر (رض) وایي: (د بېکاره سړي مغز د شیطان کور وي.) دغه شان پښتو متل دی چې تر خوشې ناستې د کورتو چېچل غوره دي. همېشه هڅه وکړئ چې بوخته او کاري ورځ تر شا پرېږدئ، تر څو د منفي افکارو لپاره فرصت نه وي.

که دنده نه وي رخصت یاست یا یوازې یاست، ورزش وکړئ، مطالعه وکړئ، فلم وګورئ، عبادت او تلاوت وکړئ، انځور ګري وکړئ … خو ځان بوخت کړئ. پدې ډول کولای شئ چې بدې خاطرې لرې وشړئ.

۹ ـ له نشو څخه ځان وساتئ:

هغه نشه یي توکي چې ستاسې په عصبي سیسټم کې بدلون راولي ځان ترې وساتئ، نشه لامل کېږي چې هېرې خاطرې مو بیا ذهن ته راشي او په هغه ژور فکر وکړئ، نشه ستاسې عصبي سېسټم ګډوډوي او ستاسې له کنټرول یې باسي، د بدو خاطرو را تازه کېدو ته زمینه برابروي او د اضطراب، ستومانی او پرېشانی لامل ګرځي. استاد اسدالله غضنفر وایي "چې نشه د لرې کاذبې خوشحالی په بدل کې څو چنده واقعي غم زېږوي".

۱۰ ـ خپلې روغتیا ته لومړیتوب ورکړئ:

کله چې له منفي افکارو سره لاس او ګرېوان کېږې، د روغتیا اصول عملي کول درته ګرانېږي. خو د وجود ساتنه کول په رواني او جسمي روغتیا کې فوق العاده ونډه لري. ګټور خوراک، ورزش او کافي خوب ستاسې له روغتیا سره مرسته کوي. کله مو چې روغتیا جوړه وي هرڅه ته ځان رسولای شې.

په ورځ کې یو ساعت د خپل ځان د خوښ ساتلو لپاره بېل کړئ، په دغه وخت کې هغه څه وکړئ چې احساس مو ورسره ښه کېږي. مه هېروئ چې روغ وجود نیمه پاچاهي ده. که روغتیا ولرئ، خوشحالي ستاسې ده، انګېزه به مو پیاوړې او په ځان به مو باور زیات وي، جذاب به یاست او کار کول به درته تفریحي ښه ولري، کله چې دا شیان ولرئ بدې خاطرې غلبه نشي دربانديې کولای او خپګان مو نه شي ماتولای. د ښې روغتیا لپاره، سبزیجات، مېوې، حبوبات او لبنیات وخورئ، هره ورځ نیم ساعت ورزش او کافي خوب وکړئ.

۱۱ ـ خاصو ملګرو ته زړه تش کړئ:

ځینې خبرې چې وشي زړه بیا تش شي لکه لوښي چې ومېنځل شي. هغه کسان چې تاسې پرې باور لرئ او راز مو ساتلی شي تاسې ته ډاډ درکوي، ښې مشورې درکوي او غم مو در کموي خپل زړه تش کړئ او هڅه وکړئ هغه خبره چې د ویلو نه ده، هم وکړئ او له بنده یې آزاده کړئ چې زړه مو سپک شي. که بده خاطره بل چاته نه شئ ویلی، کولای شئ یوه بې روحه جسم ته یا روانو اوبو ته یې ووایاست.

۱۲ ـ اروایي درملنه وکړئ:

که فکر کوئ چې رواني ستونزه درته پیدا شوې ده او هر چا ته زړه نه شئ تشولئ د اروایي ناروغیو ډاکټر ته ورشئ، ځکه چې دغسې کس ته هر څه ویلی شئ او راز مو نه افشا کېږي، هغه ستاسې ستونزې ته غوره حل لاره پیدا کوي او داسې مشورې درکوي چې په مرسته یې ځان له بدو خاطرو خلاصولای شئ او رواني درملنه مو کولای شئ.

اسراف، تبذیر و پیامدهای منفی آن

نویسنده: محمد محفوظ تائب

مصرف بی‌جا و بی‌مورد در هر حالت ناخوشایند، زشت و غیر قابل قبول برای همه می‌باشد و در جهان کنونی که دغدغه همه پول، ثروت و دارایی است نمی‌توان بدون داشتن و ذخیره نمودن دارایی و ثروت، خود را به سر منزل مقصود رساند. بناءً لازم پنداشته می‌شود که با افراد دور و پیچ خود چنان بسازیم و کنار آیم که به‌قول معروف هم گل به‌دست آید و هم دل یار نه‌رنجد، از اسراف و تبذیر فرسنگ‌ها دور باشیم و در مصارف خود از اعتدال کار بگیریم تا داشته‌های شخصی و خانواده‌گی ما دچار رکود و افول اقتصادی قرار نگیرد.

تعریف اسراف: اسراف در لغت به معنای تجاوز نمودن از حد وسط و خارج شدن از حالت اعتدال می‌باشد و در اصطلاح مصرف نمودن بیش از اندازه و بی‌رویه در هزینه‌ها را اسراف گویند. کار برد کلمه‌ی اسراف و تبذیر را می‌توان در رفتارهای اخلاقی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اعتقادی، اعم در فرد و اجتماع مشاهده نمود. اکثر از زبان شناسان اسراف را با تبذیر یکی می‌دانند اما عده‌ای کوچک میان اسراف و تبذیر فرق اندک قایل اند و آن اینکه اسراف را به معنای تجاوز نمودن از حد وسط در هر کاری دانسته و چنین می‌پندارند که اسراف مصرف بی‌رویه‌ی مال و دارایی است به شیوه‌ای که ضرر آن به کسی نه رسد و تبذیر به معنای ریخت و پاش و پراگنده نمودن مال و دارایی است به شیوه‌ای که مال تلف شود و زیان آن به‌شخص برسد طوریکه شخص تبذیرکننده ضایع شدن و اتلاف مال خود را حس کرده و در نتیجه‌ای آن تهی دست شود. خلص مطلب اینکه مصرف بی‌رویه، نابود کردن دارایی‌های اقتصادی، به هدر دادن مال و به کار گیری آن به شکل که منجر به اتلاف شود را اسراف و تبذیر می‌نامند.

کدام عوامل باعث بروز اسراف و تبذیر در جامعه می‌شود؟

به طور عموم فرهنگ نادرست، ناهنجاری‌های اجتماعی، ارزش‌های بی‌مورد، هم‌چشمی‌ها و رقابت‌های ناسالم، عرف‌ها و قوانین ناپسند حاکم بر جامعه؛ هر یک به نوبه‌ای خود از عوامل به میان آمدن رسم اسراف و تبذیر در جامعه می‌باشند در حالیکه دین مقدس اسلام بر حفظ مال، آماده ساختن نیازهای زنده‌گی، سرمایه‌گذاری اقتصادی و تأمین رفاه و آسایش در این کره خاکی برای همه افراد با معیارهای رعایت، اعتدال و میانه روی تأکید کرده است. در ذیل می‌خواهم چند عامل بزرگ و اساسی اسراف و تبذیر را خدمت شما مخاطبان عزیز بیان بدارم که عبارت اند از:

۱.خود نمایی: بسیاری از افراد خواهان این اند تا خود را در مظهر عام به نمایش گذاشته و توجه دیگران را به سوی خود جلب نمایند، از جمله افراد ناکام و اکثر از انسان‌های ثروتمند که جهت رسیدن به خواسته‌های مشروع و نا مشروع خود عقده‌یی شده و با مشکلات زیاد دست و پنجه نرم کرده اند، این گونه اشخاص با بکار گیری اسراف و تبذیر، ولخرجی، ریخت و پاش‌های غیر معقول مال و دارایی خویش، می‌خواهند خود را در جامعه مطرح نموده و به‌دیگران نمایش دهند.

۲.هم‌چشمی‌ها و رقابت‌های ناسالم: رقابت‌های ناسالم، بی‌جا و بی‌مورد و هم‌چنان هم‌چشمی و برابری با دیگران بدون اینکه به درآمد خود توجه نماییم باعث به میان آمدن پدیده‌ای بد و شومِ اسراف و تبذیر در جامعه می‌شود. عموماً اشخاص حسود و کینه‌دوز برای زدودن عقده‌های درونی خویش دست به اسراف و تبذیر زده و از روی عقده‌گشایی تلاش می‌ورزند تا خود را در جامعه با دیگران هم‌سان نشان دهند و در راه رسیدن به این هدف شوم از هیچ نوع عواقب بد اقتصادی آن نمی‌هراسند و هر چی در دست دارند به مصرف می‌رسانند.

۳.فساد اخلاقی: ریشه‌ای اسراف و تبذیر را می‌توان در شخصیت بعض از انسان‌ها در یافت کرد؛ زیرا انسان‌های که به قانون شِکنی طغیان و سرکشی عادت نموده اند معمولاً افراد معتدل در امور مالی نمی‌باشند و همواره بر اثر هوس‌رانی و فساد اخلاقی، مال، دارایی و سرمایهٔ خود را به هدِر می‌دهند. چنان‌چه الله متعال می‌فرماید: «کَذٰلکَ یُضِلُّ الله مَن هُوَمُسرِفٌ مُرتَابٌ» آیهٔ (۳٤) سورهٔ غَافر ترجمه: این چنین گمراه می‌کند الله متعال کسی را که او اسراف پیشه و شک آورنده باشد.

٤.تقلید: کسانیکه نوع پوشش، لوازم خانه و طرز زنده‌گی خود را بر اساس تقلید و پیروی از دیگران قرار می‌دهند، در بسیاری موارد از حد اعتدال فردی، اجتماعی و اقتصادی خود تجاوز نموده به مرض اسراف و تبذیر مبتلا می‌شوند. این چنین افراد در حقیقت آسایش را از خود و خانواده خویش سلب کرده و همیش در رنج بی پایان به سر می‌برند.

۵.ثروت اضافی: در صورتیکه درآمد یک شخص از نیاز او اضافه باشد، لازم است بر مصارف خود نظارت نماید ولی افراد که از تربیت اخلاقی درست و فرهنگ اصیل خرچ و مصرف بی‌بهره باشند، بر این نظارت اهمیت قایل نشده به زیاده‌روی، اسراف و تبذیر رو می‌آورند و همیش مصرف‌گرا می‌باشند، چون این گونه افراد به راهکارهای ذخیره پول و ثروت بلدیت نداشته و در مورد آینده خویش هیچ‌گاهی هم فکر نمی‌کنند ورنه لازم است که هر فرد ثروت اضافی خود را به شیوه‌ای احسن آن ذخیره نماید تا در آینده با تنگ‌دستی و فقر روبرو نه‌شود.

٦.استعمار و استثمار: اشاعه و پخش فرهنگ ولخرجی و مصرف‌گرایی در اکثر جوامع بشری از استعمار و استثمارگری سرچشمه می گیرد، عموماً کشورهای صنعتی بزرگ جهان جهت فروش محصولات و اموال تجاری، اضافی و یک‌بار مصرف خود، از طریق استعمار و یا هم استثمار، بازار خوبی را در کشورهای جهان سوم برای خود فراهم می‌نمایند و مردم را درگیر هزینه‌های سنگین زنده‌گی ناشی از مصرف بی‌رویه، اسراف و تبذیر می‌سازند و این حقیقت انکار نا پذیر است که اکثر از اقتصاد دانان جهان به این نقطه پی برده و به آن معترف اند.

چرا اسراف و تبذیر زشت و ناپسند است؟

اول: اسراف و تبذیر شرعاً گناه و معصیت الهی است

گناه انسان را از مسیر طاعت الله متعال خارج می‌کند، اگر چه این گناه بدون صرف مال هم باشد اسراف و تبذیر بوده و تجاوز از دستورات الهی پنداشته می‌شود مانند: تجاوز از حد اعتدال در گفتار، رفتار و مراودات با مردم. بناءً کلمه‌ای گناه با اسراف و تبذیر مترادف است و حقیقت امر هم گواهی به این دارد که هر گناه تجاوز از حد و حدود تعیین شده الهی بوده و در چوکات اسراف و تبذیر داخل می‌باشد پس می‌توانیم بگوییم که اسراف و تبذیر در ذات خود یک نوع از گناه بوده و با نص صریح قرآن و حدیث نهی آن ثابت می‌باشد. چنان‌چه الله متعال می‌فرماید: «كُلُوا وَشرَبُوا وَلَا تُسرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ المُسرِفِينَ» آیهٔ ۳۱ سورهٔ الاعرافَ ترجمه: بخورید و بنوشید و اسراف نکنید، به تحقیق که الله متعال اسراف کننده‌گان را دوست ندارد.

دوم: عقل و معیارهای آن اسراف و تبذیر را زشت و ناپسند می‌داند

اگر چه اصول و قواعد شرعی بر مبنای نقل استوار است نه به عقل ولی باز هم برخی از اعمال انسان‌ها را عقل نیز مُهر تأیید و یا رد می‌گذارد. فلهذا عقل سالم و هر آنچه معیارهای آن است به زشتی و اتلاف مال حکم می‌کند و تجاوز از حد وسط را در مصرف مال و دارایی‌ها نوعی از سفاهت و جهالت می‌شمارد مانند: انفاق نمودن به کسی که مستحق نیست و یا هم مصرف نمودن مال در جای که ضرورت به آن حس نمی‌شود. پس هر مصرف و انفاق که عقل آن را زشت شمارد و به صاحبش ضرر رساند اسراف و تبذیر بوده و حرام می‌باشد.

سوم: در عرف و عادات جامعه اسراف و تبذیر مردود دانسته می‌شود

جود و سخا یکی از عادات افراد خیّر، عیار و جوان‌مرد به‌شمار می‌رود اما مال و دارایی خود را با دیگران در میان گذاشتن و راه سخاوت را به‌پیش گرفتن از خود حد و مرز دارد و محدود به آن حدود تعیین شده‌ای می‌باشد که عرف جامعه آن را نیک پسندیده و براساس آن موقعیت اقتصادی و اجتماعی هر فرد مشخص گردیده است، طوریکه کاستی از آن، بخل بوده و زیاده روی در آن خارج شدن از اعتدال و قدم نهادن به سمت اسراف و مسرفین می‌باشد. بناءً عرف و عادات مردم جامعه در صورتیکه با اصول و مقرارت شرعی در تضاد قرار نداشته باشد در نزد شریعت یک اصل است و بر آن عمل کرده می‌شود و خوشبختانه عرف و عادات مردم ما اسراف و تبذیر را مردود می‌داند.

چهارم: اسراف و تبذیر عمل شیاطین است

افراد که اسراف و تبذیر می‌کنند، مال و دارایی خود را به هدر می‌دهند و در مصارف صرفه‌جویی نمی‌کنند، در حقیقت از جمله کسانی می‌باشند که پیروی از دستورات شیاطین نموده و به راه غلط در حرکت اند. چنان‌چه الله متعال می‌فرماید: «وءَاتِ ذَالقُربَا حَقَّهُ وَالمسكينَ وَابنَ السَّبيلِ وَلَا تُبَذرتَبذِيراً إِنَّ المُبَذرِينَ كَانوُاإِخوَانَ الشَّياطِينِ وَ كَانَ اَلشَّيطانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا» آیهٔ ۲٦ و۲۷ سورهٔ الاسراء ترجمه: و بدهید از مال خود حق کسانی را که نزدیک به شما است (خویشاوندان) شما و حق کسانی را که نیازمند و تهی دست اند و حق کسانی را که مسافر اند و در مصرف خود اسراف و تبذیر مکنید، به تحقیق که اسراف و تبذیر کننده‌گان برادران شیاطین اند و شیطان نسبت به پروردگار خود بسیار نا سپاس است. یعنی از مال، دارایی و امکانات دست داشتهٔ خود چنین استفاده‌ای مکنید که همه به هدر رود، نه آنقدر بُخل کنید که چیزی به کسی ندهید و نه هم آنقدر ولخرجی نمایید که خود تان در نهایت تهی‌دست و محتاج دیگران شوید بلکه در مصارف خود اعتدال و میانه‌روی را در نظر بگیرید.

نمونه‌های اسراف و تبذیر:

اول: ضایع نمودن و به هدر دادن مواد خوراکی و پوشاک و یا هم استفاده نمودن آن‌ها به بیش از حد نیاز.

دوم: استفاده نادرست از منابع و امکانات طبیعی و عمومی و بکار گیری این امکانات بدون برنامه‌ریزی، تفکر و تعقل.

سوم: بی برنامه‌گی در زنده‌گی، ضیاع وقت و گذراندن آن در کارهای غیر ضروری لهو و لعب، همه این موارد از جمله نمونه‌های بارز اسراف و تبذیر اند.

اسراف و تبذیر در زنده‌گی ما چی پیامدهای مادی و معنوی را به بار می‌آورد؟

۱.سرمایه‌ی ما هدر می‌رود، به فقر و تنگ‌دستی مبتلا می‌شویم؛
۲.حقوق فقراء و نیازمندان زیر پا می‌شود؛
۳.رزق ما کاهش یافته و برکت از مال و دارایی ما می کوچد؛
٤.با شیطان همدم و رفیق می‌شویم؛
٥.دعاء ما مستجاب نمی‌گردد؛
٦.در زمره‌ای غضب شده‌گان محسوب می‌شویم؛
۷.به سمت طغیان و سرکشی سوق شده و همواره گناه از ما سر می‌زند؛
۸.آرامش روحی و روانی خود را از دست می‌دهیم.

پیامدهای اجتماعی اسراف و تبذیر:

اول:اسراف و تبذیر باعث به وجود آمدن اختلافات طبقاتی در اجتماع می‌شود.

دوم:اسراف و تبذیر وابسته‌گی اقتصادی را در اجتماع به میان می‌آورد.

سوم: اسراف و تبذیر حس مسؤلیت پذیری را در اجتماع آهسته آهسته کاهش داده و سر انجام این حس را کاملاً از بین می‌برد.

چگونه می‌توان از اسراف و تبذیر جلوگیری کرد؟

۱.عمل به احکام شرعی و اختیار نمودن تقوا و پرهیزگاری؛
۲.از بین بردن زمینه‌های اسراف و تبذیر؛
۳.توجه نمودن به آثار و پیامدهای بد اسراف و تبذیر؛
٤.تغییر موقعیت برای ترک اسراف و تبذیر؛
٥.پیروی از الگوهای صحیح مصرف و آموزش صرفه‌جوی؛
٦.حرمت قایل شدن به نعمت‌های الهی؛
۷.مدیریت دقیق منابع مالی؛
۸.تربیت درست خانواده‌گی؛
۹.ساده زیستن و دوری از تجملات؛
۱۰.جدی گرفتن قوانین و مقرارت نهادهای عدلی و قضایی.

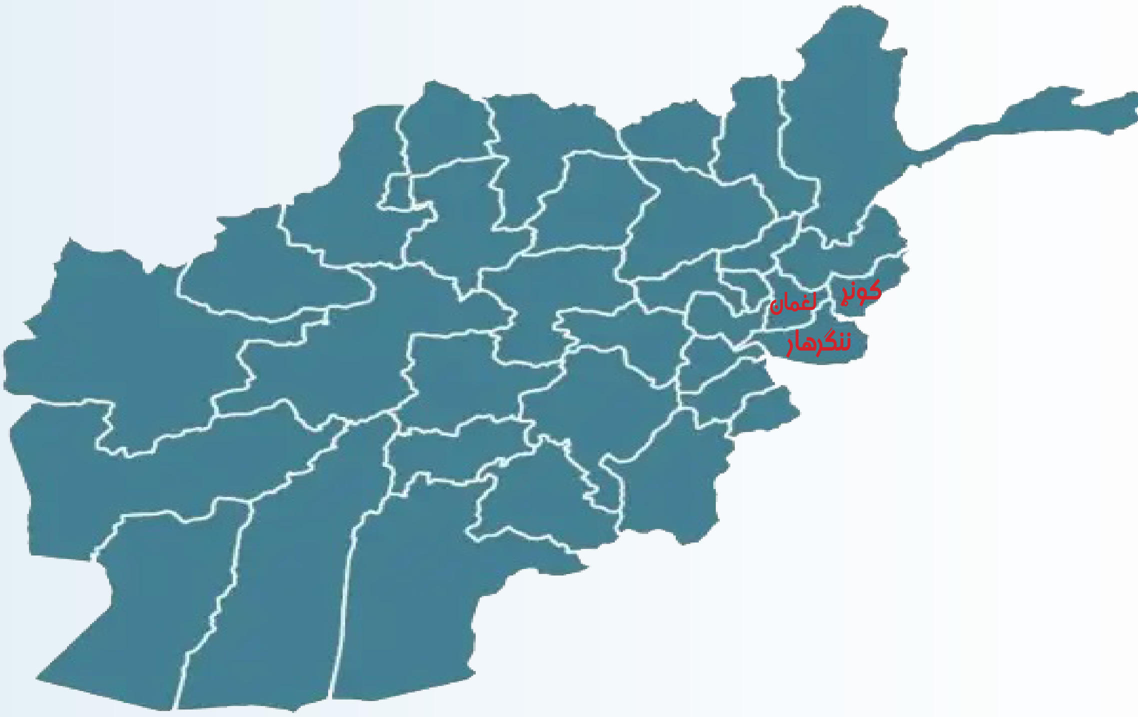

لغمان، ننګرهار او کونړ ولایتونو ته د کار او ټولنیزو چارو وزارت د کار چارو معین، الحاج مولوي محمد زاهد احمدزي او ورسره د مل پلاوي رسمي سفر

د کار چارو معین د لغمان ولایت له والي سره ولیدل

کتنه کې دواړو لوریو د دې ولایت په کچه د روانو پراختیایي پروژو، په دې پروژو کې خلکو ته د کار زمینې برابرولو، مختلفو برخو کې د خدماتو د وړاندې کولو پر څرنګوالي، د دې ولایت ځوانانو ته د فني او حرفوي زده‌کړو د پراختیا، د یتیمو او بې سرپرستو ماشومانو څخه ملاتړ، پانګه والو ته د پانګونې زمینو برابرولو او له خپل نظام سره د ولسونو د نږدې همکاریو په اړه بحثونه او خبرې وکړې.

د لغمان والي، قاري بختیار معاذ د کار چارو معین او ورسره مل پلاوي ته د ښه راغلاست سربېره مختلفو برخو کې د دې ولایت د محلي ادارو له لوري د خدماتو وړاندې کولو په اړه معلومات شریک او په دې برخو کې یې د لا ډېرې پاملرنې ډاډ ورکړ.

کونړ ولایت ته سفر

د کار چارو معین په کونړ ولایت کې له فني او حرفوي زده‌کړو په فراغت غونډه کې ګډون او وینا وکړه. په جوړه شوې فراغت غونډه کې د کار چارو معین، الحاج مولوي محمد زاهد احمدزي خپله وینا کې څرګنده کړه: خوښ یم چې د خپلو ملګرو په ملتیا مې یو ځل بیا کونړ ولایت ته رسمي سفر وکړ او دلته مې له خپلو مېړنیو ولسونو سره د لیدوکتو سربېره، د ځوانانو په فراغت غونډه کې ګډون وکړ، چې له نیکمرغه څه باندې ۳۰۰ تنو ځوانانو خپل د فراغت سندونه او کاري وسایل ترلاسه کړل.

د کار چارو معین د خپلو خبرو په دوام کې زیاته کړه: د امارتي ادارو په ځانګړې توګه د کار او ټولنیزو چارو وزارت هڅه دا ده چې هره برخه کې د کونړ ولایت ولسونو ته لازم خدمات وړاندې او د دوی ترڅنګ پاتې شي. همدارازیې پر همکارو موسساتو هم غږ وکړ، چې دوی ته لازم فرصت برابر شوی، هڅه دې وکړي چې ټولو لرو پرتو سیمو په ځانګړې ډول کونړ ولایت کې دې خپل خدمات پراخ او ګړندي کړي.

د کار چارو معین کونړ ولایت، اسعد آباد روزنتون کې د خیاطۍ حرفه او د اناثو روزنتون کې د لمریزې برېښنا سیستم پرانېستل.

په پرانېست غونډه کې د کار چارو معین، الحاج مولوي محمد زاهد

احمدزي په خپلو خبرو کې وویل: د کار او ټولنیزو چارو وزارت یو له عمده مسوولیتونو څخه د یتیمو او بې سرپرستو ماشومانو لازم ملاتړ او دوی ته د ژوندانه د سهولتونو برابرول دي، چې په همدې موخه یې په ټولو ولایتونو کې روزنتونونه فعال او په کې د یادو ماشومانو لازمه ساتنه او پالنه کوي. د کار چارو معین پخپلو خبرو کې زیاته کړه: د خوښۍ ځای دی چې د اسعد آباد روزنتون زده کوونکو ته د خیاطۍ حرفه پرانېستل شوه، ترڅو هغوی د دیني او عصري زده‌کړو سربېره د حرفې زده‌کړه هم وکړي.

همدا راز د کار چارو معین د اناثو روزنتون کې د لمریزې برېښنا سیستم ګټې اخیستنې ته وسپاره او څرګنده یې کړه، چې له دې وروسته به د روزنتون زده کوونکو ته څلورویشت ساعته برېښنا تامین شي. د خبرو په دوام کې الحاج مولوي محمد زاهد احمدزي په دې برخو کې د کونړ ولایت د کار او ټولنیزو چارو رئیس مولوي مجیب الله عمر او کارکوونکو له هڅو او کوښښونو څخه هم قدرداني وکړه.

ننګرهار ولایت ته سفر

د کار چارو معین په ننګرهار ولایت کې له فني او حرفوي زده‌کړو څخه د راستانه شویو هېوادوالو په فراغت غونډه کې ګډون او وینا وکړه.

په دې غونډه کې د کار چارو معین، الحاج مولوي محمد زاهد احمدزي وویل: د افغانستان اسلامي امارت د بېرته راستنېدونکو هېوادوالو لپاره د کارموندنې، دوی ته د ځمکو وېش او صنعت‌کارانو ته یې د صنعتي ښار ګوټو د جوړولو په برخه کې ژمن او په دې اړه یې مختلفو ولایتونو کې اقدامات ترسره کړي دي او په همدې ترتیب د امیر المؤمنین حفظه الله تعالی د ځانګړي حکم مطابق، د کار او ټولنیزو چارو وزارت په مشرۍ او د اړوندو ادارو په غړیتوب کمېټه جوړه شوې، ترڅو راستانه شویو هېوادوالو ته د کاري فرصتونو زمینه برابره کړي، چې دا وزارت توانیدلی په ځانګړي معلوماتي بانک کې د کډوالو اړین مهارتونه (په راتلونکي کې د کارموندنې په موخه) ثبت کړي او هم یې له اړوندو امارتي او غیر امارتي ادارو سره په دې تړاو مجلسونه کړي او دغه لړۍ لا هم روانه ده.

د کار چارو معین یادو ځوانانو ته د زده کړو او کاري وسایلو د برابرولو له امله د قطر سرې میاشتې همکارې موسسې له مرستې څخه د منني ترڅنګ له نورو همکارو موسساتو څخه هم وغوښتل چې د افغانستان اسلامي امارت د پالیسیو او اصولو مطابق دې، بېرته راستنېدونکو کډوالو ته د کارموندنې په برخه کې همکارۍ پراخې کړي چې په دې برخه کې به د کار او ټولنیزو چارو وزارت هغوی ته سهولتونه برابر کړي.

د یادونې وړ ده چې په دې بهیر کې ۴۵ تنو راستانه شویو ځوانانو ته مختلفو حرفو کې د زده‌کړو او ۴۵ تنو نورو ته د کوچنیو کارونو زمینه برابره شوه.

د کار چارو معین د ننګرهار ولایت په چپرهار ولسوالۍ کې ۶۰ تنو راستانه شویو هېوادوالو ته د فني او حرفوي زده‌کړو برنامه پرانېسته

د کار چارو معین، په همدې مناسبت جوړې شوې ناسته کې وویل: د افغانستان اسلامي امارت بېرته راستنېدونکو هېوادوالو ته د کارموندنې، سرپناه او پانګه والو ته د صنعتي ښارګوټو د برابرولو په موخه عملي اقدامات کړي او ژمن دی، چې په دې برخو کې روانې هڅې لا ګړندۍ کړي. الحاج مولوي محمد زاهد احمدزي زیاته کړه: د امیرالمؤمنین حفظه‌الله تعالی د حکم په مطابق؛ د کار او ټولنیزو چارو وزارت، د کارموندنې کمېټې مسوول په توګه هڅه کوي چې د اړوندو امارتي او غیر امارتي ادارو او خصوصي سکتور سره په همغږۍ بېرته راستنېدونکو هېوادوالو ته کاري فرصتونه برابر او ترڅنګ یې لېواله او په شرایطو برابرو ځوانانو ته فني او حرفوي زده‌کړې ورکړي.

د یادولو وړ ده، چې چپرهار ولسوالۍ کې ۶۰ تنو راستانه شویو ځوانانو ته د مبایل، رېکشا او لمریزې برېښنا د ترمیم په حرفو کې د ډاکار همکارې موسسې په همکارۍ، د اوو میاشتنیو زده‌کړو زمینه برابره شوه.

د کار چارو معین په ننګرهار ولایت کې د محبس له مختلفو برخو لیدنه وکړه او محبوسینو ته یې د فني او حرفوي زده‌کړو لپاره د دې وزارت له هوډ څخه خبر ورکړ

د کار چارو معین محبوسینو ته د سهولتونو د برابرېدو له امله د زندانونو چارو د سمون ادارې څخه مننه ترسره او څرګنده یې کړه، چې د افغانستان اسلامي امارت تر حاکمیت وروسته له محبوسینو سره د اسلامي اصولو پر مطابق چلند کېږي، دا مراکز اوس د ښوونې او روزنې په مرکزونو بدل شوي او د محبوسینو ستونزو ته تر ډېره بریده رسېدنه شوې او په همدې توګه یې له محبوسینو وغوښتل چې له ښوونیزو او روزنیزو برنامو څخه ګټوره استفاده وکړي.

الحاج مولوي محمد زاهد احمدزي زیاته کړه: د کار او ټولنیزو چارو وزارت هوډ لري، چې په محبسونو کې د کار بازار د اړتیاوو په مطابق د فني او حرفوي زده‌کړو زمینه برابره کړي، تر څو د دیني او عصري علومو د ترلاسه کولو سربېره؛ محبوسین وکولای شي مهارت هم ترلاسه کړي.

په دې سفرونو کې د مطبوعاتو رئیس سمیع‌الله ابراهیمي، د معینیت سلاکار مولوي محمد کریم حنفي، د معینیت د دفتر آمر محمد منیر باور او ځیني نور همکاران د کار چارو معین سره ملګري وو.

د افغانستان اسلامي امارت په ادارو کې له دندو څخه د کارکوونکو د رضایت څېړنه

ليکوونکي:
پوهنيار محبت شاه محبت او پوهنيار عمران رفيق
۱. د تشبثاتو اداره او مدیریت څانګه، اقتصاد پوهنځی، سیدجمال الدین افغاني پوهنتون، اسعد آباد- افغانستان

لنډيز

دا څېړنه د افغانستان امارتي ادارو کې د دندې څخه د کارکوونکو پر رضایت د اغېزمنو عواملو د معلومولو په موخه ترسره شوې ده. د دې څېړنې اصلي او اساسي موخه دا ده، چې په دولتي ادارو کې د کارکوونکو په رضایت باندې اغېز لرونکي عوامل وپېژندل شي. د څېړنې ترسره کولو لپاره لومړی او دوهيم لاس معلومات راټول شوي دي، د لومړي لاس ساحوي معلوماتو(کونړ، ننګرهار، لغمان، کابل او میدان وردګو ولایتونو) راټولولو لپاره جوړه شوې پوښتنپاڼه د۳۸۴ تنو د اړوندو ولاياتو دولتي پوهنتونونو، روغتونونو، پوهني رياستونو، بانکونو، مستوفيتونو او يو شمېر نورو متفرقه دولتي ادارو کارکوونکو ترمنځ وېشل شوې وې، چې ۳۷۱ د کاروني وړ پوښتنپاڼې ترلاسه او تحليل شوي دي او دوهيم لاس معلومات د کتابونو، مقالو، ژورنالونو او انټرنېټي سايټونو د مطالعې څخه ترلاسه شوي. راټول شوي معلومات د SPSS ۲۵ پر مټ د څو ګوني ريګريشن(Multiple Regression) په نظر کې نيولو سره تحليل او تجزيه شوي. له احصائيوي تحليل څخه څرګنده شوه چې د احصائيوي ټيسټ (t-statistics) پايلې د پام وړ (Significant) دي، د (F-Test) لپاره د (Sig) ارزښت هم د ٪۵ په کچه کې د پام وړ ده؛ نو کارول شوی ماډل غوره دی. د څېړنې ترسره کولو او د معلوماتو له تحليل څخه دا پايله ترلاسه شوې چې حقوق او امتيازات، کاري محتوا، ترفيع، نظارت کوونکي او همکاران د وظيفوي رضايت اغېز لرونکي عوامل دي، چې دغه عوامل تقريباً ۷۷،۲سلنه وظيفوي رضايت تشريح کولای شي او پاتې ۲۲،۸ سلنه نور عوامل شتون لري چې د دندې څخه د کارکوونکو رضايت تشريح کړي.

د مهمو کلمو لېست: دولتي سکتور، کارکوونکي، دنده، رضايت، د دندې رضايت.

سريزه

هر سازمان او هره اداره د ودې او پرمختګ لپاره لوی او کوچني پلانونه لري، چې بشري ځواک په دغه پلانونو کې ډېر اهميت لري او له بنسټيزو سرچينو څخه شمېرل کېږي. د دې لپاره چې اداري خپل اهداف تر لاسه او يو اغېزمن مديريت سرته ورسوي؛ نو بشري ځواک لازم او اړين دی.

د دغو سرچينو مديريت کول د انساني سرچينو مديريت دنده ده، چې د انساني ځواک د ساتلو، د اړتياوو په پوره کولو او استخدام په اړه پلانونه نيسي؛ نو کوم انساني ځواک چې غواړي خپله دنده پرېږدي، نوموړی مديريت دنده لري، چې د هغې لاملونه او حللارې ورته ولټوي، ځکه دوی چې کله اداره پرېږدي کوم مهارت او رويه يې چې جوړه کړې وي هغه له ځانه سره وړي او نوی کس چې ګمارل کېږي تربيې (ټرينينګ) ته ضرورت لري، تر څو د اداري ضروري مهارتونو او رويې سره ځان اشنا کړي او خپله دنده په سم ډول ترسره کړي.

د دندې رضايت د کارکوونکو او کار د چاپېريال ترمنځ يو تقابل ښايي چې کارکوونکی يې د کار(دندې) څخه غواړي او کارکوونکی ترلاسه کېدونکي څېز په اړه څه فکر کوي. له دندې رضايت د اداري مؤلديت باندې د يوې مهمې اغېزې توقع کېږي او ښودل شوې چې هغه کومې ګټې دي، چې کارکوونکی يې له اداري څخه ترلاسه کوي؛ هڅې ،مهارتونه او خلاقيت اغېزمن کوي کوم چې کارکوونکی غواړي خپل کارفرما ته يې برابر کړي(Locke, ۱۹۷٦, p. ۱۳۰۰).

په ځانګړې توګه له دندې څخه رضايت اداري ته د ګټې په کار پورې اړوند دوه رويو پسې تړلې ده کوم چې د برنارډ (Barnard) لخوا ښودل (مشخص) شوي. الف: هغه تشويق چې کارکوونکی په اداره کې تل پاتې شي؛ او ب: هغه تشويق چې کارکوونکی په اداره کې سخت او ښه کار وکړي.(Iaffaldano & Muchinsky, ۱۹۸۵; Katz & Kahn, ۱۹٦٦; Morse & Weiss, ۱۹۵۵; Mitchell, ۱۹۷۹; Vroom, ۱۹٦٤; Wechsler, Kahane, & Tannenbaum, ۱۹۵۲).

دا موندل شوې ده، چې له دندې څخه رضایت د کارکوونکي په ساتنه او د نورو غړیتوب پورې اړوندې رویې پورې به تړاو ولري. که څه هم غیر مستقیم وي، خو د ادارې په مؤلدیت به مهم نفوذ ولري، د لګښتونو په کمولو سره کوم چې د تاریکې کارکوونکي رویې پورې اړه لري (Farrell & Stamm, Absenteeism and turnover). ۱۹۸۸; Heneman, Schwab, Fossum, & Dyer, ۱۹۸۳; Lawler, ۱۹۹٤; Spector, ۱۹۹۷).

افغانستان یو داسې ملک دی، چې د پام وړ اقتصادي او سیاسي بدلونونو سره مخ شوی دی؛ نو د افغانستان امارتي ادارو کې له دندې څخه د کارکوونکو د رضایت په اړه پوهېدل خورا مهم دي. د دې څېړنې موخه دا ده، چې د افغانستان امارتي ادارو کې د دندې څخه د کارکوونکو د رضایت کچه معلومه او د کارکوونکو د دندې په رضایت باندې د اغېز لرونکو عواملو ترمنځ اړیکې د څېړلو تشه ډکه کړي. د څېړنې په عمده برخو کې لنډیز، کلیدي کلیمې، سریزه، د مسئلې طرحه یا ستونزه، د څېړنې اړتیا او ارزښت، د څېړنې پوښتنې، د څېړنې موخې، تیرو لیکونو ته کتنه، د څېړنې ډول او کړنلاره، مناقشه، د څېړنې موندنې، پایله، وړاندیزونه او سرچینې شاملې دي.

د مسئلې طرحه یا ستونزه

دا څېړنه د افغانستان امارتي ادارو کې له دندې څخه د کارکوونکو رضایت او د دندې د رضایت اغېز لرونکي عوامل څېړي.

د دولتي اداراتو د کارکوونکو رضایت لوړول د هر ملک په اقتصادي پرمختګ کې مهم رول لوبوي ځکه د یو ملک اقتصادي پرمختګ د سرچینو او پانګې په سم استعمال چې د اقتصاد په یو شمېر برخو لکه سوداګرۍ، صنعتي پراختیا، کرنه او نورو کې په عملیاتي موثریت پورې اړه لري، خورا مهم دي. په دې اساس، په ملک کې د کارکوونکو رضایت لوړول د ټولو اقتصادي فعالیتونو موثریت زیاتوي. مراجعه کوونکو او پېریدونکو ته د غوره خدمتونو وړاندې کولو لپاره دولتي ادارې باید خپل کارکوونکي په دندو کې د ټولو اړخونو څخه راضي وساتي او هغه عوامل پیدا کړي، چې د کارکوونکو په رضایت مثبت اغېز ولري ترڅو ټولنې او خلکو ته غوره خدمتونه وړاندې کړي. په دولتي ادارو کې د کارکوونکو د دندې څخه نارضایت د ادارې هغه مراجعه کوونکي او پېریدونکي چې د داسې کارکوونکو څخه خدمات تر لاسه کوي اغېزمنوي. نو ویلی شو چې دولتي ادارو کې له دندو څخه د کارکوونکو د رضایت نشتون یوه ستونزه ده چې د یوې ادارې اجراات او کړنې ور سره ټکنی کېږي. د نړۍ په یو شمېر ملکونو کې په دولتي ادارو کې د دندې څخه د کارکوونکو رضایت په اړه ګڼ شمېر څېړنې ترسره شوې دي، خو په افغانستان کې په دې اړه ځانګړې څېړنې نه‌دي تر سره شوي؛ نو د دې تشې د ډکولو او په اړونده موضوع کې د معلوماتو اضافه کولو لپاره دغه څېړنه ترسره شوې ده.

د څېړنې اهمیت او اړتیا

په یوه اداره کې له دندې څخه د کارکوونکو رضایت تر لاسه کول هغه اساسي او مهم عامل دی، چې یو کارکوونکی اړوندې ادارې ته وفاداره پاتې کېږي او د خپل ټول وس او توان په اندازه ورته کار کوي چې یوه طرف ته خپله اداره پرمختګ لور ته بیایي او له بله اړخه د اړوندې ادارې مراجعینو او پېریدونکو ته غوره او اغېزمن خدمتونه وړاندې کوي، چې په دې سره په یوه ټولنه کې د ادارو څخه کارکوونکي مستقیم او پېریدونکي په غیر مستقیم ډول متاثره کېږي، کله چې له یوې ادارې څخه کارکوونکي او پېریدونکي راضي شي په دې سره د وړاندې کېدونکو توکو او خدمتونو کیفیت خوندي کېږي او بله دا چې په اوسني عصر کې ټول دولتي او غیردولتي ادارې او بنسټونه د محصولاتو د کیفیت په ساتلو ټینګار کوي، ترڅو خپلو ستراتېژیکو موخو ته ورسېږي.

دا چې د افغانستان امارتي ادارو کې له دندو څخه د کارکوونکو د رضایت په اړه څېړنې ډېرې محدودې دي؛ نو په دې وجه دا مهمه وه ترڅو په دې برخه کې یوه څېړنه ترسره او د کارکوونکو رضایت وکتل شي، چې څومره د اړوندې ادارې له پالیسیو څخه خوښ دي. ادارې کولای شي چې له دې څېړنې څخه په ګټې اخیستنې سره د کارکوونکو د راضي ساتلو لپاره د غورو لارو چارو څخه ګټه واخلي او هغه پالیسۍ چې د کارکوونکو د نارضایت سبب او بې ګټې وي بدلې کړي او د دې ترڅنګ به د څېړنې پایلې د څېړونکو او اکاډمیکو اشخاصو د علمي څېړنو لپاره خورا ګټورې وي.

د څېړنې موخه

۱. د افغانستان په امارتي ادارو کې له دندو څخه د کارکوونکو د رضایت د اغېزمنو عواملو پېژندل.

د څېړنې پوښتنه

۲. د افغانستان په امارتي ادارو کې له دندو څخه د کارکوونکو د رضایت اغېزمن عوامل کوم دي؟

د څېړنې د ادبیاتو ارزونه (د څېړنې مخینه)

د افغانستان په دولتي سکتور کې د ښځینه کارکوونکو د دندې په رضایت څېړنه شوې او موندنې یې ښیي چې د ښځینه کارکوونکو د معاشونو زیاتوالي او ترفیع د دوی د دندو د رضایت اصلي عوامل دي. په داسې حال کې چې ټیټ معاش، د معاشونو په ورکړه کې ځنډ او د کار ځای نشتون د لویو ننګونو په توګه یاد شوي دي.(Mehrzad et al, ۲۰۲۱).

د افغانستان په صنعت او سوداګرۍ وزارت کې د کارکوونکو د دندو پر رضایت یوه څېړنه شوې او پایله یې ښیي ډېر شمېر خواب ویونکي دې سره ډېر همغږي دي، چې له دندې رضایت غیرحاضري کموي خو کم شمېر ځواب ویونکي له دې سره همغږي نه دي چې له دندې څخه رضایت د غیر حاضرۍ د کموالي سبب کېږي همداشان د کار شرایط، مزد، معاش او کاري چاپېریال د دندې په رضایت اغېزې لري (Farid,?).

هغه عوامل چې د کارکوونکو د دندو رضایت زیاتوي باید د حکومت لخوا وارزول شي، ترڅو د فعالیت د کچې زیاتوالي سره علاقه زیاته کړي دا څېړنه ښیي چې د انعام سیستم د خصوصي سکتور په پرتله په دولتي سکتور کې توپیر لري(د پرداخت، ګټې او رواني ارزښت له مخې) په عین وخت کې د دولتي کارکوونکو او خصوصي کارکوونکو ترمنځ د رضایت کچه هم توپیر لري (DeSantis et al, ۱۹۹٦).

د کارکوونکو د ځینو معیارونو لکه: معاش، ګټې، کاري شرایطو، ارتقاء او له اړیکو څخه لږ رضایت ښودلی او د شغلي طبیعت همکارانو او د نظارت د شکل له اړخه یې ډېر رضایت ښودلی دی. د کارکوونکو لخوا د رهبرۍ رویې کارول او د دندې رضایت یو بل سره د پام وړ اړیکه درلوده (Mohammad Mosadegh Rad and Hossein

Yarmohammadian ۱۱) .

د پاکستان په بانکي سکتور کې د کارکوونکو د دندې په رضایت باندې د سازمان د کلتور اغېزو د څېړنې پایله ښيي چې یو ښه نگران (Supervisor) او خپلواک ارتباط (خبري اترې) درلودل د دندې په رضایت د پام وړ اغېزې لري حال دا چې قوانین او سیاستونه او همدارنگه مزد او گټه د دندې په رضایت کوم اغېز نه لري. (Khan et al. ۲۰۱۱).

د کارکوونکو تجربه، د مختلفو ډولونو د انعطاف وړ کاري ترتیبات (FWAs)، د انعطاف وړ ځای او د ساعتونو په پرتله د انعطاف وړ مهالوېش د دندې په رضایت پورې ډېره اړه لري او دواړه د انعطاف وړ مهالوېش او ځای د انعطاف وړ ساعتونو شمېر په پرتله اداري ژمنو پورې په ډېر مثبت ډول اړیکه لري. همدارنگه دغه موندنې ښيي هغه کارکوونکي چې د انعطاف وړ مهالوېش کاروي د هغو کارکوونکو په پرتله چې نه يې کاروي لږ وظیفوي رضایت او اداري ژمنتیا لري. دا پایلې په عملي او نظري مفاهیمو وړاندې شوې دي. (Chen et al, ۲۰۱۸).

کاري انعطاف، د دندې رضایت او د دندې اجرااتو ترمنځ د کارکوونکو د جذب تر عنوان لاندې د څېړنې پایلې ښيي چې کاري انعطاف کارکوونکو ته اجازه ورکوي، ترڅو په دې وتوانېږي چې د مسلکي او خپل شخصي ژوند ترمنځ تعادل رامنځته کړي او د دندې په رضایت او اجرااتو کې زیاتوالی راولي، همدارنگه د اداري په کلي سلامتیا کې زیاتوالی پیدا کېږي. د کار په ځای کې انعطاف منل حیاتي دي. د ډیجیټال او ټکنالوجۍ په بدلون سره اجازه ورکول کېږي، چې په بېلابېلو حوزو کې یوازې په یوه انټرنېټي نښلونې سره ډېری فعالیتونه ترسره شي. کارکوونکو د کاري ځایونو نویو اشکالو ته د کاري ځای د انعطاف منلو له اړخه ښه غبرگون ښودلی، چې په دې سره د خپلواکۍ او علاقې لوړوالی ښودل شوی دی. (Davidescu et al, ۲۰۲۰)

پورته تېرو لیکونو ته په کتنه لاندې طرحه شوې ماډل لیکو، چې:

Theoretical Framework

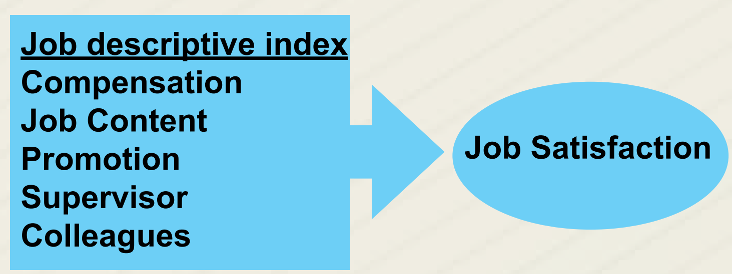

د څېړنې مواد او کړنلاره

خرنگه چې دا یوه کمي څېړنه ده نو د ترسره کولو لپاره یې د لومړي او دوهیم لاس معلوماتو څخه گټه اخیستل شوې ده. د لومړي لاس ساحوي معلوماتو(کونړ، ننگرهار، لغمان، کابل او میدان وردگو ولایتونو) راټولولو لپاره جوړه شوې پوښتنپاڼه د ۳۸۴ تنو د اړوندو ولایتونو د دولتي پوهنتونونو، روغتونونو، پوهنې ریاستونو، بانکونو، مستوفیتونو او یو شمېر نورو متفرقه دولتي ادارو کارکوونکو ترمنځ وېشل شوې وې، چې ۳۷۱ د کاروني وړ پوښتنپاڼې ترلاسه او تحلیل شوې دي، نوموړې پوښتنلیک چې ډیزاین یې د پنځه ټکه ییز لیکرټ مقیاس(Five point Likert scale) دی (ډېر زیات رضایت، زیات رضایت، متوسط رضایت لږ رضایت، ډېر لږ رضایت) کارول شوې، او دوهیم لاس معلومات د ژورنالونو، مجلو، انټرنېټ، وېب پاڼو او کتابونو څخه ترلاسه شوي دي، چې د نوموړو معلوماتو د تحلیل لپاره د څوگووني ریگریشن (Multiple Regression) ماډل څخه گټه اخیستل شوې او راټول شوي معلومات د (SPSS۲۵) په وسیله تحلیل شوي چې د څېړنې ساحه په کې د افغانستان پنځه ولایتونه (کونړ، ننگرهار، لغمان، کابل او میدان وردگ) شامل دي. په دې څېړنه کې شپږ متحولین(د دندې رضایت، حقوق او امتیازات، د کار محتوا، ترفیع، نظارت کوونکي او همکاران) کارول شوي، چې له دندو څخه د کارکوونکو رضایت د ترلي او نور پنځه د خپلواکو متحولینو په حیث کارول شوي دي، چې دلته د خپلواکو متحولینو اغېز په ترلي متحول باندې مطالعه شوې چې ماډل یې په لاندې ډول دی:

$$JS = \beta_0 + \beta_1 (Com) + \beta_2 (Pro) + \beta_3 (JC) + \beta_4 (Sup) + \beta_5 (Col) + E_i$$

په پورته ماډل کې کارول شوي سمبولونه عبارت دي، له:

د دندې رضایت چې ترلي متحول دی JS= Job Satisfaction

ثابت پارامترونه (β_0)، (β_1)، (β_2)، (β_3)، (β_4) او (β_5)

د پنځو لاندې خپلواکو متحولونو د سمبولونو وضاحت په لاندې ډول دی:

حقوق او امتیازونه	Com = Compensation
ترفیع	Pro = Promotion
د کار محتوا	JC = Job Content
نظارت کوونکي	Sup = Supervisor
همکاران	Col = Colleagues
تیروتنې	Ei

د څېړنې موندنې

دغه څېړنه د افغانستان په امارتي ادارو کې له دندې څخه د کارکوونکو د رضایت د اغېزمنو عواملو د معلوملو لپاره ترسره شوې ده، چې په دغه څېړنه کې له دندو څخه د کارکوونکو رضایت اغېز لرونکي عوامل(حقوق او امتیازات، د کار محتوا، ترفیع، نظارت کوونکي او همکاران) د خپلواکو متحولینو او له دندې څخه د کارکوونکو رضایت د ترلي متحول په حیث قبول شوي دي. دا چې خپلواک متحولین پنځه دي نو د هر خپلواک متحول لپاره پنځه پوښتنې په نظر کې نیول شوي دي، چې په ټوله کې د خپلواکو متحولینو د پوښتنو شمېر ۲۵ کېږي په لومړي سر کې د څېړنې لپاره د راټولو شویو معلوماتو اعتبار او حقیقت والي د Cronbach's Alpha په طریقه آزمایل شوې چې په لاندې جدول کې یې اندازه ښودل شوې ده:

۱. جدول: د معلوماتو حقیقت والي
سرچینه: څېړونکی
په ټولنیزو علومو کې د ښه مقیاس اعتبار لپاره وړاندیز شوی ارزښت ۰.۷۰ او یا له دې څخه پورته وي (Straub et al., ۲۰۰٤). له دې آزموینې

Reliability Statistics	
Number of items	Cronbach's Alpha
25	.887

څخه تر لاسه شوې پایله ۰.۸۸۷ ده، چې له ۰.۷۰ ټاکل شوي معیار څخه لوړه ده؛ نو پر دې بنسټ ویلی شو چې د ترتیب شوي پوښتنلیک په واسطه راټول شوي معلومات د اعتبار وړ دي.
د څو ګوني ریګریشن (Multiple Regression) پر اساس د بیان شویو عواملو تحلیل شوي معلومات په لاندې جدول کې ښودل شوي دي.
۲. جدول: د ریګریشن ماډل لنډیز
سرچینه: څېړونکی
په ۲ جدول کې د ریګریشن پایلې وړکول شوې دي، چې له دندې رضایت او حقوق او امتیازات، د کار محتوا، ترفیع، نظارت کوونکي او د

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics: R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	.879[a]	.772	.769	.3551	.772	247.110	5	365	.000

a. Predictors: (Constant), Col, Job C, Com, Sup, Pro
b. Dependent Variable: JS

همکارانو تر منځ اړیکه او رابطه ښیي. د پورتني جدول د (R- Square) پایلې موږ ته په تړلي متحول کې بدلون یا (Variance) راښيي، چې د خپلواکو متحولینو په واسطه رامنځته شوې دي؛ نو له پایلو څخه داسې ښکاري چې په منځني شکل حقوق او امتیازات، د کار محتوا، ترفیع، نظارت کوونکي او د همکارانو په وسیله د کارکوونکو د دندې رضایت باندې٪ ۷۷,۲ په اندازه اغېز لري او پاتې ٪۲۲,۸ د نورو هغه متحولینو په وسیله تشریح کېږي، چې د دندې رضایت باندې اغېزه لري.

۳. جدول: د وریانس تحلیل (ANOVA) پایلې

ANOVA[a]						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	155.782	5	31.156	247.110	.000[b]
	Residual	46.020	365	.126		
	Total	201.802	370			

a. Dependent Variable: JS

b. Predictors: (Constant), Col, Job, Com, Sup, Pro

سرچینه: څېړونکی

په ۳ جدول کې د ماډل د غوره والي (Model Fit Measured) پایلې چې د (ANOVA) په واسطه تحلیل او د هغې پر بنسټ ورکړل شوې. د لاسته راغلو پایلو پر اساس (Sig. Value) مساوي له (۰،۰۰۰) سره ده او له (۰،۰۵) څخه کوچنۍ ده؛ نو د حقوقو او امتیازاتو، د کار محتوا، ترفیع، نظارت کوونکي او همکاران (ازاد متحولین) او له دندې څخه د کارکوونکو رضایت (تړلي متحول) ترمنځ ماډل (Fit) دي چې د تابع متحول د تشریح کولو توان لري، چې لاسته راغلې پایلې د پام وړ (Significant) دي او ښکاري چې کارول شوی ماډل ښه دی.

٤. جدول: د ضریبونو تحلیل

coefficients[a]								
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Statistics	
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
1	(Constant)	-.346	.102		-3.395	.001		
	Com	.310	.031	.328	10.019	.000	.583	1.716
	Pro	.197	.024	.278	8.197	.000	.542	1.844
	Job C	.234	.025	.242	9.383	.000	.943	1.061
	Sup	.187	.025	.222	7.406	.000	.698	1.433
	Col	.184	.020	.247	9.015	.000	.829	1.206

a. Dependent Variable: JS

سرچینه: څېړونکی

د ۴ جدول د معلوماتو پر اساس د هر خپلواک متحول لپاره (T-Test) او د هغوی مؤثریت کچه یعني (Sig/p-value) راکړل شوې ده، چې په ترتیب سره حقوق او امتیازونه(Compensation)، ترفیع(Promotion)، د کار محتوا (Job Content)، نظارت کوونکي (Supervisor) او همکاران(Colleagues) خپلواک متحولینو مؤثریت کچه (Sig Value) د (۰،۰۵) څخه کمه ده؛ نو ویلی شو چې هر خپلواک متحول چې مورډ ټاکلی په تابع متحول باندې اغېزه لري. د ۴ جدول پر اساس د بیټا قیمتونه د ضریب (۰،۳۱۰) څخه عبارت دي، چې د وظیفوي رضایت سره مثبته اړیکه ښکاره کوي، یعنې د یو واحد حقوقو او امتیازونو په زیاتوالي سره په وظیفوي رضایت کې په ۰،۳۱۰ اندازه زیاتوالی رامنځته کېږي، د ترفیع ضریب ۰،۱۹۷ دی

چې وظیفوي رضایت سره مثبته اړیکه لري د بېلګې په توګه که د یو واحد په اندازه ترفیع سیاستونو کې زیاتوالی راشي نو په وظیفوي رضایت کې هم ۰،۱۹۷ په اندازه زیاتوالی راځي، د کاري محتوی ضریب ۰،۲۳۴ دی چې وظیفوي رضایت سره مثبته اړیکه لري یعنې د یو واحد کاري محتوی د زیاتوالی سره وظیفوي رضایت کې د ۰،۲۳۴ په اندازه زیاتوالی رامنځته کېږي، د نظارت کوونکو ضریب ۰،۱۸۷ دی چې د وظیفوي رضایت سره مثبته اړیکه لري یعنې د یو واحد په اندازه که نظارت کوونکو په کړنو کې زیاتوالی راشي نو وظیفوي رضایت کې هم د ۰،۱۸۷ په اندازه زیاتوالی رامنځته کېږي او د همکارانو ضریب ۰،۱۸۴ دی چې د وظیفوي رضایت سره مثبته اړیکه لري یعنې که د یو واحد په اندازه سره د همکارانو تر منځ ښه چلند او رویه زیاتوالی وکړي نو وظیفوي رضایت هم د ۰،۱۸۴په اندازه زیاتوالی کوي.

په پورتنیو جدولونو کې د افغانستان په امارتي ادارو کې له دندو څخه د کارکوونکو په رضایت باندې اغیز لرونکو عواملو اندازې ښودل شوي دي، پایلو کې په واضح ډول لیدل کېږي چې حقوق او امتیازات، د کار محتوا، ترفیع، نظارت کوونکی او همکاران د دندې رضایت باندې مثبت اغېز درلودلای شي، چې د نوموړو خپلواکو متحولینو پر اساس د کارکوونکو د دندې په رضایت کې غوره والی او بهتروالی لیدل کېږي. دا پدې معنا که چیرته د افغانستان اسلامي امارت ادارو کې د کارکوونکو په حقوقو او امتیازاتو، د کار محتوا او ترفیع کې بهتروالي راشي او د نظارت کوونکو او همکارانو ملاتړ زیات شي؛ نو یاد عوامل کولای شي چې د افغانستان اسلامي امارت په ادارو کې له دندو څخه د کارکوونکو د رضایت په کچه کې لوړولی راولي.

مناقشه

د پورته مطالعاتو په نظر کې نیولو سره موږ ویلی شو چې حقوق او امتیازات، د کار محتوا، ترفیع، نظارت کوونکی او همکاران د کارکوونکو د دندې په رضایت باندې مثبت اغېز درلودلی شي. زموږ د څېړنې پایلې د ارزو مهرزاد او ملګرو (۲۰۲۱) څېړنې سره چې د افغانستان په دولتی سکتور کې د ښځینه کارکوونکو د دندې رضایت باندې څېړنه کړې ده او موندلې یې ښیې چې د ښځینه کارکوونکې د معاشونو زیاتوالي او د دندې ترفیع د دوي د دندې د رضایت اصلي عواملو په توګه ورته لومړیتوب ورکوي، تائیدوي اما پەدې څېړنه کې د ښځینه کارکوونکو برعلاوه نارینه کارکوونکې هم تر مطالعې لاندې نیول شوي دي. سربېره پر دې، احمد فرید د افغانستان په صنعت او سوداګرۍ وزارت کې د کارکوونکو د دندې په رضایت باندې یوه څېړنه ترسره کړې ده چې پایله یې ښیې د کار شرایط، مزد او معاش او کاري چاپېریال د دندې په رضایت باندې اغېز لري.

حسیب الله عثماني په (۲۰۲۲) کې د افغانستان بانک د کارکوونکو په رضایت باندې څېړنه کړې ده پایله یې ښیي چې مزد او معاش او د دندې سطحه د بانک د کارکوونکو په رضایت باندې اغېز لرونکي عواملو په توګه پېژندل شوي دي. محمد مصدق او حسین یار محمدین یوه څېړنه ترسره کړې چې په کې یې معاش، کاري شرایط، ارتقاء او اړیکو سره لږ رضایت ښودل شوی وو او شغلي طبیعت، همکارانو او د نظارت شکل له اړخه یې ډېر رضایت ښودلی دی اما پەدې څېړنه کې معاش، ارتقاء، همکارانو او د نظارت کوونکو له اړخه کارکوونکې په منځیني ډول سره راضي وو. سمیټ، کېندال او هالین په ۱۹۶۹ زېږدیز کال کې وظیفوي رضایت لپاره د JDI موډل و ټاکه چې متحولین یې حقوق او امتیازونه، ترفیع، کاري محتوی، نظارت کوونکي او همکاران دي چې دغه متحولین زما د څېړنې نتایجو پر اساس هم وظیفوي رضایت لپاره ښه شاخص دی ځکه چې دغه متحولین ٪۷٦.۹ سلنه وظیفوي رضایت تشریح کوي، نو ویلی شو چې دغه پنځه متحولین د وظیفوي رضایت مثبت اغېز لرونکو عواملو په توګه پېژندل شوي دي، په دې معنا که چیرته په حقوق او امتیازونو، ترفیع او کاري محتوی کې بهتروالی رامنځته شي او نظارت کوونکو او همکارانو سره اړیکې او ارتباطات وساتل شي نو په دې سره په دولتی سکتور کې د دندې څخه د رضایت په کچه کې ښه والی رامنځته کېږي.

پایله

د دې څېړنې له پایلو څخه دې نتیجې ته رسیږو چې حقوق او امتیازات، ترفیع، کاري محتوی، نظارت کوونکي او همکاران د کارکوونکو د دندې رضایت سره مثبته اړیکه لري، په نوموړو خپلواکو متحولینو کې بدلون د دندې د رضایت د بدلون سبب کېږي چې د نوموړو خپلواکو متحولینو په کمه اندازه بدلون سره د (R Square)کچه کې د ۰،۷۷۲ په اندازه بدلون رامنځته کېږي. نو په دې اساس ویلی شو چې د (β۱)،(β۲)، (β۳)،(β٤) او (β۵) ضریبونه مثبت عددونه دي، فلهذا حقوق او امتیازات، ترفیع، کاري محتوا، نظارت کوونکي او همکاران د کارکوونکو د دندې رضایت سره مثبته اړیکه لري.

وړاندیزونه

۱. د افغانستان اسلامي امارت ته په کار ده چې د دولتي کارکوونکو د مزد او معاش په کچه کې بهتر والی رامنځته کړي او دحقوقو او امتیازونو لپاره یو سیستم جوړ کړی، ترڅو د کارکوونکو د دندو د رضایت کچه ور سره زیاته شي.

۲. د افغانستان اسلامي امارت ته په کار ده چې د دولتي کارکوونکو لپاره ارتقا او ظرفیت لوړونې ښه فرصتونه رامنځته او د هغې لپاره یو میکانیزم جوړ کړي، ترڅو د کار کولو مولدیت او د دندې رضایت ورسره زیات شي.

۳. د افغانستان اسلامي امارت ته په کار ده چې دولتي کارکوونکو لپاره د هغوی د کار او دندې اړوند وسایل او اسانتیاوې لکه: مناسب تجهیزات،کاري چاپېریال، د برق او انټرنیټ اسانتیاوې په کافي اندازه برابر کړي.

۴. د هرې اداري نظارت کوونکي باید له کارکوونکو سره غوره چلند وکړي ځکه کارکوونکي ټولنیز ارزښت ترلاسه کوي او نظارت کوونکو سره د موخو لاسته راوړلو کې مرسته کوي اوپه اړونده اداره کې د کارکوونکو د پاتې کېدو لامل ګرځي.

۵. د هرې دولتي اداري مشران باید د اړونده اداري کارکوونکو ترمنځ د ستونزو په حل کې د همکارۍ روحیه رامنځته کړي.

سرچینی

Barnard, C. I. (1938). The functions of the executive. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Chen, Yan, and Ingrid Smithey Fulmer. “Fine-Tuning What We Know about Employees’ Experience with Flexible Work Arrangements and Their Job Attitudes: Flexible Work Arrangements.” Human Resource Management, vol. 57, no. 1, Jan. 2018, pp. 1–15. DOI.org (Crossref), https://doi.org/10.1002/hrm.21849.

Davidescu, Adriana AnaMaria, et al. “Work Flexibility, Job Satisfaction, and Job Performance among Romanian Employees—Implications for Sustainable Human Resource Management.” Sustainability, vol. 12, no. 15, July 2020, pp. 1–53. DOI.org (Crossref), https://doi.org/10.3390/su12156086.

DeSantis, Victor S., and Samantha L. Durst. “Comparing Job Satisfaction among Public- and Private-Sector Employees.” The American Review of Public Administration, vol. 26, no. 3, Sept. 1996, pp. 327–43. SAGE Journals, https://doi.org/10.1177/027507409602600305.

Dodyal, P. M. (1396). Human Resource Management: Nangarhar. Yar Book Publisher.

Farid,A. Study of employee’s job satisfaction in ministry of industry and commerce. Bakhtar.educ.af

Farrell, D., & Stamm, C. L. (1988). Meta-analysis of the correlates of employee absence. Human Relations, 41(3), 211-227.

Heneman, H. G. I., Schwab, D. P., Fossum, J. A., & Dyer, L. D. (1983). Personnel/human resource management. Homewood, IL: Richard D. Irwin.

Iaffaldano, M. T., & Muchinsky, P. M. (1985). Job satisfaction and job performance: A meta-analysis. Psychological Bulletin, 97(2), 251-273.

Kahn, R. L., & Morse, N. C. (1951). The relationship of productivity to morale. Journal of Social Issues, 7, 8-17.

Katz, D., & Kahn, R. (1978). The social psychology of organizations. New York: John Wiley & Sons.

Khan, V., et al. “Impact of Organization Culture on the Job Satisfaction of the Employees (Banking Sector of Pakistan).” European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences, no. 35, Aug. 2011, pp. 7–14.

Khawrin, M. K., Tolossa, D. N., & Sahibzada, A. (2022). ASSESSMENT OF JOB SATISFACTION, WORKPLACE FLEXIBILITY, AND EMPLOYEES’BENEFITS: A SURVEY OF SELECTED PUBLIC UNIVERSITIES IN AFGHANISTAN. Towards Excellence, 14(1)

Lawler, E. E. (1994). Motivation in work organizations. New York: Jossey-Bass.

Locke, E. A. (1976). The nature and causes of job satisfaction. In M. D. Dunnette (Ed.), Handbook of
industrial and organizational psychology (pp. 1297-1349). Chicago: Rand McNally.

McNall, Laurel A., et al. “Flexible Work Arrangements, Job Satisfaction, and Turnover Intentions:The Mediating Role of Work-to-Family Enrichment.” The Journal of Psychology, vol. 144, no. 1, Nov. 2009, pp. 61–81. Taylor and Francis+NEJM, https://doi.org/10.1080/00223980903356073.

Mehrzad, Arezo, et al (2021). Job satisfaction of women employees of the public sector of Afghanistan. Emerald.com

Mitchell, T. R. (1979). Organizational behavior. Annual Review of Psychology, 30, 243-281

Mohammad Mosadegh Rad, Ali, and Mohammad Hossein Yarmohammadian. “A Study of Relationship between Managers’ Leadership Style and Employees’ Job Satisfaction.” Leadership in Health Services, vol. 19, no. 2, Jan. 2006, pp. 11–28. Emerald Insight, https://doi.org/10.1108/13660750610665008.

Shinwari, Jamshed. (2022). Job Satisfaction of Employees in the Private Sector of Kunar Province and its Effects on Employees Retention.

Spector, P. E. (1997). Job satisfaction: Application, assessment, cause and consequences. Thousand Oaks, CA: Sage.

Straub, D., Boudreau, M. C., & Gefen, D. (2004). Validation guidelines for IS positivist research. Communications of the Association for Information systems, 13(1), 24.

Wechsler, I. R., Kahane, M., & Tannenbaum, R. (1952). Job satisfaction, productivity and morale: A case study. Occupational Psychology, 26, 1-14.

Study Job Satisfaction of Employees in the institutions of the Islamic Emirate of Afghanistan

*1 Assistant Prof. Mohabbat Shah Mohabbat, 2 Assistant Prof. Imran Rafiq

1 Department of BBA, Faculty of Economics, Syed Jamaluddin Afghan University, Asadabad, Afghanistan

2 Department of BBA, Faculty of Economics, Syed Jamaluddin Afghan University, Asadabad, Afghanistan

WhatsApp: +93 777 720 710

*Email Address: mohabatshahm@gmail.com

Abstract

This study was conducted with the aim of identifying the factors affecting employees’ job satisfaction in the Emirate governmental institutions of Afghanistan. The main and fundamental objective of the research is to identify the factors that influence employees’ satisfaction in public sector institutions. To carry out the study, both primary and secondary data were collected. Primary field data were gathered from the provinces of Kunar, Nangarhar, Laghman, Kabul, and Maidan Wardak through a structured questionnaire. The questionnaire was distributed among 384 employees working in relevant provincial public universities, hospitals, departments of education, banks, Mustofiat (treasury departments), and several other governmental institutions, of which 371 valid questionnaires were received and analyzed. Secondary data were obtained through the review of books, articles, journals, and internet sources. The collected data were analyzed using SPSS version 25, applying Multiple Regression analysis. The results of the statistical analysis revealed that the outcomes of the t-statistics tests were significant. Moreover, the significance (Sig) value of the F-test was also significant at the 5% level, indicating that the applied model is appropriate. The findings of the study show that salary and benefits, job content, promotion opportunities, supervisors, and co-workers are significant factors influencing job satisfaction. These factors jointly explain approximately 77.2% of job satisfaction, while the remaining 22.8% is explained by other factors affecting employees’ job satisfaction.

Keywords: Public sector, employees, job, satisfaction, job satisfaction.

د افغانستان د علومو اکاډمۍ له لوري «د ماشوم ادبیات او د هغوی د روزنې لارې چارې» تر عنوان لاندې جوړ شوي سیمینار کې د کار او ټولنیزو چارو د وزیر پیغام!

اعوذباالله من الشیطن الرجیم
بسم‌الله الرحمن الرحیم
وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ . صدق‌الله العظیم

د افغانستان د علومو اکاډمۍ رهبرۍ او ټولو منسوبینو، په سیمینار کې حاضرو د مختلفو ادارو درنو مسؤلینو، علمای کرامو، د علمي بنسټونو قدرمنو استادانو، ټولو محترمو ګډونوالو او د رسنیو قدرمنو استازو!

السلام علیکم ورحمة‌الله و برکاته.

تاسو ټولو ته د الله جل جلاله له سپېڅلي درباره د عافیت او روغتیا هیله مندي کوم، الله تعالی مو په ټولو اړوندو چارو او مسؤلیتونو کې بریالي لره او ستاسو د هر یوه هڅې دې د افغانستان او افغانانو د عزت، وقار، سرلوړۍ او پرمختګ لپاره د خیر سبب وګرځي. ډېر لېوال وم، چې تاسو سره مې په ننني پرتمېنه غونډه کې ګډون درلود او ستاسو نظریې، وړاندیزونه، مقالې او څېړنې مې اورېدلې وی، خو ځینو نورو مسؤلیتونو چې هغه هم هېوادوالو ته د خدمت موارد وو، اجازه او فرصت را نکړل، که وخت او ژوند وو په راتلونکې کې به ورته غونډو او ناستو کې له نږدې لیده کاته ولرو.

قدرمنو حضارو!

د اسلام مبارک دین د مسلمانانو د ژوندانه په ټولو برخو کې واضحه تګلارې او لارښودونه لري، که هغه د اخلاقو برخه ده، د اړیکو برخه ده، د تعلیم او تربیې موضوع ده او یا هم د ماشومانو د ساتنې، پالنې او د دوی د فکري او جسمي ودې موارد دي، چې په عملي کولو سره یې کېدلای شي هر مسلمان خپل د ژوندانه چارې تنظیم او هم خپل ماشومان داسې وروزي، چې هم له شرعي نظره یې مکلفیتونه او مسوولیتونه څرګند وي او هم دې په راتلونکې کې د یوه سالم او مسوول شخص په توګه د خپل دین، ټولنې او وطن مدافع او خادم و اوسي. که د ماشوم توب له مرحلې څخه لازمه پاملرنه موجوده نه‌وي؛ نو پایله به یې نامطلوبه او په راتلونکې کې مختلفې ستونزې او ناخوالې وي.

زموږ په ټولنه کې د ماشوم لپاره تر ټولو مهم چاپېریال د هغه کورنۍ ده او په دې برخه کې کورنیو ته ستر مسوولیت متوجه دی، ځکه له همدې ځایه ماشومان خپل د ژوندانه لومړي ګامونه اخلي او د تربیې او معنویاتو پړاو یې پیلېږي، په دې حساسه مرحله کې ماشومانو ته لازمه پاملرنه په حقیقت کې د هغوی په راتلونکې پانګونه ده. د کورنۍ چاپېریال دی چې ماشوم ته د شفقت، اړیکو، درناوي او تربیې زده‌کړې ورکوي او په دې مواردو یې سمبالوي.

د زده‌کړو د پیل پړاو یې بیا نو د حکومتونو په ځانګړې توګه د اسلامي نظام ستر مسوولیت او دنده ده، چې له همدې ځایه یې په فکري وده او سالمې مفکورې او تربیې کار وشي، مناسب او ځانګړی نصاب ورته چمتو شي او هم په یوه مناسب چاپېریال کې وروزل شي، ترڅو په راتلونکې کې د هغو معیارونو مطابق چمتو شي، کوم چې یې زموږ مبارک دین سپارښتنه کړې ده. که یادې دواړه مرحلې په همغږۍ او معقوله توګه ترسره شي؛ نو ټولنه به په راتلونکې کې له ناوتریخوالي، ستونزو او ناخوالو خلاصه وي.

د افغانستان اسلامي امارت په راتګ سره په دې برخو کې هڅې او اقدامات شوي او ورته پاملرنه شوې، خو لا ډېره پاملرنه او پانګونه به وکولای شي، چې په راتلونکې کې د افغانستان د ټولنې هر وګړی داسې وروزي، چې په عقیدوي، معنوي او ظاهري لحاظ مناسب او د اعتماد وړ شخص وي.

د سیمینار محترمو ګډونوالو!

د دې ترڅنګ چې د افغانستان د علومو اکاډمۍ له دې نوښت څخه مننه او قدرداني کوم او په دې برخه کې ورته د همکارۍ ډاډ ورکوم، مناسب یې بولم چې له ماشومانو څخه د ساتنې په برخه کې د یوه مسوول بنسټ په توګه د کار او ټولنیزو چارو وزارت له ژمنې څخه ډاډ ورکړم، چې په ټولو تقنیني او نورو اړوندو اسنادو کې به د افغانستان د هر ماشوم مصلحت، هوساینه، د ژوندانه د معیشت ښه‌والی او نورې اړتیاوې په پام کې نیسو او په دې برخه کې به له نورو ذیدخلو بنسټونو سره ګام په ګام پرمخ ځو او خپلو مسوولیتونو ته به متوجه یو. والسلام علیکم ورحمة‌الله و برکاته

الحاج ملا عبدالمنان عمري
د کار او ټولنیزو چارو وزیر

عمده‌ترین فعالیت‌ها و دست‌آوردهای وزارت در سال ۱۴۰۴ هـ . ش

۱. ارائه‌ای آموزش‌های فنی و حرفوی مبتنی بر نیاز بازار کار برای ۱۳۳٦۵ تن کار آموز از طریق مراکز فنی و حرفوی امارتی و مؤسسات همکار؛

۲. توزیع۷۰۴۲ قطعه جواز کار برای کارکنان امارتی در مرکز و توزیع ۹۰۱۷ قطعه جواز کار برای کارکنان امارتی و سکتور خصوصی در ولایات؛

۳. توزیع ۱۴۷۲ قطعه جواز کار برای اتباع خارجی در مرکز و توزیع ۱۳۵ قطعه در ولایات.

٤. موافقه با شرکت بصیرت رهیاب جهت فعالیت و تمدید جواز شرکت خصوصی کاریابی بارور و توزیع ۱ قطعه جواز فعالیت مرکز آموزش‌های فنی وحرفوی برای مؤسسه صدف که در ولایت کنر فعالیت می‌نماید؛

۵. مطالبه گزارشات از چگونگی اجراآت فعالیت شرکت خدماتی کاریابی خصوصی داخلی و نظارت از ۱۱ شرکت خصوصی که در این شرکت‌ها ۲۳۲۵ تن از متقاضیان کار ثبت و راجستر گردیده بود و از آن جمله ۴۷۸ در ادارات خصوصی و مؤسسات استخدام گردیده اند؛

٦. به اساس پلان کاری، قوانین و مقررات مرتبط به کار و مطابق تقاضای ادارات و اشخاص جهت رفع معضلات ادارات و کارکنان ۴۱ مورد مشوره‌های کتبی و شفاهی ارائه گردیده است؛

۷. تدویر سومین جلسه شورای عالی کار به ریاست وزیر کار و امور اجتماعی و اشتراک نماینده‌گان اتحادیه‌های کارگر و کارفرما؛

۸. برای ۱۵۲٦۰ خانواده و اطفال در ولایت‌های پکتیکا، پروان، فراه و کندز برنامه‌های آگاهی دهی در رابطه حقوق اطفال از دیدگاه دین مبین اسلام، خطرات ناشی از کار اطفال، مهاجرت‌های غیر قانونی، خطرات ماین و علایم ترافیکی راه اندازی شده است؛

۹. رسیده‌گی به قضیه‌های محافظتی ۱۳۵۷ طفل پسر و ۴۱ طفل دختر در ١٦ ولایت؛

۱۰.ایجاد کمیته‌های محافظت اطفال در ولسوالی‌های فرزه و پغمان ولایت کابل؛

۱۱. ارائه خدمات خاص برای ۱۰ تن طفل معلول در مرکز حمایوی اطفال ولایت کابل؛

۱۲. نظارت مراکز خدمات کاریابی از چگونگی ارائه خدمات خاص برای اطفال معلول؛

۱۳. تدارک بودجه کمیته‌ای هم‌آهنگی با ۱۷ اداره امارتی، سازمان‌های ملی و بین المللی، نماینده‌گی‌های سیاسی و دیپلوماتیک و ارسال آن به ریاست کمیته‌ای تدویر کنفرانس ملی مصئونیت اجتماعی؛

١٤. تدویر جلسه کمیته‌ای تخنیکی و مسلکی تعیین و تثبیت بودجه غرض تدویر کنفرانس ملی مصئونیت اجتماعی با اشتراک ۳٦ اداره سکتوری و امارتی و ریاست‌های ذیدخل به اساس هدایت شفاهی مورخ ۳/۲۸ /١٤٤٧ مقام عالی ریاست الوزراء؛

۱۵. تدوین طرح بازاریابی برای اجناس تولیدی به‌منظور خودکفائی مراکز آموزش‌های فنی و حرفوی امارتی و به نمایش گذاشتن محصولات این مراکز در نمایشگاه سه روزه‌ی که در تالار خیمه لویه جرگه تدویر یافته بود؛

۱٦. ثبت (دیتاانتری) معلومات جمع آوری شده در مورد خدمات نیاز جامعه از مرکز و ولسوالی‌های ۳۴ ولایت کشور؛

۱۷. جمع آوری ۴۳٦۲ قطعه پرسش‌نامه پیرامون رشته‌های تحصیلی، ۲۷۱۲ قطعه پرسش‌نامه درمورد حرفه‌های نیاز بازار کار و ۴۹۵۴ قطعه پرسش‌نامه پیرامون خدمات مورد نیاز جامعه از تمامی ولایات افغانستان؛

۱۸. استخراج فریکونسی (تعداد فیصدی)، ترسیم گراف‌ها و جدول‌ها و تهیه‌ی راپور تحلیلی در مورد بخش‌های خدمات مورد نیاز جامعه، رشته‌های تحصیلی و حرفه‌های مورد نیاز بازار کار؛

۱۹. از ۹۰ بست خالی که از شرکت تایم افگانو بدست آمده بود برای آن ۳۲۸ متقاضی کار جهت امتحان و نیز استخدام در بست‌های یاد شده معرفی گردید و نیز برای ۵۰ بست بازاریاب و فروشنده مرکز تجارتی نوری ۵۱ تن متقاضی به شرکت یاد شده معرفی گردیده است؛

۲۰. تمدید سه قطعه جواز شرکت‌های خصوصی کاریابی المهاجر، آرین افغان و الفلاح.

۲۱. نهائی سازی طرح ابتدائی ۷ سند تقنینی (قانون امور اجتماعی، قانون حمایت از حقوق طفل ، قانون سرپرستی اطفال ، قانون منع خشونت ، مقرره شیر خوارگاه‌ها و کودکستان‌ها و مقرره پرورشگاه‌ها) و ارسال آن به وزارت‌ها و ادارات ذیربط امارتی و غیر امارتی جهت ابراز نظر و آغاز مرحله تخریج سندهای تقنینی یاد شده؛

۲۲. ارزیابی دوران وظیفه، پول کرایه، سفریه، ترفیع، تبدیلی ،تقاعد و فسخ قرار داد در ٦٠ قرارداد کار و تثبیت ۵۰ معیار مختلف مربوط به امور کاری نهادهای مختلف؛

۲۳. تعیین امتیاز کار شبانه، شفت‌های کار، آغاز و ختم کار هر شفت و منع کار در دو شفت مسلسل و ارائه معلومات حد اقل مزد به برخی نهادهای امارتی و خصوصی؛

۲٤. تأیید ٦٠ مورد قرارداد کار نمونوی مربوط به شرکت‌ها، فابریکات و مؤسسات؛

۲۵. بازدید از ۲۰ شرکت و فابریکه تولیدی و ارائه معلومات در رابطه به ترتیب لوایح رشتوی داخلی طرق عملی ایمنی، البسۀ کار و وسایل تحفظی به آن‌ها؛

۲٦. همکاری در ترتیب لوایح مصؤنیتی، البسۀ کار و وسایل تحفظی ولایات بغلان و بلخ .

۲۷. ارسال کتاب رهنمود نمونوی رشتوی داخلی حفاظت کار و طرق عملی ایمنی، لایحه‌ای رهنمود البسۀ کار و وسایل تحفظی، تصدیق آموزش تخنیک بی‌خطر و فورم ثبت حوادث ناشی از کار به ۳۵ اداره امارتی و خصوصی مرکز و ولایات؛

۲۸. طی مراحل، تأیید و منظوری ۱۵ لایحه‌ای اختصاصی مواصلت یافته و ارسال آن به نهادهای مربوطه؛

۲۹. به منظور جلو گیری از شیوع امراض در ساحه‌ای کار؛ ارسال فورم جهت جمع آوری، فهرست و تشریح خصوصیات و مشخصات شغل‌های که باعث امراض حرفوی می‌گردد به ۸ هشت اداره امارتی و غیر امارتی؛

۳۰. بازدید از ۱۰ فابریکه تولیدی، صنعتی وخدماتی و تأکید بر عدم استخدام اطفال در کارهای شاقه؛

۳۱. ارسال مکاتیب لست مشاغل پر خطر و بدترین اشکال کار اطفال و طرزالعمل استخدام نوجوانان زیر سن در مشاغل پر خطر، غرض جلوگیری از استخدام اطفال و نوجوانان در مشاغل مندرج آن به ۱۰ اداره امارتی و غیر امارتی؛

۳۲. از اثر بررسی ۴۳۷ اداره ۸۲۲۴ تن اتباع داخلی و ۲۷٦ تن اتباع خارجی فاقد جواز کار شناسایی و غرض اخذ جواز به ریاست عمومی قوای بشری معرفی گردیده اند؛

۳۳. حمایت و مراقبت از ۷۰۰ صد تن طفل معروض به خطر در مراکز حمایوی که از سوی کمیته جمع آوری گداها و حوزه‌های امنیتی پولیس شهر کابل معرفی گردیده است؛

۳٤. توزیع کمک مواد غذائی به ۳۳٦۸۳ خانواده بی‌سرپرست و بی بضاعت، توزیع مواد نقدی به ۴۹۱۹۹ خانواده نیازمند و توزیع مواد غیر غذایی به ۱۷۳۷۲ خانواده در همکاری با ۴۲ مؤسسه همکار در ولایات (میدان وردک، سمنگان، سرپل، کاپیسا، بلخ، جوزجان، بامیان، پکتیا، دایکندی، بغلان، لوگر، تخار، کندز، پکتیکا، بادغیس، کنر، پنجشیر ، ارزگان ، هلمند و غور)؛

۳۵. نظارت از جریان سروی و توزیع مساعدت‌های (نقدی، مواد غذائی و غیر غذائی) برای ۳۷۰۰ خانواده فقیر و بی‌بضاعت در نواحی مختلف شهر کابل؛

۳٦. ادغام ۲۳۵۲ طفل در معرض خطر، قاچاق شده، رد مرزی و اطفال که در مرکز اصلاح و تربیت دوره حجز شان تکمیل شده است، با خانواده‌های‌شان در مرکز و ولایات؛

۳۷. تحقیق اجتماعی از وضعیت زنده‌گی چهار فامیل در نواحی مختلف شهر کابل به منظور سرپرستی گرفتن اطفال؛

۳۸. معرفی ۵۲٦ تن معتاد صحت یاب شده به مراکز فنی و حرفوی جهت در یافت آموزش.

۳۹. ارائه خدمات و سهولت‌های لازم برای ۲۴۴ تن اطفال واجد شرایط در پرورشگاه تهیه مسکن و ۲۰۵ تن طفل اناث در روزنتون اناثیه؛

٤۰. بازنگری ۲۳٦ بست ریاست‌های مرکزی وزارت از سوی کمیته بازنگری لوایح وظایف و درج آن در سیستم (CPAMIS)؛

٤۱.تطبیق سیستم برقی توزیع جواز کار اتباع داخلی در ولایت‌های بدخشان، تخار، کندز و بغلان؛

٤۲. به اساس حکم شماره ۲٥٤٠ مورخ ١٤٤٥/٥/١٩ مقام عالی ریاست الوزراء امارت اسلامی افغانستان تمام سیستم‌های الکترونیکی در هم‌آهنگی با وزارت محترم مخابرات و تکنالوژی طراحی و ایجاد می‌گردد که برخی سیستم‌های اداری فعال و در

اختیار ریاست‌های مربوطه قرار گرفته است؛
٤٣. ارائه معلومات به ۵۵۰ تن کارمند در مرکز و ۳۰۰ تن در واحدهای دومی در مورد شعایر و دساتیر دین مبین اسلام؛
٤٤. تدریس قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر به کارمندان وزارت؛
٤٥. تدویر ١٦ برنامه مختلف دینی (وحدانیت خداوند جل جلاله ، فضایل نماز با جماعت و تقوا) در تالار مسجد وزارت برای سایر کارمندان؛
٤٦. طرح و تدویر سه برنامه آگاهی دهی (اسراف، پابندی به وقت و حقوق همسایه در پرتو و روشنی قرآن عظیم شأن و احادیث نبوی برای کارمندان واحدهای مرکزی و دومی؛
٤٧. ارائه معلومات پیرامون منکرات از دید شرعیت غرای محمدی (اسراف برق و آب ، قمار، رشوت و تراشیدن ریش)؛
٤٨. عقد تفاهم‌نامه‌های همکاری با هفت مؤسسه خارجی در بخش‌های فن و حرفه ، محافظت اطفال ، روزنتون‌ها و تأمینات اجتماعی؛
٤٩. مجله شماره ۳۰ کار و اجتماع پس از جمع آوری مطالب، روخوانی، تدقیق، تصحیح، دیزاین و چاپ گردیده است و همچنان به ریاست‌های مرکزی، واحدهای دومی، ولایتی و سایر نهادهای امارتی و خصوصی توزیع گریده است؛
٥٠. پروسۀ نصب اعلانات اشتهارات وزارت کار و امور اجتماعی در بخش‌های توزیع جواز کار، تفتیش و رهنمایی کار، روزنتون‌ها، آموزش‌های فن و حرفه، اطفال مفقود شده در کابل و شش زون کشور، بنادر زمینی و شاهراه‌های کشور جهت آگاهی‌دهی به مردم نصب گردیده است؛
٥١. نظارت از روند کاری و تطبیقی (استراتیژی‌ها، پالیسی‌ها و پلان‌های کاری منظور شده) یازده واحد ولایتی (بامیان، غور، دایکندی، ننگرهار، کنر، نورستان، لغمان، لوگر، خوست، پکتیا و پکتیکا) و نظارت از روند تطبیق پلان‌ها و روند کاری ریاست‌های مرکزی و واحدهای دومی؛
٥٢. بررسی امور مالی، حسابی و اداری ریاست‌های کار و امور اجتماعی ولایات (هلمند، ارزگان، هرات، بادغیس، ننگرهار، کنر، نورستان، نیمروز و فراه) صورت گرفته است.
٥٣. نیاز سنجی آموزشی تعداد۳۲۴۷ تن کارکنان ادارات امارتی مرکز و ولایات به شرح ذیل صورت گرفته است:
- ۵ عنوان برنامه آموزشی برای کارمندان، آموزگاران، استادان و مربیان طرح و تدوین گردیده است؛
- ۲۵۷ تن از کارمندان وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت‌ها، ادارات امارتی در مرکز و ولایات از برنامه‌های ارتقای ظرفیت مستفید گردیده اند؛
- تدویر ۲۰ برنامه آموزشی برای ۸۹۹ تن کارکنان در وزارت کار و امور اجتماعی و سایر وزارت‌ها در مقر انستیتوت این وزارت؛
- تدوین ۱۰ عنوان معیار کیفیت مهارت‌های شغلی و ۱۰ عنوان نصاب آموزشی آموزش‌های فنی و حرفوی از سوی انستیتوت این وزارت؛
- راه اندازی نشست‌های مشوره دهی در رابطه به آگاهی از وضعیت اطفال مطابق به نصاب و مواد تدریسی برای معلمین و کارمندان ریاست عمومی حمایت از حقوق اناثیه.

٥٤. ثبت و راجستر ٦ تن از اناث آسیب پذیر و ادغام مجدد ٦ تن از اناث آسیب پذیر به خانواده‌ها و رسیده‌گی به امور حقوقی تعداد ۱۵ تن از اناث آسیب پذیر در مرکز؛
٥٥. ارائه مشوره‌های حقوقی بر مبنای شریعت اسلامی برای تعداد (۳۵) سی و پنج تن از خانم‌های آسیب پذیر در مرکز حمایوی پیرامون موضوعات (طلاق و عواقب آن، تشویق اناث جهت برگشت دوباره به خانواده‌های شان، رعایت حقوق خانواده و حقوق زوجین طبق قانون و شریعت، فسخ نامزدی و خلع، مسایل دینی و اخلاقی، آداب معاشرت، تغییر سالم در اذهان، تشویق به کارهای نیک و شایسته، منع از کارهای خلاف و غیر اخلاقی)؛
٥٦. ثبت و راجستر تعداد ۸۴۴ تن افراد اهل حرفه در حرفه‌های مختلف در ولایات؛
٥٧. جمع آوری معلومات ١٦ هزار تن از مجاهدین معلول، تعین و انتخاب حرفه‌ها برای تعداد ۵۲۰۰ تن از مجاهدین معلول که توانائی آموزش حرفه را دارد که این پروسه در کابل آغاز شده است؛
٥٨. ایجاد زمینه ارائه آموزش‌های فنی و حرفوی برای معتادین صحت یاب شده در هشت ولایت (کابل، هرات، بلخ، کندز، کندهار، ننگرها، پکتیا و هلمند)؛
٥٩. معرفی ۹ تن معتاد که ازجمله یک تن کارمند بوده به شفاخانه‌های مربوطه؛
٦٠. استخدام و تقرر ۵۲ تن در بست‌های مختلف وزارت در مرکز و ۲۵ تن در ولایات؛
٦١. تدویر برنامه سواد آموزی ۹ ماهه برای ۳۰ تن کارکنان بست‌های ۷ و ۸ مرکز وزارت.

فعالیت‌های عمدۀ ریاست عمومی حمایت از حقوق اناث در سال ۱۴۰۴ هـ . ش

مقدمه

زن در آموزه‌های قرآن‌کریم موجودی مستقل، صاحب کرامت و دارای حق انتخاب معرفی شده است. آیه شریفه‌ای «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ» (اسراء: ۷۰) کرامت انسانی را شامل زن و مرد هر دو می‌داند، و آیه‌ای «وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ» (توبه: ۷۱) آیه فوق زنان و مردان مؤمن را یاران و حامیان یک‌دیگر معرفی می‌کند، این نگاه قرآنی زن را نه موجودی فرعی بلکه رکن اساسی جامعه می‌داند.

رسول اکرم صلی الله علیه و سلم نیز در آغاز رسالت خویش با ریشه کن کردن رسم جاهلیت، بر ترک گناه و منع قتل دختران تأکید فرموده و با حدیث «خَيرُكم خيرُكم لنسائكم وَ بَناتكم» (مستدرک حاکم) ترجمه: بهترین شما کسانی اند که برای زنان و دختران خود بهترین باشند. هم‌چنین با فرموده‌ای «فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ» (صحیح مسلم) ترجمه: بترسید از الله متعال در مورد زنان. احادیث متبرکه فوق بر مراقبت و حمایت از اناث به عنوان یک وجیبه‌ای دینی تأکید نموده. این احادیث نشان می‌دهد که حمایت از اناث نه تنها وظیفه‌ای اخلاقی بلکه وجیبه‌ای دینی و شرعی هر فرد مسلمان می‌باشد.

عرصه‌های حقوق اناث در شریعت اسلامی

اسلام به عنوان کامل‌ترین دین الهی، حقوق اناث را در ابعاد مختلف تضمین کرده است:

حقوق خانواده‌گی: حق مهریه، نفقه و احترام متقابل در زنده‌گی مشترک؛

حقوق اجتماعی: حق آموزش، کار و مشارکت در جامعه مطابق ضرورت و در چوکات شریعت اسلامی؛

حقوق قضایی: حق شهادت، حق مالکیت و حق دفاع از خود.

حمایت از آسیب‌پذیران

رسیده‌گی به بیوه‌ها، یتیمان و نیازمندان به عنوان وظیفه‌ای اصلی جامعه اسلامی.

زن به عنوان مادر، مربی و شریک اجتماعی نقش اساسی در تربیت نسل‌های آینده ایفاء می‌کند. بنابر این حمایت از او در حقیقت حمایت از آینده‌ای جامعه است، آموزش و توانمند سازی اناث بر اساس فرموده‌های کتاب الهی و احادیث نبوی صلی الله و علیه و سلم یک امر انکار ناپذیر است چنانچه الله متعال می‌فرماید: «هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ»(سورۀ زمر آیه ۹) ترجمه: آیا برابر اند کسانیکه می‌دانند و کسانیکه نمی‌دانند؟ آیه‌ای فوق ارزش علم و آموزش را برای همه انسان‌ها، زن و مرد، بیان می‌کند.

پیامبر اکرم صلی الله و علیه و سلم نیز فرموده اند: «طَلَبُ العلمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِم» (سنن ابن ماجه) ترجَمه: طلب علم بر هر مسلمان، زن و مرد فرض است. بناءً فراگیری علم و دانش فریضه‌ای دینی و یک ضرورت اجتماعی و اقتصادی زنان است، زیرا توسط آن کرامت انسانی آنان حفظ گردیده، استقلال و عدالت اجتماعی افزوده شده و راه توسعه پایدار را برای‌شان هموار می‌سازد.

ریاست عمومی حمایت از حقوق اناث به عنوان نهاد مرکزی، مأموریت بزرگ پاسداری از کرامت انسانی، تحقق عدالت اجتماعی و توانمندسازی اناث و اطفال را بر عهده دارد. این ریاست با تدوین و تطبیق پالیسی‌ها و برنامه‌های جامع زمینه‌ای رشد اقتصادی، آموزشی، فرهنگی و اجتماعی اناث را در سطح مرکز و ولایات فراهم ساخته، با مدیریت مدبرانه، نظارت دقیق و انسجام همه جانبه وظایف خویش را در راستای حمایت از حقوق شرعی و قانونی اناث ایفاء می‌نماید و با توانمندسازی آنان نه تنها به رشد فردی اناث کمک کرده بلکه مسیر توسعه‌ای پایدار و عدالت اجتماعی را برای همه جامعه هموار می‌سازد و چراغ روشن است برای تحقق این اهداف والا، چراغی که روشنایی آن مسیر عدالت، کرامت و پیشرفت جامعه اسلامی را نورانی می‌سازد.

ساختار تشکیلاتی، وظایف اساسی و دست آوردهای ریاست‌های تحت اثر ریاست عمومی حمایت از حقوق اناث

ریاست عمومی دارای آمریت‌های مرکزی و ولایتی و ریاست‌های متعدد بوده که هر یک مطابق به اهداف و پالیسی‌های وزارت محترم کار و امور اجتماعی، وظایف مشخص و اساسی خود را به عهده دارند.

آمریت‌ها

آمریت مشاوریت برای تحلیل قوانین و طرح نصاب‌های آموزشی، آمریت تفتیش داخلی برای شفافیت مالی و اداری، آمریت نظارت و ارزیابی برای تطبیق پلان‌ها و پالیسی‌ها، آمریت دفتر برای تنظیم مکاتیب و فرامین، آمریت پلان و پالیسی برای طرح استراتیژیک، آمریت امور دینی و عنعنوی برای هدایت معنوی.

ریاست‌ها

ستون‌های اصلی این نهاد، شش ریاست تخصصی است که هر یک با اهداف بزرگ و رسالت مشخص در مسیر تطبیق احکام الهی، امر بالمعروف و نهی عن المنکر، جلوگیری از ظلم، رشد اقتصادی و اجتماعی اناث به ویژه اناث که نیازمندی‌های شان بیشتر بوده و مراقبت از اناث آسیب پذیر و اطفال یتیم و بی‌سرپرست، نقش حیاتی دارند.

ریاست‌های شش‌گانه در حقیقت پایه‌های استوار ریاست عمومی اند که با انسجام و هم‌آهنگی همیشگی اهداف بزرگ این نهاد را تحقق می‌بخشند.

ریاست روزنتون اناث

این ریاست یکی از ریاست‌های مهم است که مسوولیت رهبری، انسجام و تطبیق پالیسی‌ها و برنامه‌های روزنتون‌های اناث را در سطح کشور بر عهده دارد. این ریاست با نظارت همه جانبه امور تعلیمی، تربیتی، دینی، فرهنگی و حرفوی اطفال یتیم و بی‌سرپرست را در مرکز و ولایات سروسامان می‌دهد.این ریاست بر علاوه از مدیریت روزمره وظیفه‌ای ایجاد هم‌آهنگی میان روزنتون‌های مرکز و ولایات را بر عهده داشته و زمینه‌ای رشد و شگوفایی نسل آینده را در سراسر کشور فراهم می‌سازد. این ریاست به مثابه چراغ هدایت در مسیر تعلیم و تربیت اطفال یتیم و بی‌بضاعت، نقش بنیادی در تحقق اهداف وزارت کار و امور اجتماعی دارد که در حال حاضر به تعداد ۱۸۸ تن اطفال اناث یتیم، بی‌سرپرست و معیوب را در مرکز و به تعداد ۱۳۸۳ تن اطفال یتیم و بی‌سرپرست را در روزنتون‌های ۲۰ ولایت تحت حمایت و نگهداری قرار داده است. در این اواخر یکی از دست‌آوردهای مهم این ریاست، فارغ شدن ۱۴ تن اطفال اناث آموزش دیده از دوره ختم قرآن‌کریم می‌باشد که بیانگر تلاش دلسوزانه و تعهد صادقانه‌ای کارمندان در انجام وظایف به حساب می‌رود. این موفقیت‌ها نشان می‌دهد که روزنتون اناث تنها یک نهاد حمایتی نبوده بلکه کانونی برای تربیت، آموزش و توانمندسازی اطفال اناث و دختران کشور است، مرکزی که امید و آینده‌های روشن را برای نسل نوین رقم می‌زند.

ریاست امور حقوقی و حمایوی اناث آسیب‌پذیر

این ریاست به مثابه سپر حمایوی و پناه‌گاهی قانونی برای اناث آسیب‌پذیر عمل می‌کند. تحقق عدالت شرعی و قانونی، حمایت از اناث بی پناه، نظارت بر قوانین و ارائه‌ای مشوره‌های حقوقی از وظایف عمده این ریاست می‌باشد. در حال حاضر ۷۶ تن اناث آسیب‌پذیر همراه با ۸ کودک آنان در مرکز حمایوی این ریاست نگهداری می‌شوند.

ریاست کودکستان‌ها

این ریاست با مدیریت و سازمان دهی کودکستان‌های محلات زیست و کار، نقش

کلیدی در پرورش نسل آینده ایفاء می‌کند. دست‌آوردهای مهم این ریاست عبارت اند از: مراقبت از ۱۴۴۳ طفل در کودکستان‌ها و ۹۲۷ طفل در شیرخوارگاه شهر کابل، اصلاح نصاب آموزشی، آموزش علوم القرآن و مسائل دینی برای ۱۱۹۵ تن از معلمین کودکستان‌ها و آگاهی دهی به ۲۴۴۹ والدین اطفال شامل در کودکستان‌ها.

ریاست تنظیم فعالیت‌های اناث

این ریاست ستون مالی و اداری اداره محسوب می‌شود. با مدیریت شفاف و نظارت دقیق، دست‌آوردهای مهم چون جمع‌آوری ۸,۲٦۷,۳۰۰ افغانی از فیس کودکستان‌ها، تحقق عواید ۱۰٪ بیشتر از پلان، اجرای حقوق و تقاعد کارمندان و استخدام نیروهای جدید کاری که در طول سال جاری از تشکیل ۱۳۰٦ نفری در مرکز به تعداد ۱۲۷۵ تن تعیین بست گردیده و در بست‌های اداری تقرر حاصل نموده اند.

ریاست آموزش های فنی و حرفوی

این ریاست چراغی فروزان در مسیر مهارت آموزی و توانمندسازی اقتصادی اناث است. آموزش ۴۹۷ تن در حرفه‌های مختلف هم‌چون (خیاطی، بافت، گلدوزی، دست‌دوزی، مهره بافی و قالین بافی)، تدویر نمایشگاه تولیدات اناث در کابل، فراهم‌سازی زمینۀ اشتغال، تهیه و ترتیب طرح پیشنهادی جامع برای انکشاف صنوف حرفوی از جمله دست‌آوردهای مهم و برجسته آن می‌باشد.

ریاست رشد اقتصادی اناث نیازمند

این ریاست با هدف توانمندسازی اناث نیازمند و افزایش سهم آنان در اقتصاد ملی فعالیت می‌کند. شناسایی ۲٦ زن متشبث و نیازمند، تنظیم فعالیت‌های آنان در چوکات شریعت اسلامی و فراهم سازی زمینۀ آموزش و عرضه تولیدات در بازار، از جمله اقدامات مهم این ریاست به‌حساب می‌رود.

معرفی مختصر بخش‌های کلیدی ریاست عمومی حمایت از حقوق اناث

کمیته اصلاحی

در ساختار ریاست عمومی حمایت از حقوق اناث، کمیته اصلاحی جایگاهی ویژه، بنیادی و کلیدی دارد. این کمیته در رأس کمیته‌های موجود قرار داشته و نماد التزام به عدالت و اخلاق اسلامی است. فعالیت‌های آن بر اساس آیات متبرکه و احادیث نبوی صلی الله علیه و سلم هم‌چون امر بالمعروف و نهی عن المنکر سروسامان می یابد.

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ﴾ (آل عمران: ۱۸۷)

﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالقِسطِ...﴾ (النساء: ۱۳۵)

﴿إِنَّ اللهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ﴾ (نحل: ۹۰) و حدیث شریف: «إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الأَخْلَاقِ».

این بخش با رسالت اصلاح عقیده، تقویت ایمان، اصلاح اعمال و اخلاق، پایداری بر احکام شریعت اسلامی و رشد آموزه‌های دینی به عنوان یک ساختار مشورتی، هدایت‌گر و نظارتی تشکیل شده است. این کمیته با اتکاء بر اساسات دینی وظیفه دارد تا کاستی‌ها را شناسایی، عملکردها را اصلاح و ارزش‌های دینی را تقویت نماید.

اهداف و اصول کمیته اصلاحی

رعایت و حفظ حجاب اسلامی؛
تطبیق عدالت و انصاف؛
اخلاص در نیت و عمل؛
شفافیت و صداقت در امور اداری و اجتماعی؛
احترام به کرامت انسانی و حفظ احترام متقابل؛
همکاری و مشوره دهی؛
نشر دین مبین اسلام بر مبنای دعوت به معروف و نهی از منکر؛
اصلاح ساختار و رفتارها در چارچوب عدالت و تقوا؛
جلوگیری از فساد اداری، ظلم و انحرافات اخلاقی؛
ترویج فرهنگ اخلاق کاری و پاسخگویی؛
ایجاد فضای امن برای بیان مشکلات و رسیده‌گی به شکایات؛
نظارت بر اجرای اوامر الهی در چارچوب شریعت اسلامی.

در حقیقت کمیته اصلاحی ستون معنوی اداره‌های مسوول را تشکیل می‌دهد که برنامه‌های اصلاحی را طرح و تدوین نموده و آمریت امور دینی و عنعنوی تطبیق کنندۀ آن در مراکز علمی به ترتیب ذیل می‌باشد:

مرکز علمی ریاست عمومی حمایت از حقوق اناث؛
مرکز علمی ریاست روزنتون اناث؛
مرکز علمی کودکستان محل زیست الفتح؛
مرکز علمی کودکستان محل زیست مکروریان اول؛
مرکز علمی کودکستان محل زیست تهیه مسکن؛
مرکز علمی کودکستان محل زیست پروژه وزیر آباد؛
مرکز علمی کودکستان محل زیست خوشحال مینه؛
مرکز علمی کودکستان محل زیست نمبر یک خیر خانه.

آمریت امور دینی و عنعنوی وظیفه دارد نکات عمده‌ای امور دینی را با عنعنات جامعه پیوند دهد، عنعنات ناپسند را تشخیص و رفع نماید، آموزش‌های دینی و فرهنگی را برای کارمندان تحت اثر ریاست عمومی فراهم سازد. دست‌آورد این دو بخش (کمبته اصلاحی و آمریت امور دینی) در طول سال جاری عبارت اند از:

بالا بردن سطح آگاهی ۱۲۲۸ تن کارمندان تحت اثر ریاست عمومی در ۸ مرکز علمی در بخش‌های احکام شریعت اسلامی؛
آگاهی‌دهی به ۵۲ تن اناث آسیب‌پذیر در زمینه‌های دینی و اخلاقی؛
آموزش‌های دینی برای ۲۱۲ تن اطفال روزنتون به‌منظور تربیت اسلامی و اخلاقی نسل آینده.

کمیته تعیینات در ساختار ریاست عمومی حمایت از حقوق اناث کمیته تعیینات نیز یکی از کمیته‌های مهم و کلیدی به‌شمار میرود که مأموریت بزرگ و حساس آن در عرصه‌ای تشخیص افراد مسلکی، متخصص، کارفرما و با تجربه را در مطابقت با احکام شریعت اسلامی و قوانین نافذه کشور بر دوش دارد. این کمیته با رویکردی مبتنی بر عدالت، شریعت و قانون مسوولیت دارد که:

شناسایی افراد شایسته و معرفی آنان برای بست های اداری؛
برگزاری جلسات منظم جهت بررسی موضوعات مختلف مرتبط با تعیینات.؛
پیشنهاد افراد واجد شرایط به مقام محترم وزارت برای انتصاب در بست‌های مورد نظر؛
ایفای نقش مؤثر در حل اختلافات استخدامی و ایجاد فضای عادلانه در روند استخدام.

فعالیت‌های عمده‌ای این کمیته از آغاز تا اکنون عبارت اند از:

برگزاری ۱۸ جلسه در موضوعات مختلف؛
انتخاب و تعیین بست ۲۲۰ کارمندان در بست‌های اداری؛
حل اختلافات استخدامی و ایجاد زمینه‌ای شفافیت و عدالت در روند استخدام.

کمیته تعیینات به عنوان یک کمیته اساسی و معتبر در کنار کمیته اصلاحی جایگاه ویژه‌ای در ساختار ریاست عمومی دارد. ریاست هر دو کمیته به رهبری مستقیم رییس عمومی حمایت از حقوق اناث صورت می‌گیرد که با مدیریت مقتدرانه بر حسن اجرای وظایف و تحقق اهداف نظارت کامل دارد.

د هلمند ولایت د کار او ټولنیزو چارو ریاست عمده فعالیتونه

• د هلمند ولایت د کار او ټولنیزو چارو ریاست د ۱۴۰۴هـ ش مالي کال تر دریېمې ربعې پورې (۱۳۹۵) هغو کسانو ته چې د بکلوریا، فوق بکلوریا او لېسانس تر کچې پورې زده کړې یې لرلې او په خصوصي سکتور کې یې کار کاوه، د کار جوازونه ووېشلي دي؛

• ۱۶۲ تنه زده کړیالانو د نلدوانۍ، د تعمیراتو رنګمالۍ، د تعمیراتو برېښنا او موبایل ترمیم له حرفو څخه فراغت حاصل کړی دی او د نوې دورې لپاره هم ۱۲۰ تنه زده کړیالان جذب شوي دي، چې د زده کړو بهیر یې روان دی؛

• د کار او ټولنیزو چارو ریاست په همغږۍ د ډاکار همکارۍ موسسې له لوري ۴۱۷ تنه اشخاص له اعتیاد څخه رغول شوي چې له دې ډلې څخه ۱۴۹ تنه په پنځو حرفو؛ واسکټ جوړونې، د زرنجو ترمیم، یخچال او ایرکنډیشن ترمیم او د سولري سیستم برېښنا په برخو کې جذب شوي دي. پاتې نور اشخاص به د دې دورې تر فراغت وروسته په یادو پنځو حرفو کې جذب شي؛

• د کار او ټولنیزو چارو ریاست له لوري د (CHA) همکارۍ موسسې ته ۲۸۷ تنه بېوزله اشخاص معرفي شوي دي، چې ۸۴ تنه یې د هلمند ولایت په نوزاد او موسی قلعې ولسوالیو کې په څلورو حرفو؛ د موټرسایکل جوړونې، سولري سیستم، مبایل ترمیم، خیاطۍ او لاسي صنایعو برخو کې جذب شوي دي چې دا مهال یې د زده کړو بهیر روان دی او له فراغت وروسته به پاتې نور اشخاص زده کړو ته جذب شي؛

• د کار او ټولنیزو چارو ریاست وتوانېد چې له ایران او پاکستان هېوادونو څخه ۱۹۷ تنه رد مرزي شوي ماشومان بېرته خپلو کورنیو ته وسپاري؛

• د کار او ټولنیزو چارو ریاست د هیرو او ویرو موسسې په مرسته د هلمند ولایت نهر سراج، سنګین، موسی قلعه، نوزاد، باغران په ولسوالیو کې (۷۵۰) اړمنو او بېوزلو کورنیو ته چې هرې کورنۍ ته په ورځ کې (۱۴) پخې ډوډۍ دي وېشي؛

• هلمند ولایت په بهرامچې ولسوالۍ کې د کار او ټولنیزو چارو ریاست په همغږۍ د (KRO) همکارۍ موسسې له لوري له نویو راستانه شویو کډوالو سره ۱۰۰ ژمنیو جامو او له ۱۳۰ کورنیو سره د ۲۰۰ کمپلو مرسته شوې ده؛

• د ذکورو او اناثو په روزنتونونو کې د روزنتون د کړنلارې پر بنسټ ۲۰۰ تنه ذکور او ۹۰ تنه اناث بی سرپرسته او یتیم ماشومان جذب شوي چې د یادو ماشومانو لپاره په روزنتونونو کې د ښوونې، روزنې او اعاشې بهیر په نورمال ډول روان دی. همدارنګه دیادو ماشومانو لپاره د یخنۍ او ګرمۍ په موسمونو کې ټول امکانات او لازم تدابیر پر خپل وخت ترسره کېږي. سربېره پر دې ۱۹۴ تنه ماشومان په وړکتونونو کې شامل شوي دي؛

• د کار او ټولنیزو چارو ریاست په همغږۍ د (KRO) موسسې له لوري د هلمند ولایت اوو ولسوالیو: نهر سراج، ګرشک، کجکي، موسی قلعه، بهرامچه، نوزاد او لښکرګاه کې ۳۰ د ماشومانو حمایوي مرکزونه جوړ شوي دي، په یادو حمایوي مرکزونو کې ۱۵۰۰ ماشومانو ته ابتدایي زده کړې ورکول کېږي او همدارنګه ۲۰۰ تنه ځوانانو ته د خیاطۍ، موبایل ترمیم، د موټرو ترمیم، کمپیوټر او سولري سیستم په حرفو کی مسلکي زده کړې ورکول کېږي. سربېره پر دې، کورنیو ته د ماشوم ساتنې په برخه کې د عامه پوهاوي پروګرامونه هم دایرېږي.

په ټولنه کې د خلکو لپاره د کاري زمینو رامنځته کول

لیکنه: محمد عیسی مبارز

د کار زمینې رامنځته کول د هرې ټولنې د اقتصادي، ټولنیز او اداري ثبات بنسټیز رکن ګڼل کېږي. هغه ټولنه چې د خپلو وګړو لپاره کاري فرصتونه ولري په تولید، نوښت، سوکالۍ او د ژوند د کیفیت لوړولو په برخه کې دوامداره پرمختګ تجربه کوي. د یوې تولیدوونکې، فعالې او اقتصادي ځان بسیا ټولنې جوړښت د کاري فرصتونو په شتون، کیفیت، دوام او مناسبت پورې تړلی دی.

د کار زمینه نه یوازې اقتصادي اهمیت لري، بلکې د ټولنیز نظم، امنیت، ثبات، د ادارو شفافیت او د حکومت د مشروعیت لپاره هم حیاتي ارزښت لري. په پرمختیایي ټولنو کې د کاري فرصتونو نشتوالی او بېکاري یوازې د عاید کموالی نه زېږوي، بلکې د ټولنیزو ستونزو لکه: جرمونو، روږدتیا، کورنیو شخړو، غیر قانوني مهاجرتونو او د ځوانانو انرژۍ ضایع کېدو ته هم لاره هواروي. د کاري فرصتونو نشتوالی د ټولنې د استعدادونو ضایع کېدو، د مهارتونو نه پرمختګ او اقتصادي انحصار د پراختیا سبب ګرځي.

کار د انساني ژوند لپاره بنسټیزه اړتیا ده، ځکه چې د کار له لارې نه یوازې عاید تولیدېږي، بلکې د کورنۍ د ښوونې، روزنې، روغتیایي خدمتونو، متوازن ژوند او ټولنیز نظم لپاره هم بنسټ برابروي. پر همدې اساس د کار د زمینې رامنځته کول د اقتصادي ودې، ټولنیز نظم، سولې، شتمنۍ وېشل او د فقر د کمښت لپاره ستر اهمیت لري.

د کار د فرصتونو پراختیا یوازې د حکومت مسوولیت نه دی؛ بلکې دا د ټولنې د ټولو اړخونو ګډ کار ته اړتیا لري. خصوصي سکتور، پانګه‌وال، مدني ټولنې، سوداګریزې اتحادیې، ټولنیز سازمانونه او د خلکو پوهاوی باید په ګډه کار وکړي، څو د کاري فرصتونو لپاره دوامداره، عادلانه او پایښت لرونکې لارې چارې رامنځته شي.

په افغانستان او ورته پرمختیایي هېوادونو کې د کار زمینې رامنځته کول یوازې د عاید د زیاتوالي وسیله نه ده، بلکې د ټولنې د ثبات، انسجام، پرمختګ او د ځوانانو د راتلونکي جوړونې لپاره یوه حیاتي ستراتېژي ده. د دې موضوع علمي، تحلیلي او عملي څېړنه کولای شي د کاري فرصتونو د پراختیا موثرې لارې چارې وښیي، د اقتصاد او ټولنې ترمنځ همغږي زیاته کړي او د یوه باثباته، نوښتګر او پرمختللي هېواد بنسټ کېږدي.

د کاري زمينې رامنځته کولو کې د خصوصي سکتور ونډه

خصوصي سکتور د اقتصادي ودې او د کاري فرصتونو د پراختيا تر ټولو قوي او دوامدار محرک ګڼل کېږي. هغه ټولنه چې په کې خصوصي سکتور فعال او متنوع وي، طبيعي ده چې د کار بازار په کې چټک او متوازن پرمختګ کوي. د خصوصي سکتور پراختيا نه يوازې مستقيم کاري فرصتونه رامنځته کوي، بلکې د غير مستقيم فرصتونو، مسلکي مهارتونو، تخنيکي ظرفيتونو او نوښتونو د پراختيا لپاره هم کليدي نقش لوبوي.

کله چې نوي کاروبارونه پيل شي، فابريکې جوړې شي، توليدي ماشينونه فعال شي، شرکتونه نوې څانګې پرانېزي او پانګه‌وال په ډاډه زړه خپلې پانګې ولګوي، نو په زرګونو مستقيم او غير مستقيم کاري فرصتونه رامنځته کېږي. د نوي توليدي مرکز، شرکت يا خدماتي بنسټ په پرانېستلو سره، د کار بازار نوي مهارتونه جذبوي، د مسلکي روزنې اړتياوې زياتوي او د ټولنې اقتصادي بنسټونو ته لا وده ورکوي.

خصوصي سکتور د نوښت او توليد د زياتوالي اصلي محرک بلل کېږي. کله چې شرکتونه او توليدي فابريکې فعاليت وکړي، نو د سوداګريو، صادراتو، مهارتونو او تخنيکي زده‌کړو پراخېدو ته زمينه برابروي او ترڅنګ يې نوښتګر شرکتونه د نوې ټکنالوجۍ معرفي، عصري مديريت، مسلکي روزنه او د توليد د کيفيت لوړولو لارې چارې رامنځته کوي، چې دا ټول د کار بازار پياوړی کوي او د اقتصادي ودې دوام تضمينوي.

حکومت په دې پروسه کې حياتي رول لري. د ماليې مناسب او شفاف سيستم، د کاروبار د قوانينو ساده کول، د جوازونو اخيستلو اسانتياوې، د پانګونې خونديتوب، د پانګې د ساتنې قانوني ملاتړ او د اداري فساد څخه مخنيوی هغه بنسټونه دي، چې د خصوصي سکتور د فعالېدو لپاره اړين دي. کله چې دا شرايط برابر شي، پانګه‌وال زړه ور کېږي، اقتصادي فعاليت چټک او دوامدار کېږي چې د کار د فرصتونو پراختيا په طبيعي ډول پراخېږي.

سربېره پر دې، د خصوصي سکتور پياوړتيا نه يوازې اقتصادي اهميت لري، بلکې د ټولنيز ثبات، د ځوانانو د مسلکي پرمختګ، د نوښت او د ټولنې د اوږدمهاله سوکالۍ لپاره هم حياتي ارزښت لري. په يوه ټولنه کې چې پکې خصوصي سکتور قوي وي، نه يوازې د کار فرصتونه زياتېږي، بلکې د توليد ظرفيت لوړېږي، پانګه‌وال جذبېږي، مهارتونه پراخېږي او ټولنه په عمومي توګه له اقتصادي او ټولنيز پلوه پرمختګ کوي.

د خصوصي سکتور پياوړتيا د کار بازار د پراختيا، د اقتصادي ودې او د ټولنې د اوږدمهاله پرمختګ لپاره نه بېلېدونکی رکن ګڼل کېږي او د هر پرمختللي ملک لپاره د ملي ستراتېژۍ يوه مهمه برخه ده.

د حکومت د عامه پانګونو او زيربناوو ارزښت

حکومت د لويو اقتصادي، ټولنيزو او خدماتي پروژو د پلي کېدو اساسي او بې بديله ځواک ګڼل کېږي. د هر ملک د اقتصادي حرکت او د پرمختګ دوام د عامه پانګونو او زيربنايي جوړښت د پياوړتيا سره نېغ تړاو لري. کله چې حکومت په منظمه توګه د سړکونو، پلونو، بندونو، برېښنا شبکو، د اوبو لګولو کانالونو، ښوونځيو، پوهنتونونو، روغتونونو، بندرونو، صنعتي پارکونو او ترانسپورتي دهليزونو جوړولو کې پانګونه کوي؛ نو دا يوازې د عمومي اقتصاد د حرکت لپاره نه، بلکې په زرګونو مستقيم او غير مستقيم کاري فرصتونه هم رامنځته کوي.

زيربناوې يوازې د لنډ مهال لپاره کارموندنه نه زياتوي؛ بلکې د خصوصي سکتور د پراختيا، د سوداګرۍ د ودې، د سيمو نښلولو، اړيکو، د صادراتو زياتوالي او د پانګونې جلب لپاره هم ژورې اغېزې لري. هر نوی سړک، هر بند، هر صنعتي پارک او هره برېښنا شبکې د اقتصادي فعاليتونو اوږدمهاله ګټې نغښتې دي، چې د خلکو د ژوند معيار لوړولو او د ټولنې د سوکالۍ لپاره حياتي رول لري.

عامه پانګونه د اقتصاد د رګونو په څېر ده؛ لکه څرنګه چې د بدن رګونه وينه هر ځای ته رسوي، حکومت هم د زيربنايي پروژو له لارې اقتصاد ته وده او دوام ورکوي. په ځانګړې توګه په هغو هېوادونو کې چې د بېکارۍ، فقر او اقتصادي محدوديتونو ستونزه شته، د زيربناوو پراختيا کولای شي د کار د بازار د ودې لپاره بنسټيز بدلون رامنځته کړي او د ټولنې د بې وزلۍ د کمښت لپاره مستقيمه اغېزه ولري.

ګټوره عامه پانګونه يوازې د اقتصادي ودې ضمانت نه کوي؛ بلکې د ټولنيز ثبات، د دولت د اعتماد لوړولو، د خلکو هوساينې، او د خصوصي سکتور د پياوړتيا لپاره هم حياتي اهميت لري. د زيربناوو دوامداره پراختيا، توليد، نوښت، د پانګې جذب، د مهارتونو پراختيا او د ټولنې د اوږدمهاله اقتصادي او ټولنيز سوکالۍ لپاره کليدي لامل ګڼل کېږي.

حکومت د عامه پانګونو له لارې نه يوازې د کار فرصتونه رامنځته کوي، بلکې د اقتصادي، ټولنيز او اداري سيستم د پياوړتيا او دوام لپاره هم بنسټيزه ونډه لوبوي. د هر پرمختللي ملک لپاره د زيربنايي پانګونو ستراتېژيک پلان، ملي پرمختګ او د خلکو ژوند د کيفيت لوړولو لپاره له مهمو عواملو څخه ګڼل کېږي.

د کرنې او مالدارۍ د سکتور پراخوالی

کرنه د افغانستان او ورته پرمختيايي ملکونو د اقتصاد تر ټولو ستر او مهم سکتور بلل کېږي. د دې سکتور اهميت يوازې د خلکو د ژوند د بنسټيزو اړتياوو په تأمين کې نه دی، بلکې د اقتصادي ودې، د کار فرصتونو د زياتوالي، د صادراتو پراختيا او د ټولنيز ثبات په برخه کې هم کليدي رول لري. د ملک د وګړو لويه برخه مستقيم يا غير مستقيم د کرنې او

مالدارۍ سره تړلې ده چې د دوی ژوند او عاید د دې سکتور په فعالیتونو پورې اړه لري.

د کرنې د سکتور پراختیا ځو اړخیزه اغېزه لري. د اصلاح شویو تخمونو وېشل، عصري اوبو لګونې سیستمونو جوړول، کرنیزو ماشینونو او عصري تخنیکونو کارول، د کرنیزو فابریکو جوړول او د مالدارۍ د مسلکي ملاتړ پراختیا، زرګونو خلکو لپاره دایمي، مناسب او شفاف کاري فرصتونه رامنځته کوي. دغه فرصتونه نه یوازې د فرد اقتصادي وضعیت پیاوړی کوي، بلکې د ټولنې د اقتصادي فعالیتونو د پراخېدو سبب هم ګرځي. د محصولاتو کیفیت ښه کېږي، د کورني بازار اړتیاوې په اغېزمنه توګه پوره کېږي او د صادراتو ورتیا لوړېږي چې دا خپله د ملي عاید د زیاتوالي لامل ګرځي.

سربېره پر دې، د کرنیزو محصولاتو د پروسس، بسته‌بندۍ او مارکېټ موندنې مرکزونه د اقتصادي ارزښت زنځیر اوږدوي. دا مراکز د تولید د لومړني پړاو څخه تر وروستي مصرف پورې د محصولاتو ارزښت لوړوي، نوې صنعتي او تجارتي لارې پرانېزي او د نویو کاري فرصتونو د رامنځته کېدو سبب ګرځي. عصري کرنې او مالدارۍ سیستم د کلیوالو ځوانانو لپاره د کار او مسلکي فعالیت زمینه برابروي، د ښارونو او بهرنیو هېوادونو د مهاجرت مخه نیسي او د سیمو د اقتصادي ځان بسیا کې مهمه ونډه لري.

د کرنې او مالدارۍ د پراختیا اغېزې یوازې اقتصادي نه دي؛ بلکې ټولنیز او انساني ارزښتونه هم پکې شامل دي. کرنه د عاید د زیاتوالي، د کورنۍ ژوند د معیار لوړولو، د خوراکي خوندیتوب تضمین، ټولنیز ثبات او د ځوانانو د مهارتونو د پراختیا له لارې، د ملي پرمختګ یو بنسټیز او ستر فرصت ګڼل کېږي.

په ټولیز ډول، د کرنې او مالدارۍ سکتور د هر پرمختیایي ملک د اقتصادي، ټولنیز او انساني ودې لپاره حیاتي اهمیت لري. د دې سکتور پیاوړتیا، د کار بازار پراختیا، د خصوصي سکتور ودې، د صادراتو زیاتوالي او د ټولنې اوږدمهاله اقتصادي ثبات لپاره ستر فرصتونه رامنځته کوي چې دا د یوه ملک د ملي سوکالۍ، ثبات او خپلواکۍ بنسټ جوړوي.

مسلکي زده کړې او مهارتونه

علمي، مسلکي او تخنیکي مهارتونه د کار د بازار د پراختیا او د اقتصادي ودې بنسټیز او ستر لامل ګڼل کېږي. هر ملک هغه مهال د اقتصادي، ټولنیز او انساني پرمختګ په لور حرکت کولای شي چې ځوانان یې د علم، مهارت، تخنیکي او عصري وړتیاوو په برخه کې بشپړ چمتو وي. د دې مهارتونو نشتوالی نه یوازې د بېکارۍ زیاتوالي لامل ګرځي، بلکې د ټولنې د اقتصادي، ټولنیز او فکري پرمختګ مخه هم نیسي.

کله چې ځوانان مسلکي تخصصونه، عصري مهارتونه او نوښتګرې وړتیاوې ولري، نو دوی کولای شي په کورني بازار کې په اسانه کار پیدا کړي، د فابریکو، شرکتونو او خدماتي سکتورونو اړتیاوې پوره کړي او همدارنګه په نړیوال بازار کې د ارزښت وړ کار ځواک شي. دا خپله د ملک د اقتصادي ودې، صادراتو پراختیا، د سوداګرۍ پراختیا او د نوښتګرو سوداګریزو فرصتونو لپاره اساسي بنسټ برابروي.

د مسلکي زده کړو پراختیا د اقتصاد د متنوع کولو لپاره حیاتي ارزښت لري. د تخنیکي او علمي روزنیزو مرکزونو پیاوړي کول، عصري روزنیزې برنامې جوړول، د صنایعو او خدماتي سکتور په اړتیاوو ځوانان سمبالول، د نوښتګرو مهارتونو روزنه او د عصري ټکنالوژۍ کارونې ته وده ورکول، د کاري فرصتونو د پراختیا اساسي لارې چارې دي. له دې لارو ځوانان نه یوازې د دایمي کار فرصتونو سره مخ کېږي، بلکې د کیفیت لرونکو موادو تولید، خدماتو او د اقتصادي ارزښت د لوړوالي لامل هم ګرځي.

په نننۍ نړۍ کې چې سیالي او تکنالوجي په چټکۍ سره وده کوي، عصري مهارتونه یوازې د کاري فرصتونو لپاره نه، بلکې د نوښت، خلاقیت، د ټکنالوجۍ جذب او د خپلواک کار کولو لپاره هم اړین دي. ځوانان کولای شي خپل کسبونه پیل کړي، خپل عاید تولید کړي او حتی د کوچنیو او منځنیو کاروبارونو د جوړښت برخه شي. دغه مهارتونه د ټولنې د اقتصادي ځان بسیا، د کاري ځواک د کیفیت لوړتیا او د نورو تولیدي او خدماتي سکتورونو د پراختیا لپاره حیاتي ارزښت لري.

په ټوله کې، مسلکي زده کړې او مهارتونه د کار د بازار د دوامدارې پراختیا، د ځوانانو د اقتصادي ځواک لوړولو، د ټولنې د سوکالۍ او د ملک د اقتصادي ځواک د پیاوړتیا لپاره یوه ستره سرمایه ګڼل کېږي. هره پانګونه چې په ښوونه، تخنیکي روزنه او مهارتونو کې کېږي، د راتلونکي لپاره د کار فرصتونو، اقتصادي ثبات او ټولنیز پرمختګ تضمین بلل کېږي.

د پانګونې خوندیتوب او د قانون حاکمیت

پانګه او اقتصادي فعالیت یوازې هغه وخت دوامداره، ګټوره او پایدار وي چې په ټولنه کې سیاسي ثبات، امنیت او د قانون حاکمیت شتون ولري. د پانګونې بهیر د هر ملک د اقتصادي ودې او کار د فرصتونو د پراختیا اساسي شاخص بلل کېږي. خو ناامني، اداري فساد، سیاسي بې‌ثباتي، د قوانینو نیمګړې پلي کول او د ملکیت د حقوقو نشتوالی د دې بهیر مخه نیسي او د اقتصادي ودې پر وړاندې ستر خنډونه رامنځته کوي. چې کله پانګه‌وال او سوداګر په خپلو پانګو باور او ډاډ ونه لري؛ نو دوی د نویو کاروبارونو، تولیدي او پراختیایي پروژو پیل او پرمخ وړلو لپاره زړور نه پاتې کېږي چې دا خپله د کاري فرصتونو د راکمېدو لامل ګرځي.

د قانون پال، شفاف او روڼ چاپېریال شتون د پانګونې د خوندیتوب بنسټ دی. د قوانینو عادلانه پلي کول، د قضایي اسانتیاوو شتون، د

ملکيت د حقوقو خونديتوب، د قراردادي ژمنو دقيق په پام کې نيول او د پانګې د ساتنې يقيني تضمين، ټول د دې لپاره حياتي ارزښت لري چې پانګه‌وال په ډاډه زړه خپلې پانګې د کار، توليد او پانګونې په لور وسپاري، دا موارد نه يوازې د خصوصي سکتور لپاره اړين دي، بلکې د حکومت د کار موثريت، د خلکو باور، د ټولنيز نظم او اقتصادي ثبات لپاره هم ستر ارزښت لري.

سربېره پر دې، د پانګونې خونديتوب يوازې د قوانينو د موجوديت موضوع نه ده، بلکې د دې قوانينو د عملي پلي کېدو تضمين هم اړين دی. د شفافو ادارو شتون، د فساد ضد قوي ميکانيزمونه، مالي او عدلي اسانتياوې، د کاروبار ساده کړنلارې او د پانګونې د ټولو اړخونو لپاره قانوني ملاتړ، پانګه‌والو ته ډاډ ورکوي چې د دوی پانګه خوندي ده، د زيان خطر لږ دی او اوږدمهاله اقتصادي ګټې ترلاسه کول ممکن دي.

همدارنګه د پانګونې خونديتوب، د اقتصادي پلانونو دوام، د توليدي پروژو پرمختګ، د کاري فرصتونو پراختيا او د نوښتګرو سوداګريزو نظرياتو د تحقق لپاره بنسټيز لامل بلل کېږي. په داسې چاپېريال کې پانګه‌وال نه يوازې خپل کاروبار پراخوي، بلکې د ځوانانو لپاره د کار فرصتونه رامنځته کوي، د ټولنې اقتصادي ځواک پياوړی کوي او د خلکو ژوند ته ثبات او سوکالي رسوي.

د پانګونې خونديتوب او د قانون حاکميت د کار زمينو د رامنځته کولو لپاره بنسټيز او نه بدلېدونکي ارونه دي. بې له دې قوي او پايدارو بنسټونو نه حکومت، نه خصوصي سکتور او نه هم ټولنه په ګټوره توګه اقتصادي پرمختګ، د کار د بازار پراختيا او د ټولنې د سوکالۍ تحقق ترلاسه کولای شي. د پانګونې خونديتوب او د قانون حاکميت د هر ملک اقتصادي ځواک او د خلکو د هوساينې لپاره حياتي ارزښت بلل کېږي.

د صادراتو او سوداګرۍ پراختيا

صادرات او سوداګري د اقتصادي ودې، د کار د فرصتونو زياتوالي او د ټولنې اقتصادي ځواک د پياوړتيا لپاره له ستر اهميت څخه برخمن دي. هغه ټولنې چې په نړيوال بازار کې د صادراتو وړتيا لري، نه يوازې کولای شي د توليد ظرفيت لوړ کړي، بلکې د کاري فرصتونو پراختيا، د پانګونې جلب، او د نوښتګرو سوداګريزو فعاليتونو لپاره مناسب چاپېريال هم برابر کړي. د صادراتو ځواک يوازې د توليد د کميت زياتوالي پورې محدود نه دی، بلکې د توليد کيفيت لوړول، د داخلي بازار اصلاح، د سوداګريزو اړيکو پراخوالی، د ګمرکي اسانتياوو او تشويقي سياستونو رامنځته کول، د ټرانسپورټي او لوژستيکي زير بناوو پياوړتيا او د نړيوالو معيارونو سره د توليد تطبيق، ټول د دې ځواک مهم اړخونه دي.

کله چې د کورنيو توليداتو کيفيت لوړ شي، توليدونکي خپل محصولات په نړيوالو بازارونو کې د سيالۍ لپاره وړاندې کولای شي. دا کار نه يوازې د اقتصادي ارزښت زنځير اوږدوي، بلکې د نوي کاري ځواک جذب، د توليد نورو طريقو او د ټکنالوجۍ د انتقال زمينه برابروي. د سوداګرۍ اسانتياوې لکه: ساده صادراتي قوانين، د ګمرک کمښت، منظم او مناسب مالياتي سيستم، د تجارتي شبکو پراختيا، له نړيوالو بازارونو سره مستقيمې اړيکې او د بازار موندنې تخنيکي ملاتړ، د پانګوالو او توليدونکو زړورتيا زياتوي او د اقتصادي فعاليت دوام تضمينوي.

سربېره پر دې، صادرات او سوداګري د کورني توليد د پرمختګ، د صنعت د پراختيا، د خدماتو سکتور د لوړوالي، د عصري ټکنالوجۍ د جذب او د تخنيکي او مسلکي مهارتونو د پراختيا لامل ګرځي. هره صادراتي پروژه نه يوازې د کار نوې لارې پرانېزي، بلکې د اقتصاد تنوع او د کورني توليد د زياتوالي سره هم مرسته کوي. دا بهير د ټولنې اقتصادي ځان بسيا، د خلکو د عايد ثبات، د دولت د عوايدو پياوړتيا او د نړيوالو اقتصادي تعاملاتو لپاره اوږدمهاله ګټې برابروي.

په ټوليز ډول، د صادراتو او سوداګرۍ پراختيا د کاري زمينې د رامنځته کولو، د پانګونې د جلب، د خصوصي سکتور د ودې، د ټولنيز ثبات او د اقتصادي ودې لپاره حياتي رول لري، چې د دې پراختيا لپاره اړينه ده حکومت، خصوصي سکتور، سوداګريزې اتحاديې او نړيوالې ادارې په ګډه سره همکاري وکړي، د پانګونې چاپېريال خوندي کړي، د کيفيت معيارونه لوړ کړي، د توليد او صادراتو لپاره نوې لارې چارې رامنځته کړي.

سرچينې

۱-د افغانستان د احصايې او معلوماتو اداره (CSO). (۲۰۲۲). د افغانستان اقتصادي وضعيت راپور. کابل؛د احصايې او معلوماتو اداره.

۲-د نړيوال بانک. (۲۰۲۱). Afghanistan Development Update: Creating Jobs and Promoting Private Sector Growth. Washington, D.C.: World Bank.

۳-د افغانستان د کرنې وزارت. (۲۰۲۲). د کرنې او مالدارۍ سکتور کلنی راپور. کابل؛ د کرنې وزارت.

۴-احمد، خالد. (۲۰۱۸). اقتصادي پراختيا او د کار د فرصتونو رامنځته کول. کابل؛پوهنتون مطبوعات.

۵-نجيب، فريد. (۲۰۱۹). خصوصي سکتور، پانګونه او اقتصادي ودې ستراتېژي. کابل؛ د اقتصاد څېړنيز مرکز.

٦-رحماني، سميع الله. (۲۰۲۰). مسلکي زده کړې او مهارتونه د کار د بازار د ودې لپاره. کابل؛ د علومو او مهارتونو خپرندويه ټولنه.

نقش صـــادرات در توسعه اقتصـــادی افغانســـتان

نویسنده: میترا کاظمی

هر ملک با توجه به موقعیت جغرافیایی، شرایط اقلیمی، منابع طبیعی و ظرفیت‌های انسانی خود، مسیر ویژه‌ای را برای رشد و توسعه اقتصادی برمی‌گزیند. برخی با تکیه بر صنعت، برخی با اتکاء به خدمات و برخی دیگر با بهره‌گیری از زراعت و منابع طبیعی توانسته اند پایه‌های اقتصاد خود را استوار سازند. در این میان، آنچه اهمیت اساسی دارد، شناخت درست ظرفیت‌ها و استفاده هدف‌مند از آن‌ها در راستای منافع ملی است. افغانستانِ نیز از این قاعده مستثنی نیست و با برخورداری از موقعیت مناسبِ جغرافیایی و تنوع اقلیمی، توان بالقوه‌ی برای رشد اقتصادی دارد که در صورت مدیریت درست، می‌تواند به ظرفیت بالفعل تبدیل شود.

افغانستان از نگاه جغرافیایی در نقطه‌ی قرار گرفته است که می‌تواند نقش مهمی در اتصال کشورهای منطقه ایفاء کند. هم‌مرزی با چندین کشور، این فرصت را فراهم می‌سازد تا روابط تجاری گسترده‌ی با بازارهای مختلف برقرار گردد. این موقعیت، اگر با برنامه‌ریزی دقیق و سیاست‌های اقتصادی کارآمد همراه شود، می‌تواند به یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه‌ای اقتصادی کشور مبدل گردد. تجربه‌ای کشورهای مختلف نشان می‌دهد که تجارت و صادرات، از اساسی‌ترین ابزارهای رشد اقتصادی بوده و کشورهایی که توانسته‌اند صادرات خود را تقویت کنند، مسیر پیشرفت را با سرعت بیشتری پیموده اند.

با این همه، موقعیت جغرافیایی به‌تنهایی نمی‌تواند تضمیین‌کننده‌ای رشد اقتصادی باشد. میزان تولید داخلی و توان رقابت‌پذیری کالاها نیز نقش تعیین‌کننده‌ی در این روند دارند. اقتصاد که از تولید قوی برخوردار نباشد، ناگزیر به وابستگی به واردات خواهد شد و این وابستگی در درازمدت به تضعیف بنیان‌های اقتصادی می‌انجامد. افغانستان با داشتن آب و هوای مساعد در فصول مختلف از سال، از ظرفیت‌بالایی در بخش زراعت برخوردار است و می‌تواند از این نعمت طبیعی به‌عنوان یکی از ستون‌های اصلی اقتصاد خود نفع بگیرد. محصولات زراعتی این ملک، در صورت مدیریت درست، توان آن را دارند که به کالاهای صادراتی ارزشمند تبدیل شوند.

محصولات عمده‌ای زراعتی افغانستان

۱.غله‌جات: گندم یک قلم عمده‌ای مواد غذایی بوده که در اراضی آبی و للمی افغانستان زرع می‌گردد. تولید گندم در سال ۱۳۹۹ هـ.ش به ۵.۲ میلیون تن، برنج به ۰.۴۴ میلیون تن، جو به ۰.۱۳ میلیون تن و جواری به ۰.۲۷ میلیون تن می‌رسید. همچنان ساحه‌ای مجموع تحت زرع غله‌جات و حبوبات در سال ۱۳۹۹ به ۳.۱ میلیون هکتار می‌رسید.

۲. سبزی‌جات: سبزی‌جات برای مصارف خانواده‌ها و مارکیت در

بیشترین مزارع کشت می‌گردد و در حدود ٦.٧ در صد از مجموع اراضی آبی را تشکیل می‌دهد. ساحه کچالو ٥٣.٧ هزار هکتار و مقدار تولید آن ۸۵۵،۴ هزار تن و هم‌چنین حاصل فی هکتار کچالو ۱۵.۹ تن می‌باشد. کچالو و پیاز از جمله سبزی‌جات عمده به شمار می رود که جزء اساسی خوراک را در ملک ما تشکیل می‌دهد. در سال مالی ۱۳۹۹ ساحه تحت کشت پیاز به ١٦٩٥٨ هکتار می‌رسید.

۳.میوه جات: اقسام عمده‌ای درختان میوه دار از قبیل سیب، انار، زردآلو، توت، انگور و بادام بوده که در حدود ۳,۳۸ در صد ساحه‌ای قابل کشت را تشکیل می‌دهد. در سال ۱۳۹۹ هـ ش ساحه تحت غرس درختان میوه دار به ٢٦٥ هزار هکتار می‌رسید. تولید انگور در سال ۱۳۹۹ هـ ش به ۹۹۳.۴ هزار تن می رسید. تقریباً تمام خانواده‌های دهاتی یک تعداد درختان مثمر برای مصرف خویش دارند. با وجود آن باغ‌ها هم‌چنین یک منبع عمده عاید در بسیاری مناطق کشور برای دهاقین بوده و تولید اکثریت باغ‌ها متوسط و بزرگ برای بازار می‌باشند.

ارزش افزوده زراعت در سال ۱۳۹۹ هـ ش بالغ بر ۴۱۰,۷۱ میلیارد افغانی گردیده است. سهم این سکتور در تولید ناخالص ۲۷ در صد و رشد آن به میزان ۵,۳۱ در صد رسیده است که عامل اصلی رشد آن افزایش گندم در این سال بوده است.

با این حال زراعت نه‌تنها منبع تأمین مواد غذایی است بلکه می‌تواند زمینه‌ساز رشد صادرات و افزایش درآمد ملی نیز باشد. تولید محصولات با کیفیت، بهبود شیوه‌های کشت، استفاده از تکنالوژی‌های نوین و توجه به بسته‌بندی معیاری، از جمله عواملی‌اند که می‌توانند جایگاه محصولات افغانستان را در بازارهای خارجی تقویت کنند. صادرات محصولات زراعتی، علاوه بر ارز آوری، باعث می‌شود دهقانان انگیزه‌ای بیشتری برای تولید داشته باشند و این امر به پویایی اقتصاد روستایی کمک شایانی می‌کند.

صادرات

صادرات در معنای گسترده‌تر، نقشی اساسی در رشد و ثبات اقتصادی کشور ایفاء می‌کند. زمانی که تولیدات داخلی به بازارهای خارجی صادر می‌شوند، سطح تولید افزایش می‌یابد و صنایع مرتبط نیز رونق می‌گیرند. این روند باعث ایجاد زنجیره‌ای از فعالیت‌های اقتصادی می‌شود که از تولید آغاز شده و تا حمل‌ونقل، بسته‌بندی، بازاریابی و خدمات ادامه می‌یابد. چنین زنجیره‌ای می‌تواند اقتصاد افغانستان را از حالت رکود خارج ساخته و به سمت پویایی سوق دهد.

از سوی دیگر، صادرات تأثیر مستقیم بر اشتغال‌زایی دارد. گسترش فعالیت‌های تولیدی و صادراتی، نیاز به نیروی کار را افزایش می‌دهد و فرصت‌های شغلی جدیدی را ایجاد می‌کند. این موضوع به‌ویژه برای سرزمینی مانند افغانستان که با معضل بی‌کاری روبه‌رو است، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. اشتغال‌زایی نه‌تنها باعث بهبود وضعیت معیشتی خانواده‌ها می‌شود بلکه پیامدهای مثبت اجتماعی و روانی نیز به همراه دارد و می‌تواند از بروز بسیاری از مشکلات اجتماعی جلوگیری کند.

ارز آوری یکی دیگر از پیامدهای مهم توسعه صادرات است. ورود ارز خارجی به افغانستان، نقش مهمی در تقویت بنیه‌ای اقتصادی و تأمین نیازهای اساسی ایفاء می‌کند. با افزایش صادرات، کشور می‌تواند بخشی از نیازمندی‌های وارداتی خود را کاهش داده و در مسیر خود اتکایی اقتصادی گام بردارد. ثبات نسبی در بازار ارز، به نوبه‌ای خود می‌تواند به ایجاد اطمینان در میان فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران کمک کند.

هم‌چنان قالین دست‌بافت را می‌توان جزء مهم‌ترین کالای صادراتی افغانستان عنوان نمود که بازار بسیار خوب در کشورهای بیرونی دارد و از قیمت ارزنده‌ای برخوردار است و نقش در رشد اقتصاد ملک دارد، و امروزه با تنوع سلیقه‌ها در جهان نقش و رنگ قالین‌های دست بافت افغانی شکل و نوع جدیدی برای خود گرفته است.

در بخش مواد معدنی ملک ما دارای منابع طبیعی به‌شمول ذخایر وسیع گاز طبیعی، نفت، ذغال سنگ، سنگ مرمر، طلا، مس، کرومیت، تالک، بیرایت طبیعی، سلفر، سرب، آهن، سنگ تعمیراتی، نمک سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی و سایر عناصر کمیاب طبیعی می‌باشد. براساس آمار، ارزش افزوده این بخش بالغ به ٢٣.٦٩ میلیارد افغانی گردیده و سهم آن در تولید ناخالص داخلی به ١.٥٦ در صد در سال ۱۳۹۹ هـ ش رسیده است. با توجه به این مسئله اگر از این منابع بصورت درست و مدیریت شده استفاده صورت گیرد می‌تواند کشور را به‌سوی خود کفایی اقتصادی سوق دهد.

در این اواخر با افزایش محصولات زراعتی از قبیل انار و سیب ، جلغوزه و میوه خشک به کشورهای اوزبیکستان، تاجکستان، هندوستان و آمریکا صادر می‌گردد که این امر برای تقویت روابط اقتصادی افغانستان با کشورهای دیگر نقش به سزایی خویش را بازی می‌کند علاوه بر این، صادرات موجب ارتقای کیفیت تولیدات داخلی می‌شود. حضور در بازارهای جهانی، تولیدکننده‌گان را ملزم می‌سازد تا معیارهای بین‌المللی را رعایت کنند. این امر باعث بهبود کیفیت، افزایش مؤثریت و رشد نوآوری در بخش تولید می‌شود. رقابت در بازارهای خارجی، انگیزه‌ای قوی برای اصلاح ساختارهای تولیدی و استفاده از روش‌های نوین فراهم می‌آورد که در نهایت به نفع اقتصاد ملی خواهد بود.

در نهایت، می‌توان گفت صادرات فراتر از یک کار اقتصادی است؛ این یک راه برای رشد و زنده‌گی بهتر مردم است. وقتی افغانستان بتواند از ظرفیت‌های طبیعی و محصولات خوب خود استفاده کند، نه فقط اقتصادش قوی می‌شود بلکه مردمش هم فرصت‌های بیشتری برای زنده‌گی مرفه خواهند داشت. این مسیر نیازمند برنامه‌ریزی، حمایت و صبر است، اما اگر با تلاش ادامه پیدا کند می‌تواند افغانستان را به کشوری فعال، مترقی و با ثبات تبدیل کند.

آغاز روند ملی تثبیت قابلیت‌ها از سوی وزارت کار و امور اجتماعی

وزارت کار و امور اجتماعی، با راه‌اندازی یک ابتکار کم‌سابقه، برای نخستین‌بار در تاریخ کشور روند ملی تثبیت قابلیت‌های حرفه‌های گوناگون را به‌گونه رسمی آغاز کرد. این برنامه با هدف شناسایی، ارزیابی و معیاری سازی مهارت‌های نیروی کار ماهر و نیمه‌ماهر و نیز ایجاد نظم، شفافیت و اعتماد در بازار کار کشور، روی دست گرفته شده است. روند یادشده طی نشست افتتاح گردید که با حضور مسؤولان وزارت کار و امور اجتماعی، استادان مسلکی، نهادهای ذی‌ربط و صدها تن از کارگران و حرفه‌مندان برگزار شد. در این نشست، انجنیر احمد عمران خروتی، مشاور امور کار و وارسی‌کننده ریاست تثبیت قابلیت‌ها، طی سخنان گفت که این برنامه یکی از نیازهای اساسی بازار کار و از اولویت‌های مهم وزارت در راستای توسعه منابع انسانی به‌شمار می‌رود. به گفته وی، در گام نخست این روند، ۶۰۰ تن از مرکز و ولایت‌های هم‌جوار در ده رشته مختلف شامل نل‌دوانی، خیاطی، فلزکاری، یوپی‌وی‌سی، برق تعمیرات، ترمیم یخچال و ایرکاندیشن، وسایط نقلیه، لوازم برق خانگی، موبل و فرنیچر، سیستم‌های سولری و هاردویر کمپیوتر، در آزمون‌های تحریری و تقریری اشتراک ورزیده‌اند. این آزمون‌ها تحت نظارت استادان مسلکی و هیأت‌های تخنیکی برگزار شده و مهارت‌های عملی و نظری اشتراک‌کننده‌گان به‌گونه‌ای دقیق ارزیابی می‌شود.

انجنیر خروتی افزود که اشتراک‌کننده‌گان پس از سپری‌کردن موفقانه تمامی مراحل تثبیت قابلیت‌ها، سند معتبر ملی و بین‌المللی دریافت خواهند کرد. وی تأکید کرد که این سند می‌تواند زمینه‌ای معرفی نیروی کار ماهر و نیمه‌ماهر را به‌گونه‌ای معیاری و قابل اعتماد به پروژه‌های ملی، سکتور خصوصی و بازار کار داخلی و خارجی فراهم سازد. در چارچوب این روند ملی، مهارت‌های ده‌ها هزار تن از هموطنانی که سال‌ها در حرفه‌های مختلف تجربه عملی دارند اما از داشتن سند رسمی محروم بوده‌اند، توسط استادان مسلکی تثبیت شده و برای آنان سند رسمی صادر خواهد شد. هدف از این اقدام، تنظیم، معیاری سازی بازار کار کشور می‌باشد.

قابل یادآوری است که روند ملی تثبیت قابلیت‌ها یکی از برنامه‌های کلیدی وزارت کار و امور اجتماعی در راستای ارتقای کیفیت نیروی انسانی، افزایش فرصت‌های شغلی و پاسخ‌گویی به نیازهای واقعی بازار کار کشور به‌شمار می‌رود و انتظار می‌رود در مراحل بعدی به ولایت‌ها و رشته‌های بیشتری گسترش یابد.

خبرونه

خبرها

د کار او ټولنيزو چارو وزير د ايران اسلامي جمهوريت له سفير سره وکتل

د کار او ټولنيزو چارو وزير الحاج ملا عبدالمنان عمري د افغانستان لپاره د ايران اسلامي جمهوريت له سفير ښاغلي علي رضا بيکدلي سره وليدل او په دوه اړخيزو کاري اړيکو، ايران اسلامي جمهوريت ته د کارگرانو قانوني لېږد، د کاري ځواک په غوره تنظيم، د ګډو همکاريو پر پراختيا او د افغان کډوالو د وضيعت د ارزونې پر موضوعاتو يې خبرې وکړې.

په پيل کې د کار او ټولنيزو چارو وزير الحاج ملا عبدالمنان عمري سفير او ورسره مل پلاوي ته د ښهراغلاست ويلو ترڅنگ زياته کړه: د افغان مهاجرينو لپاره د قانوني کاري جوازونو په ورکولو کې د اسانتياوو برابرول، په افغانستان کې د فني او حرفوي زده‌کړو د پروگرامونو کمي او کيفي پراختيا، په همغږۍ سره د ګډو تخنيکي او حرفوي روزنيزو پروگرامونو جوړول او په هغه ملک کې د افغان کارگرانو د بشري او کاري حقوقو تضمين اړين دي. همداراز يې ټينګار وکړ، چې افغان کارگرانو ته دې په عادلانه توگه مزد ورکړل شي، د کار خوندي شرايط دې ورته برابر شي او د کاري شخړو د حل لپاره دې ګډ کمېسيون جوړ شي، ترڅو هلته د مېشتو او همداراز د نويو تلونکو افغان کارگرانو ستونزې هوارې شي.

الحاج ملا عبدالمنان عمري د خپلو خبرو په دوام کې وويل چې د افغانستان اسلامي امارت غواړي له ايران اسلامي جمهوريت سره په منظم، قانوني او گټور ډول د مسلکي او په کار پوه کارگرو د لېږد، په هغه ملک کې د هغوی د حقوقو د خوندي کولو او د مسلکي ظرفيتونو لوړولو په برخو کې تفاهم ته ورسېږي او ورسره د کاري ځواک تبادله وکړي.

ورپسې د ايران اسلامي جمهوريت سفير ښاغلي علي‌رضا بيکدلي وويل: هيواد يې چمتو دی، څو د کډوالو په غوره ډول لېږد، ټولنيز ملاتړ او د ګډو پروژو د پلي کولو له لارې د افغانستان ترڅنگ پاتې شي او موږ پر دې باور يو، چې له افغانستان سره همکاري نه يوازې انساني مسووليت، بلکې د سيمې د ثبات لپاره هم اړينه ده.

ښاغلي بيکدلي زياته کړه: له افغانستان سره د کاري ځواک تبادلې ته ليواله يو او غوره بولو چې افغان ماهر ځواک ته په خپل کار بازار کې او ايراني ماهرو کارگرانو ته د افغانستان په کار بازار کې د فعاليت زمينه برابره شي، همدارنگه يې له افغانستان سره د ايران د دوامداره همکاريو ډاډ څرگند کړ او ټينگار يې وکړ، چې د دواړو ملکونو ترمنځ شته تاريخي، کلتوري او ديني اړيکې بايد لا پراخې شي.

دواړو لوريو ژمنه وکړه، چې د کاري فرصتونو، د کاري بازارونو پراختيا، د فني او حرفوي زده‌کړو او کډوالو چارو د تنظيم لپاره ګډو همکاريو ته به دوام ورکوي.

په پای کې د ښاغلي بيکدلي له لوري د کار او ټولنيزو چارو وزير ته د رسمي سفر بلنه هم وړاندې شوه، ترڅو د کاري اړيکو د پراختيا لپاره له ايران څخه ليدنه وکړي.

برگزاری نشست مشترک هم‌آهنگی میان وزارت‌های سکتوری به رهبری وزارت کار و امور اجتماعی

نشست هم‌آهنگی به ریاست الحاج ملا عبدالمنان عمری وزیر کار و امور اجتماعی، به منظور فراهم‌سازی فرصت‌های شغلی برای هموطنان، با حضور معینان وزارت‌های صنعت و تجارت، زراعت، آبیاری و مالداری، آب و انرژی، امور مهاجرین و عودت‌کننده‌گان و نماینده‌گان وزارت اقتصاد، شرکت برشنا، اتاق‌های صنعت و تجارت، اتحادیه ای صنعت‌کاران، شاروالی کابل، ادارهٔ ملی احصائیه و مسئولان پارک‌های صنعتی برگزار گردید.

الحاج ملا عبدالمنان عمری در سخنانش بر اهمیت گسترش روابط بین‌الوزارتی و همکاری‌های مشترک تأکید کرد، در خصوص چگونگی توزیع زمین برای صنعت‌کاران و عودت‌کننده‌گان در نقاط مختلف کشور، ایجاد سهولت‌های بیشتر در روند اخذ جواز کار برای اتباع داخلی و خارجی، تسهیل امور صنعت‌کاران، جلوگیری از واردات کالاهای بی‌کیفیت و کم‌کیفیت، رفع مشکلات موجود در پارک‌های صنعتی و اولویت‌دادن به کارگران داخلی در روند استخدام به‌منظور ایجاد اشتغال تأکید کرد.

الحاج ملا عبدالمنان عمری در ادامهٔ سخنانش افزود: وزارت کار و امور اجتماعی با درنظر داشت مسئولیت‌ها و وظایف خویش، تلاش می‌ورزد تا به رهبری کمیتهٔ ایجاد فرصت‌های شغلی برای عودت‌کننده‌گان، زمینه‌های کاری را برای این قشر فراهم سازد، افراد متخصص و واجد شرایط در بانک اطلاعاتی وزارت ثبت می‌گردند و آن دسته از هموطنانی که از آموزش بازمانده‌اند، به منظور کسب مهارت و تحصیل، به مراکز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، مدارس و مکاتب معرفی می‌شوند. از این طریق، تمامی ادارات امارتی و سکتور خصوصی می‌توانند با نیازها و ظرفیت‌های خود، زمینهٔ اشتغال را فراهم سازند.

سپس، الحاج مولوی محمد زاهد احمدزی، معین امور کار نیز در سخنانش گفت: بی‌کاری یکی از چالش‌ها در کشور است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت؛ اما امارت اسلامی افغانستان، به‌ویژه وزارت کار و امور اجتماعی، متعهد است که با اجرای برنامه‌های مختلف، برای کاهش آن گام‌های مؤثر و عملی بردارد.

در اخیر مسئولان ادارت امارتی همکار و سکتور خصوصی نیز تعهد سپردند که براساس یک مکانیزم مشخص، زمینه‌ای کار را برای عودت‌کننده‌گان فراهم خواهند ساخت.

د کار او ټولنيزو چارو وزير د ايران اسلامي جمهوريت د کار، تعاون او ټولنيزې هوساينې وزارت له معين سره وکتل

د کار او ټولنيزو چارو وزير الحاج ملا عبدالمنان عمري د ايران اسلامي جمهوريت د کار، تعاون او ټولنيزې هوساينې وزارت له معين ښاغلي سيد مالک حسيني او مل پلاوي سره وکتل. کتنه کې په دوه اړخيزو کاري، سوداګريزو او اقتصادي اړيکو، د کاري ځواک په تبادلې، د فني او حرفوي زده‌کړو د پراختيا پر ځرنګوالي، د دواړو ملکونو د کار بازار په مطالعې، د اړتياوو پر تشخيص او د ايران اسلامي جمهوريت کې د مېشتو افغان کارګرانو د حقوقو پر خونديتوب او نورو مهمو موضوعاتو خبرې اترې وشوې.
په پيل کې د کار او ټولنيزو چارو وزير، معين او ورسره مل پلاوي ته د ښه‌راغلاست ويلو ترڅنګ زياته کړه: د افغان کارګرانو لپاره د قانوني کاري جوازونو په ورکولو کې د اسانتياوو برابرولو، افغانستان کې په کمي او کيفي ډول د فني او حرفوي زده‌کړو د پروګرامونو د پراختيا، په همغږۍ سره د ګډو تخنيکي او حرفوي روزنيزو پروګرامونو جوړولو او په هغه ملک کې د افغان کارګرانو ته د عادلانه مزد، بيمې، د کار د خوندي شرايطو، د بشري او کاري حقوقو د خونديتوب په اړه خبرې وکړې.
ورپسې د ايران اسلامي جمهوريت د کار، تعاون او ټولنيزې هوساينې وزارت معين ښاغلي سيد مالک حسيني هم په خپلو خبرو کې وويل: ايران اسلامي جمهوريت چمتو دی، ترڅو د کارګرانو په قانوني لېږد، د ماهرو او مسلکي کارګرو په تبادلې، په بېلابېلو برخو کې د فني او حرفوي زده‌کړو د لنډمهالو او اوږدمهالو پروګرامونو په لار اچولو او ټولنيز ملاتړ په برخو کې د ګډو پروژو د پلي کولو له لارې د افغانستان ترڅنګ پاتې شي.
په پای کې ښاغلي سيد مالک حسيني د کار او ټولنيزو چارو له وزير څخه غوښتنه وکړه، چې د دوه‌اړخيزو کاري اړيکو د پراختيا په موخه، د ايران اسلامي جمهوريت ته رسمي سفر وکړي.

دیدار هیئت ایرانی از مرکز امداد توسعه‌ای بصیر

سید مالک حسینی معاون وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی جمهوری اسلامی ایران، در همراهی با الحاج مولوی عبیدالله امین‌زاده معین امور اجتماعی، وزارت کار و امور اجتماعی افغانستان از مرکز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای موسسه‌ای خیریه‌ای توسعه‌ای امداد بصیر دیدار نمود.
در این دیدار هر دو جانب از کار و فعالیت بخش‌های عملی و نظری مرکز متذکره تقدیر کرده و چالش‌ها و مشکلات و همچنین فرصت‌های شاگردان و استادان مرکز از نزدیک مشاهده نمودند. آقای سید مالک حسینی و هیئت همراه‌اش وعده سپردند تا در قسمت تنظیم بهتر نیروی کار افغانستان و بلند بردن امکانات مرکز متذکره از نظر کمی و کیفی تلاش خواهند کرد.
الحاج مولوی عبیدالله امین‌زاده معین امور اجتماعی ضمن قدردانی از کمک‌های جمهوری اسلامی ایران و تمویل مالی این مرکز افزود: هم‌زمان در ۹ حرفه، ۴۷۰ تن از جوانان اقشار آسیب‌پذیر افغانستان در این مرکز مصروف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هستند و امیدواریم در آینده‌ای نزدیک منحیث کارگران ماهر به بازار کار افغانستان وارد شده و صاحب شغل و کاروبار گردند.
در مرکز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مؤسسه‌ی امداد و توسعه‌ی بصیر ۴۷۰ تن جوانان افغانستان از اقشار آسیب‌پذیر جامعه در حرفه‌های خیاطی، نل‌دوانی، ترمیم مبایل، ترمیم کمپیوتر، ترمیم وسایل خانه‌گی، میخانیک موتر، ویرنگ موتر و دیگر حرفه‌ها مصروف آموزش هستند.
قابل یادآوریست که در این دیدار سید مالک حسینی معاون وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی جمهوری اسلامی ایران، به همراه آقای علی باقری مدیر عمومی اشتغال اتباع خارجی، آقای حمیدرضا رایکا رئیس گروه آتشه‌های کار و روابط دوجانبه و آقای محسن قوامی دستیار معاونیت توسعه اشتغال و کارآفرینی، و معین امور اجتماعی افغانستان را مولوی رحیم‌الله صراح رئیس عمومی انکشاف مهارت‌ها، مولوی عبدالواحد فایز رئیس تنظیم مراکز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و سمیع‌الله ابراهیمي رئیس مطبوعات وزارت همراهی می‌نمودند.

د کار چارو معين د شمال او شمال شرق ولايتونو د کار او ټولنيزو چارو له رئيسانو سره وکتل

د کار او ټولنيزو چارو وزارت، د کار چارو معين الحاج مولوي محمد زاهد احمدزي، خپل کاري دفتر کې د سمنګان، بغلان، بلخ، جوزجان، سرپل، فارياب، تخار او کندز ولايتونو د کار او ټولنيزو چارو له رئيسانو سره وکتل او د اړوندو موضوعاتو په اړه يې خبرې وکړې.
په پيل کې د شمالي ولايتونو رئيسان د خپلو لاسته‌راوړنو، فعاليتونو، راتلونکو پلانونو او په کاري برخو کې د خپلو ستونزو او اړتياوو په اړه خبرې وکړې او په دې برخه کې د وزارت څخه د لا زياتو همکاريو غوښتنه وکړه.
ورپسې د کار چارو معين په خپلو خبرو کې د يادو رياستونو د هڅو او فعاليتونو د ستايلو سربېره وويل: ولايتي رياستونو کې شته ستونزو او اړتياوو ته رسېدنه د کار او ټولنيزو چارو وزارت له لومړيتوبونو څخه شمېرل کېږي، چې په حل سره به يې خلکو ته په چارو کې اسانتياوې او شفافيت رامنځته شي.

دیدار معین امور اجتماعی با رئیس اجرائیوی و امنیتی محاکم نظامی زون مرکز

الحاج مولوی عبیدالله امین‌زاده معین امور اجتماعی وزارت کار و امور اجتماعی، با الحاج قاری شفیع‌الله مشفق رئیس اجرائیوی و امنیتی محاکم نظامی زون مرکز، دیدار نموده و پیرامون موضوعات حقوقی و اجتماعی گفت‌وگو کرد. در این دیدار دو طرف در مورد چگونگی توسعه و انکشاف خدمات اجتماعی برای اقشار آسیب‌پذیر، تقویت و گسترش ارتباطات کاری مؤثر و ایجاد هم‌آهنگی‌های لازم بحث و تبادل نظر نمودند. هم‌چنان با تأکید بر تحکیم روابط کاری ابراز امیدواری گردید تا با تقویت تعاملات دوجانبه، زمینه‌ای ارائه‌ای خدمات بهتر و منظم‌تر فراهم گردد. در پایان نشست فیصله گردید تا با ایجاد هم‌آهنگی و همکاری‌های مستمر، به مشکلات و قضایای مربوط به محبوسین، مهجوزین و دیگر اقشار آسیب‌پذیر جامعه رسیده‌گی بهتر صورت گرفته و برای اطفال و زنان بی‌سرپرست و نیازمند، برنامه‌های حمایتی و تسهیلات لازم به‌منظور بهبود وضعیت معیشتی و فراهم‌سازی سهولت‌های زنده‌گی روی دست گرفته شود. دو جانب تعهد سپردند که با اتخاذ تدابیر عملی و استفاده از ظرفیت‌های موجود، در راستای حمایت از اقشار نیازمند و کاهش چالش‌های اجتماعی، اقدامات مؤثر و دوامدار را عملی سازند.

د مالي او اداري چارو معین د دعوت او ارشاد ریاست له منسوبینو سره وکتل

د کار او ټولنیزو چارو وزارت، د مالي او اداري چارو معین الحاج مولوي عبدالعزیز نصیر د دعوت ارشاد ریاست له منسوبینو سره د منکراتو او بدو کړنو د مخنیوي پر لارو چارو، په جماعت سره د لمونځونو اداء کول، د کارکوونکو ظاهر او باطن اصلاح او د اسلامي اصولو پر بنسټ د ټولنې د اصلاح لپاره بحث وکړ. همداراز، د شرعي احکامو د پلي کولو، د کارکوونکو ترمنځ د ښو اخلاقو ترویج، د ټولنیز عدالت رامنځته کول، په ادارو کې د همغږۍ، همکاریو، اطاعت، صداقت او د اسلامي اخوت فضا د رامنځته کولو پر څرنګوالي ټینګار وشو او له منسوبینو او کارکوونکو څخه وغوښتل، چې د امر بالمعروف او نهي عن المنکر اصول دې په خپلو ادارو کې په پوره ژمنتیا سره پلي کړي او په دې برخه کې دې جدي، اغېزمن او کوټلي ګامونه پورته کړي، څو اداري فضا د اسلام د مبارکو ارزښتونو پر بنسټ نوره هم اصلاح او منظم شي.

همداراز د مالي او اداري چارو معین په خپلو خبرو کې زیاته کړه، چې موږ د امر بالمعروف او نهي عن‌المنکر د قوانینو د پلي کولو پر وړاندې ژمن یو او دا د هر مسلمان دیني مسوولیت دی، چې خلک نېکیو ته راوبولي او له بدو کړنو یې منع کړي.

د یادولو ده، چې په یاده ناسته کې د مالي او اداري چارو مشاور شېخ نعیم‌ګل صدیقي، د دعوت او ارشاد رئیس مولوي عبدالولي حماد، د کار کوونکو چارو رئیس مولوي نعمت‌الله عثماني، د ټولنیزو چارو مشاور شېخ عبدالرقیب احمدي او ملا امام صلاح‌الدین وزیري هم ګډون درلود.

بررسی فعالیت یازده شرکت کاریابی خصوصی، توسط وزارت کار و امور اجتماعی

ریاست کاریابی ریاست عمومی قوای بشری وزارت کار و امور اجتماعی، در ربع‌سوم سال مالی، توانسته است تا از فعالیت یازده شرکت کاریابی خصوصی نظارت نمایند. براساس گزارش این بخش در مدت یادشده ۲۳۲۵ تن از شهروندان کشور به این شرکت‌ها برای دستیابی به فرصت‌های شغلی مراجعه کرده‌اند که پس از بررسی، تصدیق و گزینش توسط شرکت‌ها؛ ۹۷۵ تن جهت کاریابی به ادارات، شرکت‌ها و کارخانه‌های مختلف معرفی گردیده‌اند که در نتیجه این تلاش‌ها ۴۷۸ تن موفق به جذب و اشتغال شده‌اند.

د کار او ټولنیزو چارو وزارت د روان کال په درېیمه ربعه کې، ۲۷۳ امارتي او غیر امارتي اداري پلټلي دي

د کار او ټولنیزو چارو وزارت اړوند، د کار تفتیش او لارښوونې ریاست له لوري د روان کال په درېیمه ربعه کې ۲۷۳ امارتي او غیر امارتي اداري پلټل شوي دي.

په یادو ادارو کې ۱۰ امارتي او خپلواکې اداري، ۱۴۰ تولیدي شرکتونه او تخنیکي تصدۍ او ۱۴ کورني او بهرني موسسات او انجوګانې د کار مفتیشینو له لوري او ۱۰۹ اداري د ګرځنده مراقبت له لوري پلټل شوي دي، چې په پایله کې ۸۲۲۴ تنه کورني وګړي او ۲۷۶ تنه بهرني وګړي په ګوته شول چې د کار جوازونو پرته پر کار او فعالیت بوخت وو او د کار جواز د ترلاسه کولو لپاره د کار او ټولنیزو چارو وزارت د بشري ځواک لوی ریاست ته په رسمي ډول معرفي شول.

همداراز د کار او ټولنیزو چارو وزارت له لوري د امارتي او غیر امارتي ادارو ۲۱۰ تنو کارکوونکو هغه ستونزې او ننګونې حل شوې، چې په کاري چاپېریال کې ورسره مخامخ وو.

هېره دې نه وي چې په ادارو کې د تفتیش چارې د قوانینو، اصولو او مقرراتو مطابق ترسره کېږي، چې په کاري چاپېریال کې د فساد، بې‌نظمۍ او غفلت د مخنیوي سربېره؛ د کارګرانو د حقوقو، امتیازاتو، خوندیتوب، مزد او معاش، د قرارداد شرایطو او د اضافه کار په اړه پوښتنې او پلټنې هم کېږي، ترڅو کارګرانو او کارکوونکو ته خوندي کاري چاپېریال برابر شي.

فراغت ۳۴۴ کار آموزان از آموزش‌های فن و حرفه در کابل

په اساس تلاش و هم‌آهنگی ریاست عمومی انکشاف مهارت‌های وزارت کار و امور اجتماعي؛ ۳۴۴ کار آموز در حرفه‌های نلدوانی، برق تعمیرات، ترمیم یخچال و ایرکندیشن، ترمیم موبایل، ویرنگ موتر، ترمیم انجن موتر، خیاطی، آموزش کمپیوتر، طراحی وبسایت، ترمیم وسایل خانگی و سیم‌پیچی ترانسفارمر پس از آموزش‌های عملی و نظری شش‌ماهه در مرکز توسعه و امداد بصیر فارغ و راهی بازار کار گردیدند.

در محفل که به همین مناسبت دایر گردیده بود؛ الحاج مولوي محمد زاهد احمدزی معین امور کار، وزارت کار و امور اجتماعی در سخنان خود ضمن تبریکی به فارغان؛ افزود: جای خوشحالی است، که از مرکز فنی و حرفه‌ای موسسۀ توسعه و امداد بصیر؛ شاهد فراغت تعداد زیادی از جوانان هستیم تا بتوانند پس از فراگیری آموزش‌ها صاحب شغل گردیده و نفقۀ حلال به فامیل‌های خود پیدا نمایند.

معین کار همچنان افزود: این وزارت به اساس مسوولیت‌های خود در تمام ولایت‌ها برای جوانان بازمانده از تعلیم، معتادین صحت یاب شده، اقشار آسیب‌پذیر و مجاهدین معلول در بخش‌های مختلف به اساس نیازمندی‌های بازار کار؛ زمینه‌ای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را فراهم نموده تا شود که سطح بی‌کاری در کشور کاهش پیدا نماید.

سپس مولوی رحیم‌الله صراح رییس عمومی انکشاف مهارت‌ها؛ در سخنان خود به ارزش کسب و کار از دیدگاه اسلام به طوری مفصل صحبت نمود و از فارغان خواست که پس از کسب نمودن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، از تجارب و مهارت‌های خود استفادۀ بهینه نموده و به جامعه و فامیل خود مصدر خدمت شوند.

قابل یادآوری است که در این مراسم فراغت مولوی محمد کریم حنفی مشاور امور کار، مولوی عبدالواحد فایز رییس تنظیم مراکز فنی و حرفه‌ای، ملا عبدالغنی وفا رییس انجام و هم‌آهنگی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، سمیع‌الله ابراهیمی رییس مطبوعات، اساتید مرکز یاد شده و مسوولین حضور داشتند.

د کار انسټیټوټ له لوري د کار او ټولنیزو چارو وزارت کارکوونکو ته ښونیز پروګرام پیل شو

د کار او ټولنیزو چارو وزارت د انسټیټوټ له لوري د یاد وزارت څه باندې ۳۰ تنو کارکوونکو ته د ظرفیت لوړونې په موخه د آفیس پروګرامونو ۴۵ ورځینی ښونیز پروګرام پیل شو.

په یاد ښووونیز پروګرام کې به کارکوونکي د اداري چارو اړوند مهارتونه زده کړي، چې په کې د ډیټابېس جوړول، سلایډونو او راپورونو ترتیبول، مکتوب لیکل، دفتري محاسبې، په مسلکي ډول داسنادو تنظیم، د جدولونو جوړول، احصائیوي او مالي راپورونو برابرول، پریزینټېشن جوړول، د اغېزمنې اړیکې مدیریت، د اسنادو بیاکتنه او ایډېټ، د بودېجوي پلان جوړول او نورې اداري چارې شاملې دي، ترڅو له دې مهارتونو څخه په اداري چارو کې او همدارنګه په ورځنې ژوند کې ګټه واخلي.

د یادولو وړ ده چې د کار او ټولنیزو چارو وزارت هڅه کوي، ترڅو د وخت د اړتیاوو او غوښتنو پر بنسټ، د بېلابېلو امارتي او غیر امارتي ادارو کارکوونکو لپاره د ظرفیت لوړولو په موخه، لنډمهاله او اوږدمهاله، نظري او عملي ښووونیز او روزنیز ورکشاپونه تنظیم کېږي چې نه یوازې د کارکوونکو مسلکي وړتیاوې به پوره کړي، بلکې مراجعینو ته به هم د معیاري او اغېزمنو خدمتونو د وړاندې کولو زمینه هم برابروي.

د بې‌سرپرستو ماشومانو ستونزو ته د رسېدو په موخه، د ماشوم ساتنې کمېټې نوبتي ناسته وشوه

د کار او ټولنيزو چارو وزارت د ماشوم ساتنې رياست په مشرۍ د امارتي ادارو او همکارو موسسو د دايمي استازو په ګډون، د بې‌سرپرستو ماشومانو ستونزو ته د رسېدو او د ګټورو حل‌لارو د موندلو په موخه د ماشوم ساتنې کمېټې نوبتي ناسته ترسره شوه.
د غونډې په پيل کې د ماشوم ساتنې رئيس مولوي سعدالدين مطمئن په خپلو خبرو کې په مرکز او ولايتونو کې د يادې کمېټې د فعاليتونو، لاسته‌راوړنو او راتلونکو پلانونو په اړه د معلوماتو شريکولو سربېره؛ وويل: د اړمنو، شاقه‌کارو، د سړک پرمخ کارګرو، ردمرزي، يتيمو او بې‌سرپرستو ماشومانو څخه ملاتړ، هغوی ته د غوره ژوندانه اسانتياوو، روغتيايي خدمات، ښوونې او روزنې، د سرپناه برابرولو او له خپلو کورنيو سره د بيا‌ځلي يوځای کولو مسووليت د افغانستان اسلامي امارت په ځانګړي ډول د کار او ټولنيزو چارو وزارت پرغاړه دی.
نوموړي له امارتي ادارو، همکارو ملي او نړيوالو موسسو څخه وغوښتل، ترڅو د افغانستان اسلامي امارت د پاليسيو او اصولو له مخې او د کار او ټولنيزو چارو وزارت سره په همغږۍ، د يتيمو او بې‌سرپرستو ماشومانو د ساتنې او هغوی ته د ژوندانه د سهولتونو برابرولو په موخه خپلې هڅې پراخې کړي، ترڅو په دې برخه کې سپارل شوی مسووليت په اغېزناک او مطلوب ډول ترسره شي.
په پای کې د امارتي ادارو او همکارو موسسو استازو ژمنه وکړه، چې په ملک کې د يتيمو او بې‌سرپرستو ماشومانو ستونزو د څېړلو او د حل په موخه يې خپلې هڅې ګړندي کړي.

ولايتي خبرونه/خبرهای ولايتی

ننګرهار او لغمان ولايتونو کې ٦٢٥ تنو يتيمو او بې‌سرپرستو ماشومانو سره د ژمنيو جامو مرسته وشوه

د ننګرهار او لغمان ولايتونو کې د کار او ټولنيزو چارو رياستونو په هڅو او همغږۍ، د جلال‌اباد ښار د اتمې ناحيې اړوند ۴۰۰ تنو يتيمو او بې‌سرپرستو ماشومانو او همداراز، په لغمان ولايت کې ۲۲۵ تنو يتيمو او بې‌سرپرستو ماشومانو ته د ژمي؛ جامې، جمپر، بوټ، جرابې او خولۍ ووېشل شوې.
د يادو مرستو د وېش پر مهال د ننګرهار او لغمان ولايتونو د کار او ټولنيزو چارو رئيسانو، د (اکټيد) او (هدف) موسسو له مننې ترڅنګ وويل: اړينه ده چې د ملک يتيمو او بې‌سرپرستو ماشومانو ته د سالمې ښوونې او روزنې لپاره، د هغوی ملاتړ او لاسنيوی وشي، تر څو دوی د يوه روښانه راتلونکې پر لور وخوځېږي.
همدارنګه د کار او ټولنيزو چارو رياستونو له ملي او نړيوالو موسسو او خيريه بنسټونو هم وغوښتل، چې په ژمي کې خپل مرستندوی فعاليتونه پراخ او چټک کړي.
د يادولو ده، چې د اکټيد موسسې د ختيځ زون مسوول انجينير محمد شفيق يوسفي، په افغانستان کې د خپلو فعاليتونو په هکله د معلوماتو وړاندې کولو ترڅنګ د پروژې په پلي کولو کې د کار او ټولنيزو چارو رياست د مسوولينو د ښې همغږۍ او همکارۍ څخه مننه وکړه.

توزيع بسته‌های کمک‌معيشتی به ارزش بيش از ۱.۷ ميليون افغانی برای ۸۹ خانواده‌ای نادار در کندز

به‌اساس تلاش و هم‌آهنگی رياست کار و امور اجتماعی ولايت کندز، برای ۸۹ خانواده‌ای دارای اطفال‌يتيم، معيوب، بدون سرپرست و عودت‌کننده در ولسوالی‌های خان‌آباد، چهاردره و امام‌صاحب بسته‌های کمک‌معيشتی توزيع گرديد.
اين بسته‌های ابزار کمک‌معيشتی در بخش‌های لبنيات، خياطی، قالين‌بافی، بلوچی‌دوزی، نجاری و مبايل‌سازی برای هر خانوادۀ يتيم به ارزش مبلغ ۱۹۸۰۰؛ مجموعاً ۱۷۶۲۲۰۰ افغانی می‌شود؛ با کمک مالی و تخنيکی موسسۀ هنديکپ (HI) با حضور داشت نماينده‌گان اين رياست پرداخت گرديد.
رياست کار و امور اجتماعی ولايت کندز از برگزاری همچو برنامه‌ها به منظور حمايت‌های اقتصادی و پيدا شدن زمينۀ شغلی به مردم اظهار سپاس و قدردانی نموده و خواهان تطبيق برنامه‌های بيشتر در اين بخش شدند.

پکتیا کې ٦٩ زیانمنو کورنیو ته خوراکي توکي وویشل شول

د پکتیا ولایت د کار او ټولنیزو چارو ریاست په هڅو او همغږۍ؛ ٦٩ زیانمنو کورنیو ته د ۲۴۱۵۰۰ افغانیو په ارزښت خوراکي توکي وویشل شول.
د توکو د وېش پر مهال د پکتیا ولایت د کار او ټولنیزو چارو رئیس، قاري محمد رحیم نصرت، په خپلو خبرو کې د «اي پي ډي او» همکارۍ موسسې څخه د مننې ترڅنګ وویل: په مرستو کې مستحقو کورنیو ته اوړه، غوړي، چای، بوره، دال، مالګه، روب، لوبیا، خمیرمایه، شیریني، خرما او مکروني وویشل شول.
نوموړي په خپلو خبرو کې زیاته کړه چې د پکتیا ولایت د کار او ټولنیزو چارو ریاست ژمن دی، ترڅو د همکارو موسسو په همغږۍ له خطر سره د مخ اقشارو د ساتنې، ملاتړ او هوساینې په موخه خپلو هڅو ته دوام ورکړي او په دې برخه کې لا اغېزمن ګامونه واخلي.

توزیع البسهٔ زمستانی و قرطاسیه‌باب در پرورشگاه بامیان

ریاست کار و امور اجتماعی ولایت بامیان، برای ۱۲۵ تن از اطفال یتیم و بی‌سرپرست پرورشگاه البسهٔ زمستانی و قرطاسیه‌باب توزیع کرد.
این البسهٔ زمستانی و قرطاسیه‌باب که از بودجهٔ ریاست کار و امور اجتماعی ولایت بامیان تهیه شده بود با حضور داشت قاری زین الله مسرور رئیس این ریاست برای اطفال یتیم، بی‌بضاعت و بازمانده‌گان شهداء که در این پرورشگاه تحت آموزش و پرورش قرار دارند توزیع گردید.

لوګر کې ۲۱۳ تنه یتیمو او بې‌سرپرستو ماشومانو ته البسه‌توکي وویشل شول

د لوګر ولایت د کار او ټولنیزو چارو ریاست په هڅو او همغږۍ؛ د یاد ولایت د مولانا یعقوب چرخي روزنتون ۲۱۳ تنه یتیمو او بې‌سرپرستو ماشومانو ته، البسه‌توکي؛ جمپر، جاکټ، زیرپراهني او دست‌کشې وویشل شوې.
د توکو د وېش پر مهال د لوګر ولایت د کار او ټولنیزو چارو رئیس مولوي محمد حنیف انس په خپلو خبرو کې وویل: دا ریاست هڅه کوي؛ چې د لوګر ولایت په بېلابېلو ولسوالیو کې د اړمنو، شاقه‌کارو، د سرک پرمخ کارګرو، یتیمو او بې سرپرسته ماشومانو لاسنیوی او تر ډېره بریده ورته د ژوندانه سهولتونه برابر کړي.
نوموړي د خپلو خبرو په دوام له ټولو ملي او نړیوالو موسساتو او خیریه بنسټونو څخه د مرستو او همکاریو غوښتنه وکړه.

توزیع البسهٔ زمستانی برای ۱٦۰ طفل یتیم و بی‌سرپرست در بادغیس

به‌اساس تلاش و هم‌آهنگی ریاست کار و امور اجتماعی ولایت بادغیس؛ برای ۱۱۰ تن اطفال پرورشگاه ذکور و ۵۰ تن اطفال پرورشگاه اناث البسهٔ زمستانی از قبیل بوت،جمپر، گردن‌بند، دست‌کش، جراب و کلاه توزیع گردید.
الحاج ملا طورجان خادمی، رئیس کار و امور اجتماعی ولایت بادغیس، از کمک مالی موسسه کمک‌کننده؛ ابراز قدردانی نموده و از دیگر نهادهای ملی و بین‌المللی نیز خواست تا در فصل زمستان، کمک‌های بیشتری را به اطفال یتیم و بی‌سرپرست ارائه نمایند.

لغمان ولایت کې د څه باندې څلور میلیونه افغانیو په ارزښت، ۲۰۹ تنو ځوانانو ته د کوچنیو کاروبارونو زمینه برابره شوه

د لغمان ولایت د کار او ټولنیزو چارو ریاست په هڅو ۲۰۹ تنو هغو مسلکي کارګرانو ته، چې د ځانګړې سروې په ترڅ کې مستحق پېژندل شوي وو د مالدارۍ، ترکاڼۍ، کراکرۍ، مرغدارۍ او دوکاندارۍ حرفو کې في نفر ته ۲۰ زره افغانۍ، په مجموع کې ۴۱۸۰۰۰۰ افغانیو په ارزښت د کوچنیو کاروبارونو د پیلولو په موخه کاري وسایل وویشل شول.
د وېش پر مهال، د لغمان ولایت، د کار او ټولنیزو چارو ریاست استازي په خپلو خبرو کې د همکارې موسسې (سرف افغانستان) څخه د مننې ترڅنګ له نورو ملي او نړیوالو موسسو او خیریه بنسټونو څخه هم د ورته مرستو او همکاریو غوښتنه وکړه، ترڅو بېکاره ځوانان وکولای شي خپلو کورنیو ته حلاله نفقه پیدا کړي.

خوست ولایت کې له فني او حرفوي زده‌کړو څخه نږدې ۱۲۰۰ تنه ځوانان فارغ شول

د کار او ټولنيزو چارو وزارت، د کار چارو معين الحاج مولوي محمد زاهد احمدزي خوست ولايت ته په خپل رسمي سفر کې، له فني او حرفوي زده‌کړو څخه د سلگونو تنو ځوانانو په فراغت غونډه کې د ګډون او وينا سربېره، پر هغوی کاري وسايل هم ووېشل.
په همدې مناسبت جوړې شوې غونډه کې، د خوست ولايت د کار او ټولنيزو چارو رئيس مولوي امير صاحب جان حقاني، مېلمنو ته د ښه راغلاست سربېره، د دې رياست له لوري ځوانانو ته د فني او حرفوي زده‌کړو د برنامو په اړه معلومات شريک او ډاډ يې ورکړ، چې په دې برخه کې به تر پخوا لا ډېره پاملرنه کوي.
ورپسې د خوست مرستيال والي، مولوي محبوب‌شاه قانت خپله وينا کې د کار او ټولنيزو چارو وزارت له لوري، په مختلفو ولايتونو کې د ورته برنامو څخه ستاينه وکړه او دا يې ځوانانو ته د کارموندنې په برخه کې مثبتې وبللې. په همدې ترتيب يې فارغو شويو ځوانانو ته د مبارکۍ ترڅنګ له هغوی غوښتنه وکړه، چې له خپلو زده‌کړو څخه په استفادې سره دې د خپلو خلکو خدمت وکړي او هم دې نور ځوانان زده‌کړو ته وهڅوي.
په همدې ترتيب د کوار همکارې مؤسسې مسوول هم خپله لنډه وينا کې د خپلو فعاليتونو او راتلونکو برنامو په اړه معلومات وړاندې او ډاډ يې ورکړ، چې په دې ولايت کې به خپلې برنامې پراخوي.
په دوام يې د کار چارو معين الحاج مولوي محمد زاهد احمدزي هم وينا وکړه او خوښي يې وښووده، چې لومړی ځل دی، چې په خوست ولايت کې نږدې ۱۲۰۰ تنه ځوانان په مختلفو شپږو حرفو کې د نظري او عملي زده‌کړو د ترلاسه کولو څخه وروسته فارغ او نن يې خپل سندونه او کاري وسايل ترلاسه کړل.
د کار چارو معين زياته کړه: د امير المؤمنين حفظه الله تعالی د ځانګړې هدايت سره سم دې وزارت د معلولو مجاهدينو لپاره د فني او حرفوي زده‌کړو برنامه په لار اچولې او هم يې په مختلفو ولايتونو کې له اعتياد څخه رغېدلو اشخاصو ته د يادو زده‌کړو زمينه برابره کړې، چې تر دې مهاله شاوخوا ۱۰ زره تنه ورڅخه مستفيد شوې دي.
مولوي محمد زاهد احمدزي د خپلو خبرو په دوام ووېل: په پام کې ده چې بېرته راستنېدونکو، کوچيانو او محبوسينو ته هم د فني او حرفوي زده‌کړو برنامې تطبيق او عملي شي، ترڅو له دې لارې له يوې خوا د بېکارۍ کچه ټيټه شي او له بلې خوا د کار بازار اړتياوو ته په کتو ماهر او کاري ځواک وروزل شي.
د کار چارو معين همدراز ووېل، چې په هېواد کې د اسلامي نظام راتګ د افغان ولسونو د قربانيو پايله ده او د دې ساتنه، پالنه او ورسره له نږدې سلا مشورې کول هم زموږ د ټولو ګډ مسؤليت جوړېږي او باوري يم، چې په دې برخو کې به تر پخوا لا پاملرنه کېږي.
د يادولو ده چې د پلاوي په ترکيب کې د مهارتونو د پراختيا لوی رئيس، د مقام د ټولنيزو چارو سلاکار، د مطبوعاتو رئيس او د کار چارو معينيت سلاکار هم غړيتوب درلود.

توزیع البسۀ زمستانی و پول نقد برای ۵۵۰ تن اطفال آسیب‌پذیر در سمنگان و بلخ

به اساس ابتکار ریاست کار و امور اجتماعی ولایت سمنگان برای ۱۵۰ تن از اطفال یتیم و بی‌سرپرست البسۀ زمستانی از قبیل بوت، جمپر، پیراهن‌تنبان، کلاه، زیرپیراهنی، جراب، دست‌کش وسایر لوازم مورد نیاز فصل سرما توزیع گردید.
الحاج مولوی عبدالقدیر عباس برومند رییس کار و امور اجتماعی ولایت سمنگان حین توزیع در بخشی از سخنان خود، خطاب به کودکان یتیم و بی‌سرپرست گفت: شما باید هیچ‌گاه خود را یتیم و بی‌سرپرست احساس نه‌نمایید؛ همه مسوولین خادم و به یاد و خدمت شما می‌باشند.
به اساس یک خبر دیگر: در ولایت بلخ نیز به ۴۰۰ تن طفل روی‌جاده و آسیب‌پذیر به هر کودک ۷۴۰ افغانی؛ مجموعاً ۲۹۶۰۰۰ افغانی پول نقد توزیع گردید.

غزني کی ٦۰ تنه ځوانان له فني او حرفوي زده‌کړو څخه فارغ شول

د غزني ولايت د کار او ټولنيزو چارو رياست اړوند د فني او حرفوي زده‌کړو له مرکز څخه ٦۰ تنه ځوانان؛ د خياطۍ، موبايل‌ترميم او تعميراتي برېښنا په حرفو کې تر شپږ مياشتنيو نظري او عملي زده‌کړو وروسته فارغ او د ماهرو کاريګرو په توګه د کار بازار ته وړاندې شول.
په همدې مناسبت جوړې شوې فراغت غونډې ته د غزني ولايت د کار او ټولنيزو چارو رئيس الحاج عبدالقيوم مکلوم په خپلو خبرو کې فارغ شويو ځوانانو ته د مبارکۍ سربېره؛ کسب او کار د اسلام مبارک دين له نظره يو مهم اصل وباله او ټينګار يې وکړ، چې مسلکي مهارتونه کولی شي چې په هېواد کې د بېکارۍ کچه راټيټه او د کورنيو اقتصادي ثبات د پياوړتيا سبب وګرځي. نوموړي له فارغ شويو ځوانانو وغوښتل چې له ترلاسه شويو زده‌کړو، تجربو او مهارتونو څخه په ورځني ژوند کې ګټه واخلي او له همدې لارې خپلو کورنيو ته حلاله نفقه پيدا کړي.

توزیع پول نقد برای ۶۰۰ طفل شاقه‌کار دربغلان

به‌اساس تلاش و هم‌آهنگی ریاست کار و امور اجتماعی ولایت بغلان؛ برای ۶۰۰ طفل شاقه‌کارای روی‌جاده که در مرکز حمایوی تحت آموزش و پرورش قرار دارند، به هر طفل مبلغ ۱۴۷۰ افغانی که مجموعاً به ۸۸۲۰۰۰ افغانی می‌رسد پرداخت گردید.
قاری نصرت‌الله پارسا، رئیس کار و امور اجتماعی ولایت بغلان، ضمن ابراز قدردانی از کمک مالی مؤسسۀ اکتید در راستای حمایت از اطفال شاقه‌کار روی‌جاده، این اقدام را گامی مؤثر در جهت کاهش مشکلات اقشار آسیب‌پذیر جامعه عنوان نمود. وی با اشاره به افزایش نیازمندی‌های خانواده‌های بی‌بضاعت، به‌ویژه در ماه مبارک رمضان، از دیگر مؤسسات و نهادها نیز خواست تا با هم‌آهنگی و همکاری مشترک، در زمینه‌ای رسیده‌گی به مشکلات اطفال شاقه‌کار توجه جدی نموده، حمایت و کمک بیشتر خویش را فراهم سازند.

د کار او ټولنیزو چارو وزارت ارتباطي چینلونه

د مطبوعاتو ریاست

د کار او ټولنیزو چارو وزارت د مطبوعاتو ریاست د دې وزارت د فعالیتونو او لاسته راوړنو د رسنیز کولو مسوولیت لري. دا برخه دنده لري، چې په مستقیم ډول د ټولنیزو رسنیو فیسبوک، ایکس او وېب پاڼو، مجلې او همدارنګه د چاپي، انځوریزو او غږیزو رسنیو له لارې د دې اداري د کار او ټولنې اړوندو فعالیتونو او لاسته راوړنو په اړه پراخ او کره اطلاعات وړاندې کړي. د دې اداري د مطبوعاتو دفتر دنده لري، چې خبري آژانسونو، خبریالانو او نورو اتباعو ته چې اطلاعاتو ته اړتیا ولري، معلومات چمتو کړي. هغه لارې، چې د دې ډول اطلاعاتو د شریکولو لپاره کارول کېږي، عبارت دي لـــه: مطبوعاتي بیانیې، اعلامیې، مطبوعاتي کانفرانسونه او له بهرنیو رسنیو سره اړیکې او د معلوماتو شریکول. همدارنګه د کار او ټولنیزو چارو وزارت د ټولنیزو رسنیو په رسمي پاڼو کې یې خپرېدل دي.

په ټولنیزو رسنیو کې رسمي پاڼې

د کار او ټولنیزو چارو وزارت د ټولنیزو رسنیو رسمي پاڼې له فېسبوک، اېکس او وېب پاڼو، وټس‌آپ ګروپ، وټس آپ چېنل او د یوټیوب چېنل څخه عبارت دي. دا حسابونه د اړتیا وړ اطلاعاتو د لېږد د اصلي وسایلو په توګه عمل کوي.

وېب پاڼه:

د دې وزارت د اطلاعاتو بانک ګڼل کېږي، چې په مسلکي ډول طرحه شـــوې او خـــبرونه، راپورونه، روایتونه، پېښې، مرکې او مستندونه په ملي او نړیوالو ژبو پکې خپرېږي.

www.molsa.gov.af

فېسبوک پاڼه:

د کار او ټولنیزو چارو وزارت د رسنیو په برخه کې یوه رسمي او تائید شوې فېسبوک پاڼه لري، چې د (۲۵۸۰۰۰) زرو خاورنکو په درلودلو سره، د اطلاعاتو د شریکولو په برخه کې یوازینۍ د باور وړ سرچینه ده.

molsa_gov_af

اېکس پاڼه:

د کار او ټولنیزو چارو وزارت رسمي اېکس پاڼه د حیاتي اطلاعاتو یوه بله سرچینه بلل کېږي، چې د دې اداري اړوند خبرونه پکې په رسمي(پښتو او دري) انګلیسي او عربي ژبو خپرېږي. په اوس وخت کې دا پاڼه (۵۲۴۳۶) تنه خاورنکي لري، چې دا لړۍ مخ پر زیاتېدو ده.

molsa_gov_af

د کار او اجتماع مجله:

دا مجله په دري میاشتنۍ ډول چاپېږي. د کار او اجتماع مجله د کتاب لوستنې کلتور په ترویج کې هم مهمه ونډه لري. دا مجله په حقیقت کې د هغو ټولو فعالیتونو او لاسته راوړنو روایت کوونکې ده، چې په جزییاتو او مستند ډول د دې اداري اړوند د کره اطلاعاتو سرچینه ګڼل کېږي.

publication@molsa.gov.af

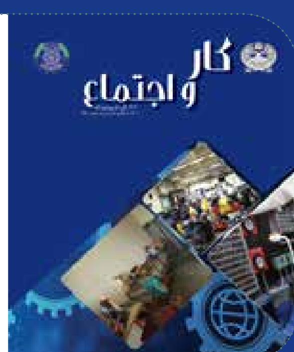

وټس آپ چېنل:

د کار او ټولنیزو چارو وزارت د رسنیو په برخه کې یوه رسمي وټس آپ چېنل لري، چې د (۲۰۴۷) زره تنو خاورنکو په درلودلو سره د اطلاعاتو د شریکولو په برخه کې مهمه ونډه لري.

https://whatsapp.com/channel/0029VaLXMvTHQbRxscTV002P

آغاز روند ملی تثبیت قابلیت‌ها، گام مؤثر در معیاری‌سازی بازار کار افغانستان

شمارهٔ تماس: 0778779292

KAAR WA IJTEMA

Quarterly Journal of
The Ministry of Labor and Social Affairs
32nd:Volume
2026 Spring